Kun. D-ras K. Matulaitis, M.I.C.

DORYBĖS

Dorybės

Parašė

Kun. D-ras K. Matulaitis, M.I.C.

"DRAUGAS" PUB. CO., 2334 SO. OAKLEY AVE.
CHICAGO, ILLINOIS
1932

NIHIL OBSTAT

Sac. L. Draugelis, M.I.C.,

Censor deputatus.

Mai 16 d., 1932.

IMPRIMATUR

† *George Cardinal Mundelein,*

Archiepiscopus Chicagiensis

Mai 17 d., 1932.

DORYBĒS.

1. ĮVADAS.

Nemari žmogaus siela, protinga ir laisva savo veiksmuos, yra tikras dievybēs atvaizdas, Dievo paveikslas. Juo siela skaidriau patobulina savo prigimtines savybes: protingumą, valios laisvumą, juo galingiau pasireiškia joje Dievo malonių šviesa. Dievas joje gyvena, o ji — Dievuje.

Geriausias Dievas savo malonēs dvelkimu, paskatina sielą veržtis prie amžinosios šviesos, amžino Gērio, visatos Kurėjo. Ir juo siela arčiau Dievo stoja, nesudarydama Jo malonēms kliūčių, juo ji gerēja, tobulēja, dorybēse auga, — žodžiu — šventēja. „Būkite šventi, nes aš esu šventas,'' sako Viešpats. (Levit. 19, 2). Čia glūdi mums pareiga šventēti.

Privalome apvilkti savo sielą dorybių baltais, it sniegas, rūbais, privalome visu gyvenimu sekti Išganytojumi, Jo dorybių šviesa pridengti savo sielos nukrypimus, šešėlius, silpnybių dēmes.

Labai reikšmingai įspēja Viešpats Laodikijos bažnyčios vyskupą įsigyti dorybių ir jomis pridengti savo sielą, kad

„būtumei apvilktas baltais rūbais ir nesirodytų tavo plikumo gēda.'' (Apr. 3, 18). Tie baltieji rūbai, — tai Išganytojas su savo malonēmis ir dorybēmis. Kaip savo kūną pridengiame rūbu, taip mūsų sielą paslepiame Jēzuje Kristuje, vienydamies su Juo Jo dorybēse ir Jo malonėje. Todēl Apaštalas ragina: „Apsivilkite Viešpačiu Jēzumi Kristumi.'' (Rom. 13, 14). Tą paskatinimą išreiškia jis aiškiau kitoje vietoj, sakydamas: „Kurie tik esate pakrikštyti Kristuje, tie apsivilkote Kristumi.'' (Gal. 3, 26). „Nusivilkite nuo savęs senąjį žmogų su jo darbais ir apsivilkite nauju, tuo, kurs yra atnaujinamas pažinimui, einant paveikslu to, kurs jį sutvērē.'' (Kolos. 3, 9-10). „Atsinaujinkite savo išmanymo dvasia ir apsivilkite nauju žmogumi, kurs sutvertas pagal Dievą teisybēje ir tiesos šventume.'' (Efez. 4, 23-24). „Taigi, apsivilkite jūs, kaipo Dievo išrinktieji, šventieji ir mylimieji, širdingu gailestingumu, maloningumu, nuolankumu, kuklumu ir kantrumu; pakęskite vieni kitus ir kits kitam atleiskite, jei kas turi prieš ką, nors skundą. Kaip Viešpats atleido jums, taip ir jūs. Bet visupirma turēkite meilę, kuri yra tobulumo ryšys.'' (Kolos. 3, 12-14).

Visų šių dorybių privalome įsigyti.

Jog turime pareigos tobulėti, šventėti, — suprantame aiškiai. Be to, nerasime žmogaus, kuris nenorėtų sau amžinos laimės. Į laimę-gi kelias eina Išganytojo ir šventųjų nurodytais takais. Ir juo kuris žmogus laikėsi arčiau Kristaus, — juo jis tapo šventesnis, tobulesnis. Aišku, jog ir mes privalome kiek galint glaudžiau sekti Kristumi, sukuriant sieloje Jo numylėtų dorybių puokštes. Tų-gi dorybių yra įvairių. Vienos jų liečia mūsų santykius su Dievu, yra taip vadinamos dieviškosios dorybės ir kitos apima mūsų žmogiškus savitarpinius santykius, siekiant protingosios žmogaus prigimties labo. Šios yra vadinamos dorovinėmis dorybėmis.

Bet, kad dorybių mokslą tinkamiau supratus ir juomi daugiau pasinaudojus, būtinai reikia pirmiausia patiekti bendruosius dorybių bruožus, jų laipsnius; nurodyti priemones dorybėms įgyti. Užtat, pirmoj dalyje bus kalbama bendrai apie dorybes ir jų siekimą; antroje — apie dorovines, arba moralines dorybes ir trečioj dalyje apie dieviškąsias, arba teologines dorybes.

PASTABA. Šią knygą berašydamas, prisilaikiau R.P.Fr. Naval'o veikalo: „Theologiae Asceticae et Mysticae cursus." Ji yra 1931 m. leistos knygos: „Sielos Takai Tobulybėn" tęsinys ir apima taip vadinamą apšvietimo kelią.

Dievo išrinktoji siela, dorybėmis besipuošdama, Dievo meilėje malda ir darbais beaugdama, pasimelsk ir už šios knygos autorių.

Kun. K. Matulaitis, M.I.C.

PIRMOJI DALIS

BENDRIEJI DORYBIŲ BRUOŽAI.

2. ŠIOS DALIES ĮTALPA.

Dorybēse besitobulinančios sielos, nugalējusios savo svarbiausias ydas ir perējusios dvasios apsivalymo skaudžią kelionę, it bitelēs nuo vienos gēlēs prie kitos, jos skrieja per gyvenimą, rinkdamos medų, t. y. kasdien dorybēse tvirtēdamos. Žmogaus dvasia, pajutusi didesnę laisvę, užsiliepsnojusi karšta Dievo ir artimo meile, veržiasi į tobulybę, kaip ryto metą žydinčios gēlēs savo galvelēmis į spindančią saulę.

Sunkiausias darbas atliktas. Žmogus supranta Dievo malonės veikimą sieloje, su ja drauge veikia ir nugali savo prigimties silpnybes. Kas kartą darosi panašesnis savo Išganytojui Jēzui Kristui, kartu su Juo kentēdamas ir laukdamas amžinos garbēs. „Nes aš laikaus tos nuomonēs, kad šio laiko kentējimai negali lygintis su būsimąja garbe, kuri bus mumyse apreikšta'' (Rom. 8, 18). „Mes taip pat žinome, kad Dievą mylintiesiems,

tiems, kurie, kaip jo nutarta, pašaukti būti šventaisiais, visi dalykai išeina į gera.'' (Rom. 8, 28).

Visi apvalyti Krikšto Sakramentu yra pašaukti būti šventais, amžinoj laimėje ir garbėje. Užtat sielos, pasiryžusios visu savo veikimu ir gyvenimu įvykinti Dievo valią ir padauginti išorinę Dievui garbę, negaili Viešpačiui teikiamų aukų, nors jos būtų labai didelės, k. a. išsižadant nuosavybės, šeimynos, savo valios, o reikale net savo gyvybę dėl Dievo paaukojant. Kadangi tos kilnios sielos nepaprastu būdu myli Dievą, ir Dievas jas ypatingu būdu išskiria iš kitų tarpo, dažnai pašaukia į vienuolinį luomą, o jei tos malonės nesuteikia, bet jas palieka tarp triukšmingo pasaulio, — jos ir ten sužiba nepaprastomis dorybėmis.

Toms sieloms, kurios nori ištikimai drauge veikti su Dievo malone ir tobulėti, yra skiriami šie raštai. Talpinamieji nurodymai šioje dalyje pirmiausiai apibudina besitobulinančios sielos būklę, nurodo, kurios sielos daro pažangos dorybėse, kiek jos turi įdėti darbo, kokie yra dorybių laipsniai, kokios vartotinos priemonės, kad tobulėtume, kiek gali pagelbėti mums dvasios vadovas ir kaip ilgai toji sielos kelionė į tobulybę tęsiasi.

Šios dalies bendrieji nurodymai yra būtinai reikalingi žinoti tobulybēs siekiantiems.

3. BESITOBULINANČIŲJŲ BŪKLĖ.

Dvasinė žmogaus pažanga reiškiasi trimis keliais: pradedančiųjų, besitobulinančiųjų ir tobulųjų. Pradedantieji tobulintis pirmiausiai privalo savo dvasią, būdą, pojučius ir sielos galias apvalyti nuo visa, kas trukdo Dievą mylēti. Yra tai gana svarbūs sielai tobulybēn einant takai, nors dažnai skaudūs ir nemalonūs. Apie pradedančiųjų tobulēti sielų užsiēmimus ir jų būklę plačiai yra išaiškinta knygoje: „Sielos Takai Tobulybēn." Ten nurodyta, kaip siela privalo apsivalyti nuo ydų, klaidų, nuodēmių ir t.t.

Antrasis sielos kelias į tobulybę yra dorybių kelias, — tai besitobulinančiųjų sielų užduotis. Apsivaliusi siela nuo žymiausių ydų ir klaidų, nors ir toliau budi, kad nenusikalstų, bet ypač rūpinasi padaryti žymios pažangos įvairiose dorybėse. Nēra tai tobulųjų kelias, o vien besitobulinančiųjų, arba siekiančių tobulumo.

Tobulųjų kelias — tai pradžia dan-

gaus ant žemės. Jie tobulai ir pastoviai myli Dievą visa savo esmės jėga.

Čia kalbame vien apie darančius pažangą dorybėse, besitobulinančius.

Besitobulinantieji gauna iš V. Dievo daugiau Jo malonių, apšvietimų, įkvėpimų, negu pradedantieji. Pasibaigus svarbiausioms kliūtims tobulėti, nesipriešinant daugiau teikiamoms Dievo malonėms, net patys veiksmai, kuriais siela apsaugoja save nuo naujų klaidų ir nusikaltimų, įgauna antprigimtinės vertės ir pajėgumo. Iš tikrųjų, siela tobulėja, įsigydama vis naujų dorybių, arba turimose stiprėdama.

Suliepsnojusi Dievo meilės ugnis šios rūšies sielose pamažu apima vis didesnius sielos plotus, apvalydama ją nuo užsilikusių mažų ydų ir klaidų. Kaip gaisro dūmai, apgaubę žmones, graužia jautrias akis, taip Dievo meilė, naikindama sieloj tuštybės, tuščios garbės ir savimylos pasilikusiai gijas, spaudžia iš akies apsivalymo ašarą, kol visi žmogaus veiksmai pasidaro tobuli. Tobulybės pasiekęs žmogus jaučiasi it pradėjęs gyventi amžinosios laimės gyvenimą ant žemės. Pilnutėlis sielos galių išvystymas suteikia žmogui tikrąjį dvasinio gyvenimo supratimą ir atjautimą. Kūno sveikata, ar li-

ga, išorinēs nelaimēs ir klaidingos baimēs nepalaužia daugiau tobulojo dvasios. Ką daro, kenčia, veikia ir galvoja — visa daro didesnei Dievo garbei, būdamos artimoj vienybēj su V. Dievu. Laiminga būklē.

Prie tos dvasinēs laimēs siekia protingosios sielos, besilavindamos dorybēmis.

S k i r t u m a s tarp pradedančiųjų dvasiniai gyventi ir besitobulinančiųjų yra gana žymus. Ypač tai matyti: 1. iš pažangos dorybēse; 2. iš galingesnēs veiklios meilės; 3. iš V. Dievo teikiamų apšvietimų; 4. iš dvasios valymo srities. Ir besitobulinantieji turi valyti savo dvasią nuo savimylos kvaitulių, tobulai savęs atsižadant ir pilnai atsiduodant kitiems vadovauti, žinant, jog „kiekvienas geras davinys ir kiekviena tobula dovana yra iš aukštybių, nužengia nuo šviesybių Tēvo, pas kurį nēra nevienodumo, nē pasikeitimo šešēlio.'' (Jok. 1, 17).

Besitobulinantieji vengia nusikaltimų, bet nēra tiek tobuli, kad kai kuriuose mažmožiuose nenusikalstų tyčiomis, o netyčia daugely dalykų nusideda. Jų įgyjamos dorybēs nėra tvirti pastovios ar lengvai pasiekiamos, nei meilē nēra pilnai atsidavusi proto ir tikējimo šviesai, — jie

dorybēse žengia pirmyn, bet kol kas nēra tobuli.

Šv. Augustinas sako, jog meilės maistas — tai geidulių sumažējimas; kur tobulybē, ten nēra geidulių. (pal. De div. quaest. q. 36. v. 6). Iš teisybēs, danguje, kur tobulieji amžinoj meilēj ir laimēje skęsta — nėra geidulių.

4. APIE SIELAS, KURIOS EINA ŠIUO KELIU.

Besitobulinančios sielos yra dviejų rūšių: vienos imasi dorybēmis lavintis nuoširdžiai, karštai; kitos yra labai nepaslankios, mažai daro pažangos.

Uolesnēsēs sielos nēra vienodos. Vienos jų labiau gilinasi protu į dorybes, kitos-gi visa savo valia — širdimi daro dorybių veiksmus. Todēl, visus tobulybēs siekiančius žmones galime suskirstyti šiaip: 1. protaujantieji; 2. mylintieji; 3. apsnūdusieji.

1. P r o t a u j a n t i e j i. Šie asmenys, nuolat mąstydami, susiranda naujas tiesas, ir jų pažinimo akiratis nuolat plečiasi. Jie yra palinkę daugiau tėmyti ir galvoti, negu veikti. Sau reikalingos šviesos randa dvasiniame skaityme, mą-

stymuos, kasdieniniame patarnavime. Kitų pavyzdys, dieviškų dalykų gilesnis supratimas ir mąstymuos gaunami apšvietimai pripildo jų sielą džiaugsmu.

Jie nėra jausmingi. Savo dvasiniuos pratimuose dažnai nuklysta nuo mąstomos tiesos, nes kitų tiesų prisiminimai ir tų palyginimas bei išvados nukreipia mintį.

Dorybėse daro pažangos. Su noru, lengvai ir greitai atlieka dorybių veiksmus. Bet visa pas juos apsvarstyta, suprantama, pasverta.

Šiai besitobulinančių rūšiai priskiriama labai didelė kunigų ir vienuolių dalis, ypač mokytojų. Papratę nuolat kitus mokyti ir daugiau užsiimdami mokslu, nejučiomis ima gilintis į tikybines tiesas, nuolat jas nagrinėjant ir visa asmens nuotaika pasidaro daugiau proto, negu širdies vadovaujama. Šie visi yra pavyzdingi, uolūs ir padoraus gyvenimo asmenys. Seniai apvalę sielą nuo nuodėmių, suvaldę geidulius, nuolat siekia ir lavinasi dorybėmis, nors dar nėra tobuli.

2. M y l i n t i e j i, arba jausmingieji asmenys dorybes įgyvendina sieloje daugiau širdimi, negu protu. Visa daro su dideliu užsidegimu, karščiu. Dievo meilė juose dega, it koks gaisras. Nesugeba

visados susivaldyt. Pirmiau veikia, negu galvoja. Todēl pasitaiko įpulti į atleidžiamasias nuodēmes. Bet dar su didesniu jautrumu kyla, išnaujo imasi dorybių.

Šios sielos panašios yra į vidurvasario karštį, kuris protarpiais atvēsinamas šalto lietaus.

Šiai sielų rūšiai priklauso daug rimtų, pamaldžių moterų ir vienuolių.

3. A p s n ū d u s i e j i, menkai besistengiantieji tobulēti žmonēs padaro daug gerų darbų, bet jie iš įpročio veikia, be didelio noro, yra apsiblausę, nepaslankūs. Savo pareigas eina, bet be pasišventimo. Nebūtinuosius darbus verčiau kitiems paves atlikti, negu patys už kitą atliks. Mažai rūpinasi savo sielos tobulumu. Tiesa, maldai ir kitoms dvasinėms pratyboms yra ištikimi, nors su trūkumais, bet visa tai atlieka. Vengia sunkių nuodēmių; į jas neįpuola ir iš teisybēs kelio atgal negrįžta. Bet uolumo stoka, tinginystē su kitais blogais polinkiais, visur prasikišanti savimyla, žymiai apsunkina apsileidusiųjų dvasinę pažangą. Nors jie atgal negrįžta, bet pirmyn taip mažai pažangiuoja, jog praleidžia kiaurą gyvenimą ir žymesnių dorybių neįgyja.

Prie šios sielų rūšies priskaitoma visi tie besitobuliną asmenys, kurie netilpo

pirmuose dviejuose, būtent labai daug kunigų ir apsnūdusių vienuolių.

Girdėti jie girdi paskatinimus tobulėti, patys mato daug gražių pavyzdžių, bet neparodo pastangų tobulėti. Tokius šv. Povilas ragina: „uolumu nebūkite tinginiai; būkite karšti dvasia; tarnaukite Viešpačiui.'' (Rom. 12, 11). Bet jie teisinasi, žiną, jog reikia Dievui tarnauti ir tariasi to užtenką. Kitaip mokina tautų apaštalas: „Žinojimas daro pasipūtusius, meilė gi stato. Jei kas tariasi, ką nors žinąs, jis dar nepažino, kaip jam reikia žinoti.'' (1 Kor. 8. 1-2). „Visuose dalykuose jūsų prašymai tesidaro žinomi Dievui malda ir maldavimu su dėkojimu; ir visokį išmanymą perviršijanti Dievo ramybė tesergi jūsų širdis ir jūsų mintis Kristuje Jėzuje'' (Pil. 4, 6-7).

Apsnūdusios sielos turėtų prasiblaivinti, atsikratyti nerangumo ir sekti šv. Povilo pavyzdžiu, kuris apie save sako: „Aš bėgu į paskirtą tikslą, į nugalėtojų užmokesnį, į kurį Dievas iš aukštybių pašaukė Kristuje Jėzuje'' (Pilyp. 3, 14). Todėl jis ragina: „Naktis praėjo, diena gi prisiartino. Todėl meskime šalin tamsybės darbus ir apsivilkime šviesos šarvais!'' (Rom. 13. 12).

5. BESITOBULINANČIŲ PRATYBOS.

Tamsybės darbus žmogus pameta, apvalydamas savo sielą nuo kalčių ir ydų, o apsivelka šviesos šarvais, įsigydamas reikalingiausių dorybių.

Kaip kas mano, jog norint dorybėse sutvirtėti, reikia padauginti pamaldumo pratybas, arba esamas pakeisti. Taip manyti būtų klaida. Dorybė nereikalauja padauginti pamaldumo veiksmus, bet reikalauja, kad tie veiksmai būtų tobulai, šventai padaryti.

Geri yra įvairūs atgailos darbai ir savęs atsižadėjimo aktai; bet jie nurodo į sielos valymosi būklę. Dorybėmis besilavinantieji siekia aukščiau. Nereikia keisti, ar padauginti apsimarinimų ir atgailos pratybų, bet reikia gerai paprastasias pratybas atlikti.

Nors nežymus atrodo skirtumas tarp baigiančių apsivalyti sielų ir dorybėmis besilavinančių, vienok yra.

1. Besitobulinantieji rūpinasi nedauginti savo darbų, bet stengiasi gerai juos atlikti.

2. Savo dvasines lavybas ir pareigas eidami stengiasi turėti nuoširdų norą ir gryną intenciją.

3. Savo darbus rūpinasi gaivinti daugiau Kristaus dvasia, negu iš jų lauktinu malonumu.

4. Visa savo dvasios jėga siekia būtinai reikalingų dorybių.

Šių sielų pastangų tikslas, — tai pasiekti dorybių viršūnių. Bet dorybių yra daug ir įvairių. Pirmu akimoju atrodo, jog jos viena už kitą reikalingesnės, skaidresnės, kilnesnės. Paduodamieji mokslo vyrų dorybių padalinimai, rūšys, laipsniai taip kartais sielą apipina, jog ji neranda savyje drąsos pasiskirti kurią nors patiektųjų dorybių ir ja lavintis. Iš teisybės, dorybės taip yra kilnus dalykas, kad silpnas žmogus, neturėdamas gyvo pavyzdžio, nedrįstų jų imtis. Bet turime amžinai gyvą visų dorybių pavyzdį. Jis pats pasakė: "aš kelias, tiesa ir gyvenimas" (Jon. 14. 6).

Brangiausis Išganytojas parodė mums į amžiną gyvenimą kelią. Paskui Jį eidami niekad nesuklysime. Jisai turi amžino gyvenimo žodžius, Jo mokslas yra neklaidingas, nes Jis — Amžinasis Dievo Žodis, Dievo Sūnus. Ką pažadėjo — gausime. Jo malonės, it nuolat gaivinantis šaltinių vanduo, užlaiko mus skurdžioj kelionėj į amžiną laimę, į niekad nesibaigiantį gyvenimą.

Todēl geriausia mums knyga, dorybių pavyzdys ir veikimo atspindys yra Jēzaus Kristaus gyvenimas. Pažinkime Jį.

Kiekviena siela, besiverždama tobulēt, pirmiausiai valo savo dvasią, nuotaiką, jēgas ir t.t. nuo ydų. Tos lavybos — tai dorybių veiksmai. Tik pradžioj siela siekia ne pačių dorybių, o savęs nugalējimo, savo dvasios pataisos.

Kitaip yra su tomis sielomis, kurios jau padarē tą priruošiamąjį darbą. Jos siekia pačių dorybių; jose stiprēja; lavinasi ir siekia aukščiausio jų laipsnio. Tiesa, ir besitobulinančios dorybēmis sielos nesiliauna kovoti su savim, bet toji kova kitaip atrodo, negu dvasinio gyvenimo pradžioj. Įsigytos dorybēs sekmingiau sielą valo, negu pirmiau daromos lavybos. Tos dorybēs, vienos padeda save apgalēti, pavyzdžiui: nuolankumas, skaistybē, klusnumas; kitos-gi suteikia jēgų iškentēti priešenybes, k. a. kantrumas, nuolaidumas ir t.t.

6. DORYBIŲ LAIPSNIAI.

Dvasinis žmogaus subrendimas reiškiasi dorybēmis. Jų yra daug ir įvairių rūšių. Kiekviena jų turi savo laipsnius,

laipsnelius. Besilavinančiai dorybėmis sielai labai yra svarbu nuosekliai, žingsnis po žingsnio kopti į jų viršūnes. Iš čia seka reikalas žmogui pažinti arčiau pačias dorybes ir žinoti jų laipsnius. Kadangi antroje ir trečioje šių raštų dalyje bus kalbama atskirai apie dorybes ir jų nuosavus laipsnius, tai čia reikia pasitenkinti vien bendromis pastabomis ir padalinimu.

Bendrai ėmus, žmogus gali daryti dorybių veiksmus skirtingose dvasinio gyvenimo sąlygose. Štai ramybės, atilsio, paprastos gyvenimo sąlygos. Bet neilgai trukus, visai netikėtai pakilo išvidinė kova. Ji kartais pasidaro labai įkyri, pavojinga. Arba, galutinai, kovose nugalėjęs, jaučiasi it prislėgtas, dvasia apsiniaukus, siela jaučiasi labai nejaukiai.

Tos trys skirtingos dvasios būklės sudaro skirtingus dorybėms laipsnius.

Pirmas laipsnis, — tai dorybių veiksmai, padaryti dvasios ramybės metu, paprastose gyvenimo sąlygose.

Antras laipsnis, — tai kovos metu dorybių aktai.

Trečias, — prislėgimo, dvasios apsiniaukimo padarytieji dorybių veiksmai.

Be išmėginimų, kovų ir pavojų žmogaus širdis nesugeba pasiekti dorybių vir-

šūnių, nei amžinos garbēs, anot šv. Jokūbo: "palaimintas žmogus, kurs kantriai kenčia mēginimą, nes kuomet bus ištirtas, gaus gyvenimo vainiką," (Jok. 1, 12) "nes jēga įgyja tobulumo silpnybēje," sako šv. Povilas apaštalas. (2 Kor. 12, 9).

Tolimesnis dorybėse augimas, nepaisant nepalankių joms vystytis sąlygų, yra tikra tobulos dorybēs žymē.

7. PRIEMONĖS TOBULINTIS.

Mūsų gyvenimo vyriausis tikslas — didesnē Dievo garbē, o mūsų asmeninis aukščiausis tikslas, — mūsų amžinoji laimē. Nuoširdžiai siekdami vieno jų, ir kitą pasiekiame. Kad tobulai galētume Dievą garbinti, Jį mylėti ir sau dangaus laimę pelnyti, privalome visą mūsų dvasios gyvenimą kreipti į tobulinimąsi. Tobulybēgi pasiekiama dorybēmis. O dorybēs įgyvendinamos mūsų dvasioj tų dorybių aktais, jų veiksmais. Užtat, norēdami pasiekti tobulybēs, turime įsigyti reikalingiausių dorybių.

Žinodami-gi, jog į tobulybę kelias ir gyvas pavyzdys yra mums suteiktas paties Išganytojo: „jei nori būti tobulas,

eik, parduok, ką turi, ir duok beturčiams, ir turėsi turtą danguje, paskui ateik ir sek mane,'' (Mat. 19. 21) aiškiai suprantame, jog sekimas Kristumi mus atves į tobulybę, įsigyjant Išganytojo nurodytų dorybių. Kad būtų tikra dorybėse pažanga, reikia naudoti tobulinimosi priemones. Jos yra dviejų rūšių: b e n d r o s i o s visam dvasiniam gyvenimui, ir y p a t i n g o s i o s atskirose dorybėse tobulėti.

Čia nesvarstysime bendrųjų priemonių tobulintis, vien prisiminsime jas, kokios yra, būtent: 1. Noras tobulėti; 2. Dvasios vadovo pasirinkimas; 3. Minties ir lūpų malda; 4. Apsimarinimai ir atgailos; Dvasiniai skaitymai ir dvasiniai pašnekėsiai; 5. Mąstymas ir Kontempliacija; 6. Dievo Akivaizdos pratybos; 7. Išpažintis; 8. Sąžinės sąskaitos: bendroji ir dalinė; 9. Šv. Mišių klausimas; 10. Dažnoji Komunija; 11. Pamaldumas į šv. Mergelę Mariją ir į šventuosius; 12. Gyvenimo tvarka. Apie šias bendrasias priemones tobulintis yra plačiai rašyta knygoj: „Kristaus Patarimų Keliais.'' Taigi čia nebus kartojama.

Ypatingosios priemonės dorybėms įgyti turės būt nurodytos besvarstant kiekvienos dorybės laipsnius.

Šioj vietoj tenka vien pastebēti, jog besitobulinančios sielos skirtingu būdu naudojasi priemonēmis dvasiniame gyvenime tobulēti, negu tąjį gyvenimą pradedantieji.

1. M ą s t y m a s daromas daugiausiai tikējimo tiesoms pagilinti, geriau suprasti Išganytoją, kuris yra pasaulio šviesa, kelias, tiesa ir sielos gyvenimas; tinkamiau pažinti Jėzų Kristų iš Jo dieviško mokslo, gyvenimo ir kančios. Be galo svarbu yra persiskaityti ir po kelis kartus apmąstyti V. Jēzaus gyvenimas. Ačiū Dievui, lietuvių kalboj turime du žymius veikalus apie Jēzaus Kristaus gyvenimą. Vienas yra parašytas vokiečių kalboj T. Meschlerio S. J., (skirtas besimokinančiai jaunuomenei), ir verstas lietuvių kalbon, antras daug platesnis, gyvai ir plačiai visuomenei suprantamai parašytas J. E. vyskupo P. Būčio, M. I. C. Išleistas veikalas 1930 m. Chicagoje, Jungt. Am. Valstybēse.

Be to, rūpinkimēs pažinti geriau Šv. P. Marijos, Išganytojo Motinos gyvenimą, ir kitų šventųjų, nes ten visada galime rasti tinkamo gyvenimui pamokymo. Tų apmąstymų vaisiai yra žymūs. Panorēję pasekti jų dorybēmis, taikomės prie mūsų gyvenimo sąlygų ir karštai dvasiniais

pasikalbējimais mąstyme su Išganytoju, Švenčiausia Jo Motina, skrendame į dvasios aukštybes.

2. Ypatingoji sąžinės sąskaita apima kurį nors dorybės laipsnį, ar būdą jai įgyti. Besitobulinančios sielos jaučia gyvą reikalą sutvirtėti kurioj nors sau reikalingesnēj dorybēj, kad per neatsargumą nesugrįžus į pradedančiųjų būklę. Kadangi dorybės įgyjamos tų dorybių pakartotinais veiksniais, tad ir ypatingoji sąžinės sąskaita daroma yra iš tų aktų skaičiaus, būtent: kiek buvo padaryta tosios dorybēs aktų ryto metą, kiek po pietų. Kitais atvejais lavinasi siela vaikščioti visada Dievo akivaizdą prisimindama, arba priiminēti Dvasišką Komuniją pagarbos, troškimo ir meilēs aktais. Tobulybēs siekianti siela nepakenčia savyje netobulų veiksmų, todēl rūpinasi pašalinti visus savo veiksmų netobulumus, ištikimiau tarnaujant V. Dievui.

3. Kitos dvasinės pratybos k. a. apsimarinimai, maldos, darbai kreipiami į tą pusę, kad įsigyjus reikalingiausių dorybių. Tuo reikalu pasitariama su savo dvasios vadovu. Gavę nurodymų, ar jo pritarimą, nuoširdžiai privalome stengtis tą visa tobulai pada-

ryti ir, kiek galēdami esamose gyvenimo sąlygose, sekti Jēzaus Kristaus pavyzdžiu.

8. SEKIMAS JĒZUMI KRISTUMI.

Išganytojas pasakē: „kas mane seka, nevaikščioja tamsybēje'' (Jon. 8, 12). Tobulējančių sielų svarbiausis uždavinys, — tai visą savo gyvenimą suderinti su Jēzaus Kristaus gyvenimu, sekti Jo pėdomis. Išēję iš dvasinēs tamsos, pamilome pasaulio tikrąją šviesą — Kristų. Juo kuris asmuo yra geresnis Kristaus mokinys ir Jo ištikimas tarnas, juo jis yra tobulesnis, nes seka tobulybēs pavyzdį ir turi savyj gyvenimo šviesos. „Jūs esate išrinktoji giminē... kad skelbtumēte dorybes to, kurs pašaukē jus iš tamsybių į savo stebėtiną šviesą,'' (1 Petro 2. 9) rašo šv. Petras apaštalas.

Kristumi sekimas, — tai savo meilēs įrodymas Išganytojui, kaip pats Jisai sako: „Kas turi mano įsakymų ir juos laiko, tas mane myli... Jei kas mane myli, tas laikys mano žodžius; ir mano Tēvas jį mylēs; mes pas jį ateisime ir pasidarysime pas jį buveinę'' (Jon. 14, 21. 23). Juo tobulesnē ir galingesnē susikuria mū-

sų sieloj Dievo meilē, juo mes arčiau stojame prie tobulybės šaltinio, Dievo, nes mūsų dorovinē tobulybē parodo, jog arti esame susivieniję su mūsų galutiniu tikslu, su V. Dievu per Jēzaus Kristaus meilę. Dievo meilē yra tobulybē. „Dievas yra meilē, ir kas pasilieka meilėje, pasilieka Dievuje, nes Dievas jame... Mylēkime Dievą, nes Dievas pirma mus numylējo,'' (1 Jono 4, 16 ir 19) ragina šv. Jonas apaštalas.

Mylime V. Dievą užlaikydami ištikimai Jo duotuosius įsakymus, nes „įstatymo įvykinimas yra meilē.'' (Rom. 13, 10). Tai žinant, lengva mums suprasti, jog meilē yra tobulumo ryšys: „bet visupirma turēkite meilę, kuri yra tobulumo ryšys.'' (Kol. 3, 14).

Besitobulinančių sielų, tat, didžiausis uždavinys, — sekti Kristaus pėdomis. Jisai pats ragina: „jei nori būti tobulas... ateik ir sek mane.'' (Mat. 19, 21). „Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižada pats savęs, tegul kasdien neša savo kryžių ir teseka mane'' (Luk. 9, 23).

Labai svarbus yra dalykas įgyvendinti Kristaus mokslą mūsų gyvenime, pasekti Jį. Kadangi sekimas Kristumi nēra mažos vertēs patarimas tobulumo siekiantiems, bet aiški pareiga ir svarbiausis

krikščionių rūpestis, be to, naudingiausis užsiēmimas, tat, būtinai reikia kiek ilgēliau šį dalyką panagrinēti.

1. Sekti Kristumi, t. y. Jo įsakymų bei nurodymų laikytis, yra mūsų s v a r b i a u s i o j i p a r e i g a. Patsai Išganytojas ragina: „mokinkitēs iš manęs'' (Mat. 11, 29), „aš daviau jums pavyzdį, kad, kaip aš jums dariau, taip ir jūs darytumėte'' (Jon. 13, 15). Šv. Petras apaštalas sako: „Kristus kentējo už mus, palikdamas jums pavyzdį, kad sekiotumēte jo pēdomis'' (1 Pet. 2, 21). Todēl „apsivilkite Viešpačiu Jēzumi Kristumi ir nesirūpinkite kūno geiduliams patenkinti.'' (Rom. 13, 14).

„Mes taip pat žinome, kad Dievą mylintiesiems, tiems, kurie, kaip jo nutarta, pašaukti būti šventiesiems, visi dalykai išeina į gera. Nes kuriuos jis išanksto pažino, tuos išanksto ir paskyrē, kad jie būtų tos pačios išvaizdos, kaip jo Sūnaus paveikslas.'' (Rom. 8, 28-29).

2. Sekimas Kristumi yra m a l o n u s u ž s i ė m i m a s, nes teikia sielai ramybēs ir džiaugsmo. „Mokinkitēs iš manęs... taip jūs rasite savo sieloms atilsio,'' (Mat. 11, 29) „aš vēl jus matysiu; tuomet jūsų širdis džiaugsis, ir jūsų džiaugsmo niekas iš jūsų neatims,'' (Jon. 16,

22) „prašykite ir ir gausite, kad jūsų džiaugsmas būtų pilnas,'' (Jon. 16, 24) mokina Išganytojas. Pilnutēlį tikrą džiaugsmą pasiekia siela, kuri yra arti Kristaus, kuri vykdo Jo įsakymus, norus, kuri seka jo pēdomis. Tie žmonēs su džiaugsmu semia malonių vandenis iš Išganytojo šaltinių, kaip mokina Izajas pranašas. (Iz. 12. 3). Šv. Anzelmas sako: „gerasis Jėzau, kaip malonus esi širdyje to, kuris mąsto apie tave ir myli tave: juo malonesnis, kad esi nuolankus, negu kad esi aukštas.'' (Medit. 12).

Valdininkai ir pavaldiniai laiko sau didele garbe, jei paseka savo valdovų įpročiais, kareiviai seka paskui savo vadą, mokiniai stengiasi būti kaip jų mokytojas, tad ir mums, Kristaus mokiniams, kareiviams ir valdiniams, tinka ir būtinai reikia sekti Kristumi.

3. Sekt Kristumi besitobulinančioms sieloms yra n a u d i n g i a u s i a s u ž s i ē m i m a s. Tą naudą parodo pats Jēzus Kristus, sakydamas jaunikaičiui: „jei nori būti tobulas... ateik ir sek mane'' (Mat. 19, 21). „Jei kurie mane sekēte... sēdēsite dvylikoje sostų ir teisite dvylika Izraelio giminių.'' (Mat. 19, 28)

Kristaus mokslas — dieviškos tiesos; jas priēmę ir jų laikydamies nesiūbuosi-

me it vėjo supamos nendrēs, bet „laikydamies tiesos, meile augsime visais žvilgsniais tame, kurs yra galva, Kristus,'' (Efez. 4, 15) sako tautų apaštalas. „Tas yra mano aukščiausias mokslas, pažinti Jēzų ir tai prikaltąjį prie kryžiaus,'' sako šv. Bernardas, nurodydamas, jog visa tobulybē ir laimē glūdi mąstymuos ir sekime Jēzaus Kristaus dorybēmis. (Palyg. Sermo. 43 in Cantica).

Įgyvendinant tąjį sekimą, reikia:

1. apsvarstyti Kristaus kilnumą, šventumą ir kitas Atpirkējo savybes; taip gi vardus, kuriais Jisai pats save vadino, k. a. Tėvas, Mokytojas, Gydytojas, Ganytojas, Karalius. Tas visa turi pažadinti mūsų širdyse didesnę Jēzaus meilę bei pagarbą.

2. Kaip šventieji: Bernardas, Teresē ir kiti ragina, kiek galint dažniau, pažvelgdami į Kryžių, ar Išganytojo paveikslą, prisiminkime Jēzaus gerumą.

3. Norēdami-gi savo veiksmus suderinti su V. Jēzaus dvasia, dažnai pasvarstykime, ką darytų Kristus mūsų vietoj, ar Jisai taip, ar kitaip pasielgtų. Ką mums pasakys sąžinē ir norimo padaryti veiksmo sąlygos, — tą darykime.

4. Dažnai kreipkimės savo mintimis ir akimis, jei tik galime, į Švč. Sakramentą, į prikaltąjį prie kryžiaus Jēzų, ypač gi neramybių, išmēginimų bei sielvartų metu, nes Jame rasime visų mūsų sunkenybių tobulą sprendimą.

5. Nuoširdžiai maldaukime Jēzaus, kad savo maloningą ranką ištiesęs, pakeltų ir vestų mus paskui save, nes be jo patys vieni pasilikę nieko gera padaryti negalime. Tą tiesą Išganytojas aiškiai pabrēžē sakydamas: „Kas pasilieka manyje ir aš jame, tas neša daug vaisiaus, nes be manęs jūs nieko negalite padaryti.'' (Jon. 15, 5).

Be to, nepamirškime motiniškos Švč. Marijos, Viešpaties Motinos, Širdies. Jai atsiduokime, pasiaukokime, o ji išmokins ir pagelbēs eiti Kristaus nurodytais takais į šventumą; ji išprašys mums ištvermės malonę.

9. VADOVO DARBAS.

Dvasios vadovo reikšmē ir darbas yra dideli. Kaip kiekvieną vadovaujamąją sielą, juo labiau pasiryžusią dorybēmis lavintis jisai turi: 1. pažinti ir suprasti dvasios būklę ir nuotaiką, kad galētų pa-

sakyt su Kristumi: „Aš pažįstu mano avis'' (Jon. 10, 14). 2. Gauti vadovaujamojo pasitikējimą, ir pasakyti su šv. Povilu: „Aš ieškau ne kas jūsų, bet jūsų pačių.'' (2 Kor. 12, 14). 3. Vadovaujamieji turi nepamiršti, jog tobulybēs pagrindas — tai savo pareigų tobulas ējimas: „Ne kiekvienas, kurs man sako: Viešpatie, Viešpatie! įeis į dangaus karalystę, bet kas daro valią mano Tėvo, esančio danguje.'' (Mat. 7. 21). 4. Reikia pagelbēti vadovaujamam eiti teikiamųjų Šv. Dvasios malonių linkme, nes „kiekvienas turi sau tikrą dovaną iš Dievo; viens tokią, kitas kitokią'' (1 Kor. 7. 7). 2. Reikia prisitaikinti prie vadovaujamo dorybių laipsnio, kaip apaštalas mokina: „Kaip kūdikiams Kristuje, aš daviau jums gerti pieno, ne valgį, nes dar negalējote priimti.'' (1 Kor. 3. 2). „Džiaukitēs su linksmaisiais, verkite su verkiančiais'' (Rom. 12, 15). 6. Vadovas turi panaudoti vadovaujamojo prigimties savybes jo paties naudai: „Dievą mylintiesiems... visi dalykai išeina į gera.'' (Rom. 8, 28). 7. Bausmes reikia skirti išmintingai, kaip vaistus: „Jei žmogus ir įpultų netikētai į kokią nuodēmę, jūs, kurie esate dvasiniai, pataisykite tokį, laikydamies romumo dvasios,'' (Gal. 6, 1) sako šv. Povi-

las. 8. Vadovaujamieji turi suprasti, jog dorybių įgyjama pamažu, įprantant kartoti jų aktus. Staiga veikiant, dorybių neįgyjama; jos įgyjamos apsvarstytais, ramiais veiksmais, nuolat žengiant pirmyn. 9. Vadovas turi vengti nepaprastumų. Šventųjų kelias į Dievą yra tikriausias. 10. Vadovaujamieji turi aiškiai suprasti, jog be maldos ir apsimarinimų neįmanoma pažanga dorybėse. „Visuomet reikia melstis ir nepailsti.'' (Luk. 18, 1). „Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižada pats savęs, tegul kasdien neša savo kryžių ir teseka mane.'' (Luk. 9, 23).

11. Vadovas privalo pakelti vadovaujamo dvasią, ją nuraminti.

12. Vadovas negali ieškoti vadovybės sieloms, verčiau pasiūlys kitus vadovus pasirinkti.

Šiuos nuostatus žinant, lengviau suprasime, jog tobulėjančioms sieloms vadovauti nėra lengvas darbas. Jisai reiškiasi trimis kryptimis: 1. pamokymas, 2. dorybių rūmo statymas, 3. tų dvasios rūmų palaikymas.

1. R e i k i a m o k y t i. Dvasiško gyvenimo pradžioj atgailaujantis neturėjo gana progos nei laiko įsigilinti, kaip reikia mąstymai atlikti, kaip dorybėmis lavintis. Reikia, užtat, pirmiausiai

pamokyt vadovaujamąjį kokiu būdu jis galėtų gerai apmąstinėti Jėzaus Kristaus gyvenimą, kokiu būdu jis galėtų sustiprėti toje dorybėje, kuri jam yra reikalingiausia įsigyti. Šios dorybės pasirinkimas yra svarbiausios reikšmės. Reikia imtis toje dorybėje lavintis, kuri yra griežtai priešinga ar svarbiausiai ydai, ar žemiškiems vadovaujamo palinkimams, arba imtis tos dorybės, kurios įgyti žmogus labiau trokšta, arba kuri labiau tinka pareigoms ir visam gyvenimo būdui.

2. R e i k i a s t a t y t i d o r y b i ų r ū m u s. Dvasios vadovas čia atlieka architekto darbą. Vadovaujamas pats stato tuos dorybių rūmus, dorybėmis augdamas. Negali jisai tinginiauti, bet turi uoliai imtis darbo. Pirmieji pamatai tiems dvasiniems rūmams yra suleisti atsivertimo pradžioj, atgailint pirmiau darytas klaidas ir nuodėmes. Svarbiausieji šioj statyboj įrankiai — tai noras tobulėti ir grynoji antprigimtinė intencija.

Kaip architektas prižiūri statybą, kad statytojai nepadarytų klaidų, bet nugalėję kliūtis, įvykintų planą, taip dvasios vadovas šalina iš vadovaujamojo sielos netinkamus prisirišimus, jausmingumus, paviršutiniškumą; skatina daryti sąžinės sąskaitą iš pasiimtos dorybės, duodant

vadovui pilną dorybēs veiksmų apyskaitą. Šiuo tarpu vadovaujamas vien stato tuos dvasios rūmus. Juos padabins jisai vēliau. Bet ir bestatant pasitaiko klaidų: tai noras sumažējo, tai intencija pasikeitē. Dvasios vadovas pridaboja tą statybą, paskatindamas iš apsnūdimo, atitaisydamas ir patobulindamas vadovaujamojo intenciją. Kitais vėl atvejais tų dvasios rūmų statytojas, užsidegęs noru trumpu laiku daug padaryti, be to, sulaukęs maldoj jausmingų malonių valandēlių, mano, jau dorybēse daug pažengęs ir galįs daug ką pažadēti V. Dievui, k. a.: įvairias naujas maldas, naujus apsimarinimus. Dvasios vadovui tenka tada nelengvas darbas sutvarkyti ugningus neprityrusios širdies geismus ūmu laiku tobulu tapti, palaikant tuo pat metu prakilnią sielos nuotaiką ir sulaikant žmogų nuo netikslių veiksmų.

3. P a l a i k y t i d o r y b ē s e. Juo kuris namas yra gražesnis, juo daugiau yra išlaidų tą jo gražumą palaikant. Dvasios rūmai, sunkiu darbu, budējimu, malda ir apsimarinimais statyti, reikalinga nuolat prižiūrēti. Priežiūra, dorybių rūmų visame gražume palaikymas, jų atnaujinimas, negali apsieiti be dvasios vadovo patarimų, nurodymų. Nevisada siela pastebi savo laiku dorybes naikinan-

čius elementus, t. y.: pagundas ir sugedusio pasaulio madas. Tas ydas savo širdin įsileidusi, tuoj pajunta atmainą. Pamaldumo pratybos atliekamos be gilesnės minties, vien iš įpročio. Dažnai tas pratybas sugadina šimtais netobulybių. Jei gyvenama vienuolyne ir tos pratybos atliekamos visų kartu, jos pasidaro sunkios. Iš to seka: dvasios ataušimas, dvasios apsnūdimas, nepaisymas, pagundos ir nuopolis.

Kiaurai įžvelgianti dvasios vadovo akis ir pilnas užuojautos rimtas žodis gali vēl atitiesti ir dorybēse palaikyti vadovaujamąjį. Tada jam patars imtis tinkamiausio sau maldos būdo, atlikinēti apmąstymus koplyčioj; ar bažnyčioj, kur yra Šv. Sakramentas, ar bent prieš akis turint paveikslą, kuris keltų pamaldumą. Svarbu čia ir bendras vadovaujamojo užsilaikymas, nuoširdi malda, ugningi aktai, Dievo akivaizdos prisiminimas bei darbų tiksli tvarka.

Jei tos priemonēs pilnai nepadeda ir vadovaujamasis blaškosi: tai įpuola į dvasios atšalimą, tai vēl į nusiminimą, dvasios vadovas nurodys tada, kaip reikia kovot su pagundomis, kaip kovot atšalimą. Tegul vadovaujamasis su pagundomis nesidera, bet greit atmeta, tebudi ir

tevengia pavojų. Kryžiaus ženklas, nuoširdus stengimasis pakreipti vaizduotę ir mintį kitur, padēs nugalėt pagundas. Atšalimo metu vadovaujamam patars nemainyti dvasinių pratybų, bet pašalinti įsiskverbusias į tas pratybas ydas; patars daugiau fiziniai padirbēti, nusižeminti Dievo akivaizdoj ir pas Jo gailestingumo vartus maldauti sau pasigailējimo.

10. KELIONĒS ILGUMAS.

Kaip ilgai pasilieka siela kelionēj į tobulybę, besilavindama dorybēmis? Tai yra paskutinis klausimas šioje bendrųjų pastabų dalyj. Atsakant į klausimą, laiko nurodyt negalima, nes dorybių įgyjimas, jose sustiprējimas ir išsitobulinimas ne laiku matuojamas, bet pirmiausiai žmogaus pastangomis ir Dievo malone. Bendrai imant, siela tol nepasieks vienybės su Dievu kelio, kol jos dorybēs nēra tobulos, kol nesugebēs greitai, lengvai ir pastoviai veikti bent paprastuose nuotykiuose, kol savo širdies nepaliuosuos nuo visų žemiškų troškimų, kol tobulai nenugalēs savimylos. Šių netobulumų net pirmuosius pasireiškimus turi mokēti sutvarkyti bei nugalēti.

Iš teisybės, labai maža yra žmonių, kurie apšvietimo kelionę baigę, t. y. įsigiję būtinųjų dorybių, pasiektų susivienijimo su Dievu kelią tobuloj meilēje. Čia neužtenka gerų norų; bet reikia drąsios, kilnios širdies ir gero vadovo. Be to, daug reiškia žmogaus ramus būdas, o dar daugiau — V. Dievo gausios malonēs. Ramieji lengviau kyla prie Dievo, lengviau atsitolina nuo pasaulio trukšmo, lengviau įsigyja pastovių ir didelių dorybių. Pasaulis tų dalykų nesugeba suprasti, užtat dorybēse sustiprėjusios sielos nerimsta pasaulio trukšme, jos siekia tobulybēs viršūnių, buriasi į bendrijas, stoja į vienuolynus ir ten, radusios meilingą užvēją, sužiba šventumu. Tokie savo gyvenimu įvykina V. Jēzaus paskatinimą: „Būkite tat tobuli, kaip ir jūsų dangiškasis Tēvas tobulas" (Mat. 5, 48).

ANTROJI DALIS

DOROVINĒS DORYBĒS.

11. ĮSIGYTOS IR GAUTOSIOS DORYBĒS.

Dorybių mokslas pažinti ir įvairiomis dorybēmis lavintis yra svarbus dalykas. Čia svarbiausia dalis — tai valios veiksmai. Protu galime pažinti visas dorybes, jas pilnai suprasti, bet jei nepradēsime jų įgyvendinti savo širdy — valios veiksmais, — dorybių neturēsime.

Kaip rašto mokslo išmokstame nuolat berašydami, kaip muzikos pramokstame dažnai grodami pasirinktu instrumentu, taip nuolat kartodami kurį gerą valios veiksmą, įprantame į tuos geruosius veiksmus, pasidaro geras paprotys greit ir lengvai padaryti kokį gerą darbą. Tie gerieji valios papročiai yra dorybės.

Vienos yra prigimtinēs, arba įgytosios, kurios tobulina žmogaus prigimtąjį gyvenimą, kitos antprigimtinēs, krikščioniškos dorybēs, arba gautosios kartu su pašvenčiamąja Dievo malone. Krikščioniškosios-

gi dorybēs vienos yra dorovinēs (moralinēs), kurios apima žmogaus prigimtinius santykius, kitos vadinamos yra dieviškomis dorybėmis, nes siekia paties V. Dievo, k. a. tikējimas, viltis, meilē.

Visos krikščioniškos dorybēs yra gautos, o prigimtinēs — darbu įsigytos, ar stačiai būde įgimtos. Tarp jų yra didelis skirtumas.

Ne visa auksas, kas žiba; ne visi gerieji papročiai yra vienodos vertēs. Kartais paauksuotas daiktas gražiau atrodo už auksinį, bet jo vertē mažesnė. Panašiai yra su geraisiais papročiais. Daug žmonių iš prigimties yra gerai nusiteikę gerą daryti; pav.: būt išmintingiems, teisingiems, blaivai gyventi ir t.t. Šie gerieji prigimtiniai papročiai yra vadinami prigimtinēmis dorybēmis.

Jos yra geras dalykas, bet ne apie šias dorybes toliau kalbēsime, nes jų pirmutinis tikslas yra prigimtinē žmogaus laimē. Tikrosios gi dorybės, Dievui padedant, įgyjamos kova su savo blogais polinkiais ir siekia padidinti Dievo garbę. Kaip krikščionims ir Dievą mylintiems žmonēms mums svarbu visa savo siela ir jos jēgomis atiduoti V. Dievui visą pagarbą, meilę, dēkingumą, sau gi pelnyti amžinąjį išganymą. Šios dorybēs liečia

antprigimtinius dalykus, turi savo tikslą — Dievą, iš Jo ima sau pradžią ir padeda mums rinkti nuopelnus amžinam gyvenimui, užtat jos vadinasi antprigimtinėmis dorybėmis.

Skirtumas tarp prigimtinių ir antprigimtinių dorybių yra toks:

1. Prigimtines dorybes įgyjame vien pakartodami dažnai jų veiksmus. Antprigimtines dorybes suteikia V. Dievas mūsų sielai kartu su savo malone.

2. Prigimtinės dorybės atliekamos su džiaugsmu, lengvumu, greitumu, nes toks susidaręs yra mūs įprotis. Antprigimtinės suteikia jėgos padaryti nuopelningus veiksmus ir palinkimą tuos veiksmus daryti. Tų gerų veiksmų, t. y. dorybių įprotis ateina daug vėliau.

3. Prigimtinės dorybės liečia prigimtinius reikalus, žmonių santykius ir per juos veda prie V. Dievo. Tuo tarpu antprigimtinės dorybės, kurios yra mums Dievo suteiktos, tikslu turi antprigimtinius gėrius ir per tikėjimą veda mus prie Dievo. Pav. susivaldymas, pasninkas, išmintis, kaip prigimtinės dorybės liepia mums jų laikytis, kad savo žmogišką vertę palaikius. Kaip biauriai atrodo girtuoklis, kuris nesusivaldė gerdamas ir pasigėrė, — visi žinome. Antprigimtinė

gi dorybē įsako mums susivaldyti, pasninkaut ir t.t., kad būtume panašesni Jēzui Kristui, kad patiktume V. Dievui.

Prigimtines dorybes gali įsigyti visi žmonēs ir daugelis tų dorybių turi, užtai jas kiti vadina į s i g y t o s dorybės, o antprigimtines dorybes, kurios siekia Dievo per tikējimą, yra g a u t o s i o s nuo V. Dievo kartu su Jo malone.

Krikščioniškos, antprigimtinēs arba gautosios dorybēs stiprēja mūsų kovoje su blogais mūsų prigimties polinkiais, atsižadant savęs, save nugalint. Daug kartų šių dorybių veiksmus padarę, gauname patirti, jog galime dorybių veiksmus padaryti greičiau, lengviau ir su išvidiniu pasitenkinimu.

Priimdami gi šv. Sakramentus, darydami gerus darbus ir melzdamiesi, augame Dievo malonēje ir tuo pačiu syklu, su Dievo pagalba, augame dorybēse. Jei žmogus tyčia nusikalsta atleidžiamaja nuodėme, — jisai pasunkina sau dorybių veiksmus; jei mirtinai nusikalsta, tada nebetenka pašvenčiamos Dievo malonēs ir tų visų gautųjų dorybių, prieš kurias nusikalto. Kiekvienas mirtinas nusikaltimas yra priešingas Dievo meilei, todēl jis naikina visas kitas dorybes, surištas su meile, išskyrus tikējimą ir viltį. Jeigu

būtų sunkus nusikaltimas prieš tikėjimą, ar viltį, tada ir šių antprigimtinių dorybių nustotų. Gautosios dorybės atgaunamos, grįžus sielai į pašvenčiamos Dievo malonės būklę.

Iš to matome, jog krikščioniškos dorybės drauge gaunamos ir auga su pašvenčiamaja Dievo malone. Tai Dievo malonei didėjant sieloje, stiprėja dorybės, o jos netekus, netenkama dorybių. Gali ir toliau pasilikti žmogus kitiems teisingas, gailestingas, išmintingas, bet tai bus vien prigimtinės jo dorybės be nuopelno amžinam gyvenimui.

Kiekviena Dievo malonėj pragyventa diena teikia sielai didelius nuopelnus, o be Dievo malonės praleista — ji amžinai žuvus. Laikas nebegražinamas.

12. MORALINIŲ DORYBIŲ VEIKSMAI.

Gyvenime pasitaiko sutikti labai gabių amatininkų, kurios nors mokslo šakos žinovų, bet žmonių be dorovinių dorybių. Tiesa, tokių maža, bet yra. Jų dvasinis gyvenimas nuskuręs: nemoka susivaldyti, daro dideles neteisybes ir t.t. Jie, nors mokyti, bet negyvena tikėjimu, jie

nebeturi moralinių dorybių, nedaro jų veiksmų.

Šventumo siekiant, būtinai reikia įsigyti, Dievui padedant, šių dorybių aukščiausiąjį laipsnį. Svarbu ir naudinga yra žinoti dorybes, bet svarbiau jų veiksmus daryti. Pamaldi, kantri ir skaisti moterėlė paprastais savo luomo darbais daugiau užsipelno pas Dievą, negu išdidūs mokslininkai viso gyvenimo raštais.

Gyvename ant žemės. Turime santykių su kitais asmenimis. Tie santykiai, galutinai, turi padėti mums atsiekti Dievą, nes tikėjime ir Dievuje moralinės dorybės turėdamos savo pradžią prie Dievo veda. Tobulai darydami šių dorybių veiksmus, įeiname į artimesnį bendravimą su Dievu, į dieviškąjį gyvenimą, kol galutinai nesusilieja šios dorybės su tobula Dievo meilės dieviškaja dorybe.

Kaip kiekvienas namas turi keturis bent kampus, kuriuose surištos gretimos sienos, taip dvasiniai tobulumo rūmai turi ketures moralines dorybes, kurios sujungia visą dorovinį žmogaus gyvenimą. Tos dorybės yra šios: 1) išmintingumas; 2) teisingumas; 3) drasumas; 4. susivaldymas. Šių dorybių veiksmai apima visas sielos jėgas ir kūno galias: protą, valią, polinkius ir geismus.

Taigi šioj dalyje pirmiausiai kalbėsime apie išminties dorybę, kuri būtinai yra reikalinga visoms kitoms dorybėms, paskui apie teisingumą, su jo dalimis, būtent: religiją ir klusnumą; toliau apie drasumą ir jo dalis: kantrumą bei ištvermę ir galutinai apie susivaldymą ir jo dalis: blaivumą, skaistybę, nusižeminimą ir meilumą.

Žmogus, kuris pasiekia tobulo laipsnio kurios nors moralinės dorybės, sykiu įsigyja ir kitų dorybių; bet netobulieji turi vienos, kitos dorybės žiedo besivystančius pumpurus, bet neturi visai gretimų dorybių. Pav. pasitaiko netobulų žmonių, kurie yra, tiesa, kuklūs, bet neturi nuolankumo; kiti yra nuolankūs, bet neturi gailestingumo; treti gailestingi, bet neparodo teisingumo ir t.t. Taigi, svarbu mums siekti pačių tobulybės viršūnių.

13. IŠMINTIS.

Krikščioniškoji išminties dorybė kitų tarpe užima labai svarbią vietą, nes anot šv. Bernardo: „Išmintis yra valdovė ir vadovė dorybėms, jausmų sutvarkytoja ir papročių mokytoja. Pašalink ją, ir dorybė yda taps.'' (Pal. Sermo 49 in cant). Tikrai, nėra dorybės, kur nėr išminties.

Bet kas yra dorovinē išminties dorybė? Šv. Bazilius atsako: „Tikras žinojimas darytinų veiksmų.'' (Homil. 12 ad pop.) Šv. Tomas Akvinietis šiaip aptaria: „Teisingas nusimanymas kas daryti.'' (Sum. Theol. p. 2. 2. q. 47. a 5.). Išmintis yra tikra ir tobula, sako tas pats šv. Tomas, kuri prie viso gyvenimo gero tikslo teisingai pataria, teisia ir įsako.'' (Ten pat.)

Nēra tai sugedusių žmonių, kūno, ar grynai žmogiškoji išmintis, kuri vien rūpintųsi savo kūno reikalais, pamiršdama sielą, bet čia kalbame apie krikščioniškąją dorybę. Ji remiasi tikējimo nuostatais, turi pradžią pašvenčiamoj Dievo malonēj ir siekia antprigimtinio tikslo, t. y. pažinti ir mylēti Dievą ant žemēs ir Jį turēt amžinai danguje.

To tikslo siekdama išmintis kreipia visas mūsų mintis, norus, palinkimus ir geismus į tą pusę ir apima visą krikščionio gyvenimą. Jai taisyklės — tikējimo nurodymai; priemonēs-gi — antprigimtinēs: malda ir sakramentai. Apimdama visą žmogaus gyvenimą ir parinkdama tinkamiausias priemones tikslui siekti, išminties dorybē karaliauja visoms dorovinēms dorybēms.

Išminties dorybē yra sudėtinis proto ir valios veiksmas. Protas turi pramatyti visas kliūtis, atsižvelkti į veikimo sąlygas, su atsargumu vengti pavojų, rimtai apsvarstyti geriausias priemones. Čia išmintingas atsižvelgia į savo gyvenimo patyrimus, į kitų žmonių patarimus, imant dēmesin praeities įvykius, dabartinę būklę ir galimus padarinius artimoj ateityje. Kadangi ne viską gali teisingai pramatyti, maldauja Šv. Dvasios apšvietimo nuoširdžioj maldoj. Valios veiksmai — du: nusistatyti imtis proto nurodytų priemonių ir tvirtai nutarti siekti to, ką minētieji proto veiksmai nurodo. Jeigu žmogus nepajēgia pasiryžti imtis išmintingų veiksmų, — jis išminties dorybēs neturēs, pateks į dorovinį vėsumą, abejones ir prieis net į privatinēs bei viešosios dorovēs netekimo.

Išminties rūšys. Išminties rūšys yra dvi: privati arba asmeninē išimintis, kuri liečia tik tą asmenį, kuris turi tą dorybę ir visuomeninē išmintis, arba socialė, kurios pagalba yra valdomi kiti žmonēs. Pastaroji dalinasi į išmintį valdyti šeimyną, valstybę, Bažnyčią. Šiosgi pasiskirsto į atskiras sritis.

Kaip žmogaus kūne yra daug sanarių,

kurie kiekvienas turi savo atskirą uždavinį atlikti, taip Bažnyčios, valstybės socialiame ir mistiniame kūne atskirų asmenų išminties dorybės laipsnis ir tos dorybės pasireiškimai yra įvairūs. Ne visi tinka vadovauti valstybei, kurie gerai valdo savo šeimyną; ne visi tinka vadovauti vyskupijai ir visai Bažnyčiai, kurie išmintingai valdo savo parapiją, ar vienuolinę draugiją.

Išminties dorybė, tobulėjant mūs proto ir valios veiksmams, stiprėja ir auga, kol pasiekia to, kad visados teisingai nurodo, teisia ir įsako imtis darytinų veiksmų.

J o s r e i k a l a s. Išminties dorybė būtinai reikalinga mums patiems, kad mokėtume teisingai save sutvarkyti, ji reikalinga taip gi kitiems valdyti. Šv. Rašte randame paraginimų: „Turėk supratimą, turėk išmintį'' (Priež. 4, 5.) „Šventųjų mokslas — išmintis'' (Priež. 9. 10). „Vaikščiok išminties keliais.'' (Priež. 9. 6). „Įsigyk išminties, nes ji už auksą brangesnė'' (Priež. 16, 16). „Būkite tat gudrūs kaip žalčiai, ir neklastingi, kaip karveliai'' (Mat. 10, 16).

Išmintis vadovauja kitoms dorybėms. Ji nustato žmogui veiksmus, kad jų nebūtų nei perdaug, nei permažai; prama-

to pavojus, suranda priemones pavojams pašalinti. Išmintis liepia nusidėjėliui pasitikėt Dievo gerumu ir bijotis Jo teismo; nenusiminti, bet ir neatidėlioti atgailos paskutinėms gyvenimo dienoms.

Kas turi pareigos kitiems apaštalauti, supranta, jog išminties dorybė jiems būtinai yra reikalinga. Ar tikybinis darbas bažnyčioj, ar dvasios auklėjimas mokykloj, parapijoj, — visur reikalinga išminties tobuliausiam laipsnyje. Todėl, privalomė rūpintis vis daugiau ir daugiau įgauti krikščioniškos išminties dorybės.

Priemonės šiai dorybei įsigyti. Išminties dorybė remiasi Dievu ir prasideda su Dievo malone mūsų sieloje. Tai malonei augant, ji didėja. Aišku, be Dievo malonės nieko gero negalėtume nuveikti. Reikia tat prašyti Dievą, melstis. Kaip šiai, taip ir visoms kitoms dorybėms įsigyti bendroji priemonė yra malda ir šventi sakramentai. Tinkamai naudokimės jais.

Be to, mes patys turime pasižymēt išminties dorybėje. Reikia, kad visą savo gyvenimą tvarkytume, atsižvelgdami į galutinį mūsų tikslą — amžiną laimę, išganymą — todėl privalome: 1. gerai pažinti visas savo pareigas; geriausią jų ėjimo būdą, tinkamiausias įvykinti priemones;

2. dažnai apmąstyti, net rekolekcijas atlaikyti, kad aiškiau suprastume, ko mums reikia imtis, bežengiant tobulybēn; 3. nedaryti priešingų išminties dorybei veiksmų, k. a.: nuodėmių, klaidų etc.

Taigi, nebūkime per daug skubūs; sielą pagundoms apipuolus, neieškokim naujų kelių joms nugalēti, tik budēkime ir melskimēs. Būkime tobuli kilniausiu būdu. Šv. Jokūbas apaštalas mokina: „Kas yra jūsų tarpe išmintingas ir išmaningas? Tas tegul parodo savo veikimą geru pasielgimu išminties romume. Bet jei jūs turite kartaus pavydo ir jūsų širdyse yra ginčų dvasia, nesigirkite ir nemeluokite prieš tiesą. Nes ta išmintis ne iš aukštybių nužengianti, bet žemiška, kūniška, velniška. Nes kame pavydas ir ginčų dvasia, tenai netvarka ir visoks nedoras veikimas. Išmintis gi iš aukštybių yra visupirma drovinga, daugiau, taiki, romi, palanki, pritarianti gerumui, pilna gailestingumo ir gerų vaisių, nedaranti skirtumų, be veidmainystēs. Teisybēs vaisius sējamas ramybėje tų, kurie vykina ramybę.'' (Jok. 3, 13-18).

14. TEISINGUMAS.

Šv. Rašte dažnai teisingumas imamas plačiausioj prasmēj ir dažnai reiškia krikščioniškųjų dorybių visumą. Išganytojas pasakē: „Palaiminti (t. y. laimingi), kurie alksta ir trokšta teisybēs, nes jie bus pasotinti.'' (Mat. 5, 6). Teisingumas apima visas kitas moralines dorybes, nes jis yra kilnesnis už jas visas. Negali būt dorybių, prasilenkusių su teisingumu.

Siauresnēj prasmēje imama teisingumo savoka reiškia krikščionišką dorybę, kuria atiduodam kiekvienam tai, kas jam tikrai priklauso, kaip mokina apaštalas: „Atiduokite visiems, ką esate kalti: kam mokestį — mokestį, kam muitą — muitą, kam baimę — baimę, kam pagarba — pagarbą.'' (Rom. 13. 7). Teisingumo sodyba, — tai protingoji žmogaus valia. Jis liepia mums griežtai saugoti artimo teises. Ir šiuom jis skiriasi nuo dieviškos meilės dorybēs, kuri įsako artyme matyti Kristaus mylimą asmenį, Jo brolį ir teikti jam tai, kas nebūtų reikalo duot, prisilaikant griežto teisingumo.

Teisingumo dorybē dalinasi į dvi svarbiausi rūši: a) *bendrasis* teisingumas, kuris įsako atiduoti bendrijoms ir visuomenei tai, kas jai priklauso ir b) *pavienis*

teisingumas, kuris liepia pavieniems asmenims atiduoti, kas jiems priklauso.

Bendrasis teisingumas yra taip gi vadinamas, *legalis,* arba įstatymų teisingumas, nes įsako laikytis teisingųjų įstatymų, pripažinti iš visuomenės gaunamą naudą, eiti uždėtas pareigas visuomenės naudai ir reikale aukoti turtą, laisvę ir net gyvybę už savo bendrijos, šeimynos, tėvynės labą.

Bet ir draugija turi pareigų atskiriems savo nariams: ji turi paskirstyt visuomenės gėrius teisingai ir lygiai sulig piliečių gabumais; turi ginti visų piliečių teises. Vienų persekiojimas, gi kitiems pataikavimas yra priešingas *išdėstymo* teisingumui.

Antroji teisingumo rūšis — tai savitarpinis žmonių teisingumas. Jis įsako atsižvelkti į visas kitų turto, kūno ir sielos, gyvybės, laisvės, pagarbos ir gero vardo teises.

Teisingumo dorybės v e i k s m a i randami a) vyresniuosiuos, b) pavaldiniuos, c) mums lygiuos asmenyse.

a) Vyresnieji, teisingumu vadovaudamiesi, apsvarstę, duoda protingus įsakymus, uoliai saugoja, kad įstatymai būtų užlaikomi; gerai atliktus darbus tinkamai atlygina, kylančią netvarką ar sąjudį

sulaiko ir kaltininkus baudžia, be to skirsto pareigas, darbus ir dovanas tikrai vertiems ir tinkamiems pavaldiniams.

b) Pavaldiniai teisingumo dorybės veiksmų daro prisitaikydami prie įstatų reikalavimų, kiek išgalėdami, besirūpindami padaugint bendrijos turtą ir jį saugodami bei labiau įvertindami visuomenės gerovę, negu savo asmeninį gėrį.

c) Lygūs mums asmenys, kaip ir mes patys, tos dorybės veiksmų darome, saugodami kitų teises ir atlygindami padarytą jiems skriaudą, ar neteisybę.

Teisingumo dorybės k i l n u m a s. Jėzus Kristus liepia būti teisingiems, — atiduoti, kas kam priklauso. Jis sako: „Atiduokite tat kas ciesoriaus ciesoriui, ir kas Dievo Dievui.'' (Mat. 22, 21.)

Jisai vadina laimingais tuos, kurie yra teisingi ir patys alksta ir trokšta teisybės. (pal. Mat. 5. 6). Šv. Povilas apaštalas liepia: „Taigi, atiduokite visiems, ką esate kalti.'' (Rom. 13, 7).

Teisingumo dorybės kilnumą aiškiau pamatome, palyginę ją su kitomis moralinėmis dorybėmis. Išmintis tobulina protą pasirinktinose priemonėse, besiekiant galutinio gyvenimo tikslo. Teisingumas tobulina valią kitiems teiktinuose dalykuose. Tvirtybė, arba drąsa leidžia ap-

galēti savo palinkimus kada prisieina nukentēti. Santūra, arba susivaldymas sutvarko geidulius naudotinuose dalykuose.

Tuo būdu teisingumo dorybē, ar ji bus valdovų, pavaldinių, ar mums lygių asmenų, liepdama atiduoti visiems, kas kam teisingai priklauso, apima mūsų kilniausią sielos dalį, — protingą valią, kuomet drąsa ir santūra daugiau liečia mūsų pojučius. Be to, teisingumas ne vien žiūri savęs, kaip išminties dorybė, bet savo veiksmais apima ir kitus asmenis, jiems teisybę darydamas. Todēl, teisingumas yra labai naudingas, mums patiems ir mūsų artimui.

Šv. Petras Chrysologas sako: „Teisingumas, Dievuje gimęs, dangaus siekia, Dievo akivaizdoj veikia; susijungęs su aukštomis dorybēmis, visada iš vieno Dievo laukia pagarbos." (Sermo 9.)

Be teisingumo dorybēs visuomenēj pasidaro anarchija, silpnųjų priespauda, išnaudojimas, prasideda kova už savo asmeninius reikalus, blogybē ima viršų, nepagydoma liga suserga bendruomenē.

Neteisingumas susilaukia aistringo keršto ir puola, teisingumui įsigalint, į paruoštą kitiems sopulių klaną. To mus mokina tautų praeitis.

Be galo gražus yra dalykas prigimti-

nis teisingumas, bet jis daug yra dailesnis kaip krikščioniška dorybė. Šia dorybe žmogus dalyvauja Dievo teisingume. Šv. Dvasia sustiprina ją malone, nes joje ima dorybē pradžią, kol ją padaro tobulą ir nesugadinamą.

Kaip V. Dievo malonē yra pagrindas krikščioniškai dorybei, taip Jo įsakymai yra šviesos švyturys žmogaus santykiams sutvarkyti.

Dešimts Dievo įsakymų yra teisingumo įsakymai. Pirmieji trys įsakymai nurodo į teisingas mūs prievoles Dievui, tvarko mūs santykius su amžinuoju, švenčiausiu V. Dievu. Tų santykių išsiaiškinimas ir jų palaikymas tobuliausiu būdu, — tai religijos dorybēs reikalas, nors kartu yra teisingumo dorybēs dalis.

Ketvirtasis Dievo įsakymas liepia mums gerbti ir godoti tuos žmones, kurie atstovauja mums Dievą, t. y. pirmiausiai tēvus, paskui visus dvasinius ir pasaulinius vyresniuosius, tēvynę ir tą valstybę, kur gyvename. Tą sritį apima klusnumo dorybė. Likusieji šeši Dievo įsakymai tvarko santykius tarp sau lygių žmonių. Yra tai visų pageidaujamoji teisingumo dorybē. Apie religijos (tikybos) ir klusnumo dorybes pasvarstysime vēliau.

P r i e m o n ē s teisingumo dorybei

įsigyti. Tobulo teisingumo galime įsigyti šiomis priemonėmis:

1) Savo širdį paliuosuok nuo žemės turtų troškimo, prisimindamas Kristaus žodžius: „Ieškokite visupirma Dievo karalystės ir jos teisybės, o visa tai bus jums pridėta'' (Mat. 6, 33). „Nes ką padeda žmogui, jei jis laimėtų visą pasaulį, savo gi sielai kęstų nuostolį?'' (Mat. 16, 26). „Paikas, šią naktį bus pareikalauta iš tavęs tavo sielos; kieno gi bus, ką tu prirengei?'' (Luk. 12, 20).

2) Neimk dovanų, manydamas turįs teisės jas gauti, nes dovanos apžlibina išmintingųjų akis ir pakeičia teisingųjų žodžius, sako Šv. Raštas (pal. Deut. 18, 19).

3) Visa daryk, Dievo baimės perimtas, nes kaip elgsiesi su savo artimu, taip Dievas su tavim: „Nes kokiuo teismu teisiate, tokiuo ir jūs būsite teisiami, ir kokiuo saiku seikėjate, tokiuo bus ir jums atseikėta,'' (Mat. 7, 2) pasakė Išganytojas.

4) Bekylantį pavydą tuoj suturėk, atsimindamas, jog del velnio pavydo atėjo mirtis į pasaulį. (pal. Išm. 2. 24).

5) Reišk visiems be skirtumo pasigailėjimą ir meilę; būk duosnus tiems, kurie iš tavo kaltės turėjo nuostolius Zakiejaus pavyzdžiu: „Viešpatie, štai, aš duodu pusę savo gėrybių beturčiams, ir jei kuo

nors nuskriaudžiau ką nors, gražinu keturgubai.'' (Luk. 19. 8).

Teisingumo dorybės svarbesnieji n u o s t a t a i.

1. Tobulumo siekiantieji asmenys, pamaldieji žmonēs, kunigai ir visi vienuoliai p r i v a l o būti teisingi ir tuo teisingumu pasižymēt labiau už pasauliui tarnaujančius. Mes turime pareigos būti dorybių pavyzdžiu silpnesniesiems. Jei kas drįstų nepadoriai, neteisingai elgtis, — papiktintų savo artimą ir tikybos priešams duotų progos save smerkti. Teisingiausis V. Dievas neleis įeiti dangaus karalystēn tų, kurie nesilaikē nustatytų teisingumui pagrindų — dešimties Dievo įsakymų.

2. Privalome atsižvelgti į n u o s a v y b ē s teisę liglaikinuos dalykuos.

Nevalia v o g t i nei vieno cento, nei vienos adatos, nei kito mažmožio. Iš labai mažų dulkelių susidaro purvas; ir maži vagiliavimai suteršia sielą. Juo labiau nevalia a p g a u d i n ē t i perkant ar parduodant, duodant menkesnės vertēs, ar mažesnį saiką, kiekį; keliant daiktų kainą tiems, kurie nežino tikros vertēs. Nevalia žmogui išstatyti pavojun visą savo turtą, arba kitus į tai įtraukti, žadant didelį pelną.

Nevalia užsitraukti s k o l ų, žinant, jog nebus galima atiduoti. Jei sudarē kokią sutartį, garbē ir teisybē reikalauja pažadus įvykint.

P a s k o l i n t u s daiktus gerbkim kaip savus; nepamirškim juos greit sugrąžinti.

Jei tyčia padarei artimui kokią s k r i a u d ą, teisybė reikalauja atsilyginti. Jei pasidarē skriauda nenoromis, netyčia, teisingumas griežtai nereikalauja atsilyginti, bet tobulumo siekiantieji visada rūpinasi sulig išgalēmis atsiteisti.

P a d ē t i e j i s a u g o t i brangūs daiktai, ar patikēti pinigai kilniems tikslams, nēra to, kuris juos saugoja; jis privalo geradario valią įvykint. Tą tiesą turi atsiminti visi testamentų vykintojai, ir kunigai, kurie yra gavę užrašus — aukas šv. Mišioms laikyti.

3. Būtinai reikia atsižvelgti į tai, kad neįžeidus artimo g e r ą v a r d ą i r p a g a r b ą.

Todēl reikia vengti n e p a m a t u o t ų t e i s i m ų, dėl mažmožių nevalia smerkti, nesužinojus jų intencijos. Vienas yra teisingas gyvų ir mirusių teisējas — Dievas. Jo teisių nevalia mums savintis. Teisingumas ir meilē reikalauja, kad susilaikytume nuo artimo smerkimų,

net priešingai, kad pasistengtume prielankiai išaiškinti jo kartais neapgalvotus veiksmus.

Juo labiau nevalia a p k a l b ė t i, iškeliant aikštėn artimo slaptas ydas, nors jos tikros būtų. Kas neturi pareigos rūpintis bendrijos reikalais, neturi teisės skelbti svetimas ydas pašaliečiams, ar sau lygiems; nors bendrijos labas gali pareikalauti tas artimo ydas pranešti vyresniesiems. Kitais atvejais verta prisiminti Išganytojo žodžiai: „Kas iš jūsų be nuodėmės, tegul pirmas meta į ją akmenį.'' (Jon. 8. 7).

Dar labiau reikia saugotis š m e i ž t ų. Tas savo artimą šmeižia, kuris jį kaltina tokiose nuodėmėse, kurių tikrai artimas nepadarė. Šmeižtas kyla paprastai iš piktumo, pavydo ir svarbiam dalyke sunkiai įžeidžia artimo gerą vardą ir pagarbą pas žmones. Žmonės yra papratę neteisingas žinias — šmeižtus platinti. Kaip koks biaurus tvanas apima daugybę širdžių. Kiek ten papiktinimų! Niekad nepramanykime ir išgirstų blogų žinių apie artimą neplatinkim. Jei yra reikalo bendriją apdrausti nuo tų šmeižtų, reikia tuoj pranešti vyresniesiems apie girdėtus dalykus, kad jie savo laiku galėtų

apsaugoti visą bendriją nuo skaudesnių smūgių.

4. Apkalbėtojai ir šmeižikai turi a t s i l y g i n t i. Pasėtoji blogybė auga ir neša baisių vaisių tam apie kurį kalbama blogai, kuriam sakoma ir tam kuris tas negeistinas ir melagingas žinias platina. Pasitaiko kartais, jog apkalba, ar šmeižtas pasiekia plačias žmonių minias. Artimas nustoja gero vardo, pagarbos. Ir tai pasidaro visai neteisingai. Kaip atsilyginti, atitaisyti? Reikia neteisybes atšaukti, atsiprašyti nuskriaustojo ir daugiau blogų ir pramanytų žinių apie artimą neskleisti. Jei pasitaikytų išgirst, jog kartoja kiti paleistą prieš artimą šmeižtą, ar kel'a aikštėn slaptą jo ydą, reikia už skriaudžiamąjį užsistoti. To reikalauja teisingumas ir artimo meilė.

15. RELIGIJOS DORYBĖ.

Krikščioniškoji religijos dorybė apima mūsų santykius su Dievu. Ji yra vadinama tikyba, Dievo garbinimo dorybė ir kitaip. Ją mes atiduodame V. Dievui tai, ką esame Dievui kalti. Ši dorybė eina labai gretimai su teisingumo dorybės dalimi. Bet jiedvi žymiai skiriasi. Tei-

singumas reikalauja atiduoti kitam visa, kas jo yra, kas artimui tikrai priklauso. Kas-gi Dievui priklauso? Visa yra Jo galybēs darbas. Jam visa priklauso. Jam priklauso „garbė ir didenybē, viešpatavimas ir valdžia pirm visų amžių ir dabar ir per visus amžių amžius,'' kap sako šv. Judas apaštalas (Judo 25.) Mes-gi aiškiai žinome, jog tinkamos Dievui pagarbos, kaip to teisingumas reikalauja, neišgalime teikti, — darome ir gerbiame tiek, kiek mūsų žmogiškos jēgos neša. Yra tai religijos dorybēs veiksmai.

Religijos dorybē, apimdama mūsų santykius su V. Dievu ir savo veiksmais teikdama V. Dievui priklausomą ir kiek galint didesnę garbę, yra žmogiškos prigimties kilniausis žiedas. Nēra regimam pasaulyje kitų laisvos valios protingų sutvērimų, kurie sugebētų pagerbti Dievą, savo Kūrėją ir aukščiausiąjį Viešpatį. Tai gali padaryti tiesioginiu būdu žmogus, o per žmogų — visas kitas gyvas ir nebegyvas pasaulis.

R e l i g i j o s v e i k s m a i. Jie būna įvairūs. Vieni i š v i d i n i a i, k. a. mąstymas, minties malda; kiti i š o r i n i a i, pav. apeigos, giesmēs. Vieni veiksmai būna v i e n o, atskiro as-

mens, kiti — v i e š i garbinimai, kur dalyvauja šeima, parapija, valstybē, ar net Bažnyčia.

1. Koks turi būt i š v i d i n i s garbinimas? Atsako Išganytojas: „Tikri garbintojai garbins Tēvą dvasioje ir tiesoje; nes ir Tēvas ieško tokių garbintojų. Dievas yra dvasia, ir jo garbintojams reikia garbinti dvasioje ir tiesoje'' (Jon. 4, 23-24).

Nuoširdus pamaldumas apima tikro garbintojo sielą, suartina žmogų su Dievu. Iš Dievo meilēs eina gera darydamas savo artimui ir stiprina šventus santykius. Jokūbas apaštalas sako: „Tikras ir nesuteptas maldingumas Dievo ir Tēvo akivaizdoje yra toks: lankyti našlaičius ir našles jų sielvarte ir sergėti save nesuteptą šiuo pasauliu'' (Jok. 1, 27).

2. I š o r i n i s Dievo garbinimas yra labai svarbus. Dievas yra Viešpats ne vien žmogaus sielos, bet ir kūno ir visos žmonijos. Išoriniu būdu privalo todēl teikti žmonēs privalomą Dievui garbę. Bažnyčios apeigos kelia žmogaus dvasią. Viešos maldos, procesijos, giesmēs, bažnytinē muzika, Dievo namų papuošimai, — visa tai turi kelti žmogų prie amžių Valdovo, pasaulio Kūrējo.

3. M a l d a. Minties ir širdies pakēlimas prie Dievo yra malda. Tai mūsų sielos kalba su Dievu. Ji reiškiasi šventais jausmais, mintimis ir žodžiais ir yra: garbinamoji, dėkojamoji, atsiprašomoji ir prašomoji malda. Jos vertē priklauso nuo to, kaip ji atliekama. Geros maldos savumai yra šie: reikia melstis su dėmesiu, nuolankiai; su pasitikējimu, patvariai ir Dievo valiai atsiduodant. Išganytojas pasakē: „Prašykite, ir bus jums duota, ieškokite ir rasite, klabinkite, ir bus jums atidaryta.'' (Mat. 7, 7). „Ir visa, ko tik prašysite maldoje tikēdami, gausite.'' (Mat. 21, 22). „Prašote ir negaunate, nes negerai prašote,'' sako Jokūbas apašt. (Jok. 4, 3). Kad mūsų prašymai būtų išklausyti, reikia patiems būti Dievo malonėje, prašyti gerai ir naudingų išganymui dalykų.

4. A u k o s i r a t n a š o s, kuriomis pagerbiamas V. Dievas ir pripažįstamas visoko Valdovas. Mieliausioji Dievui atnaša buvo Išganytojo auka, amžinosios meilēs auka, kuria atsilyginta Dievo teisingumui už nedēkingus žmones. Ji pakartojama nekruvinu būdu kiekvienose šv. Mišiose. Nuo saulēs užtekējimo iki laidos pasaulio įvairiose šalyse nuolat au-

kojama šv. Mišių Dievui patinkanti auka, pats Jēzus Kristus.

Be to, mes patys atsižadēdami kai kurių reikmenų Dievo garbei, pagerbiame V. Dievą. Išmaldos, aukos ir atnašos yra religijos dorybės žiedai ir meilūs vaisiai.

5. P a s n i n k a s. Susilaikymas nuo kai kurių valgių, ar nedavalgymas dēl Dievo meilēs su noru patobulinti save yra religijos veiksmas — pasninkas.

Kristus pasninkojo. Jis davē mums pavyzdį. Be to, ragina Jisai išsižadēti leistinų malonumų ir pasiimti savo pareigų naštą ir Juo sekti: „Jei kas nori eiti paskui mane, tegul pats savęs išsižada, tegul ima savo kryžių ir teseka mane.'' (Mat. 16, 24).

6. A p ž a d a s. Apžadas yra sąmoningas pasižadējimas Dievui atlikti bet kurį geresnį darbą nuodėmēs bausmei gręsiant.

Apžadas yra laisvos valios auka Dievui. Jis yra labai svarbus ir Dievui mielas dalykas. Bet kartą padarytus apžadus reikia šventai juos laikyti, nes ne žmogui duoti yra pažadai, bet amžių Karaliui ir teisingiausiam Teisējui, Dievui.

7. Prie to gali būt pridētos k e l i o n ē s į šventas tolimas vietas, pav. į Romą, į Šv. Žemę ir t.t. su tikslu pagar-

binti tinkamu būdu Dievą, kad atgaivinus savyje tikybinę dvasią, pakilus uolume, ar atsilyginus už praeities kaltes.

8. P r i e s a i k a. Teisėtai valdžiai reikalaujant, arba kitame svarbiame atsitikime jei yra tikro reikalo savo liūdijimą sutvirtinti tikėjimo išpažinimu į Dievą, šaukiantis Dievą savo liūdytoju, yra prisiekiama. Prisiekdamas žmogus išpažįsta savo tikėjimą, ima V. Dievą savo aukščiausiu teisėju ir pagerbia tuo būdu Dievą. Priesaika yra religijos dorybės veiksmas.

9. S a k r a m e n t a i, s a k r a m e n t a l i j o s pašvęsti Dievo garbei daiktai, paveikslai, apeigos, laiminimai, šventinimai ir ekzorcizmai priklauso religijos dorybei, nes iš dieviškojo įstatymo suteikia tam tikras malones.

10. Š v e n t ų j ų g a r b i n i m a s. Netiesioginiu būdu teikiame V. Dievui garbės, gerbdami didžiuosius Jo tarnus — šventuosius. Jie yra Kristaus Bažnyčios karžygiai, pagerbti paties Dievo, galingi mūs Globėjai ir Užtarytojai pas Dievą. Dievo šventiesiems teikiame žmogišką, ne dievišką pagarbą; jų prašome užtarti ir melstis už mus. Šventųjų tarpe visų pirmąją vietą užima Išganytojo Motina, Švč. Panelė Marija.

Kaip šventųjų, taip ir jų mirtingųjų palaikų — relikvijų gerbimas yra religijos veiksmai. Per juos teikiame garbę pačiam Dievui, Kuris savo malone tuos žmones taip aukštai dorybėj ir tobulybėj pakėlė.

Religijos dorybės kilnumas. Religijos veiksmai — tai bendravimas su Dievu, tai švenčiausi mūs santykiai ir pareigos. Šv. Jono Apreiškime skaitome religijos veiksmus esant danguje: „Dvidešimt keturi vyresnieji parpuolė ties Avinėliu, turėdami kiekvienas arpą ir auksinę taurę, pilną smilkalų; tai yra šventųjų maldos. Jie giedojo naują giesmę sakydami: Vertas esi Viešpatie, imti knygą ir atplėšti jos antspaudus, nes buvai užmuštas ir atpirkai mus Dievui savo krauju iš visų giminių, kalbų, žmonių ir tautų, ir padarei iš mūsų mūsų Dievui karalystę ir kunigus." (Apr. 5, 8-10). Šventieji danguje amžių amžiais garbina Dievą. Mes-gi jungiamės savo maldose su jais. Iš tikrųjų, teisinga yra prisipažinti ir išpažinti, jog visa nuo Dievo esame gavę, kuriam visa tai priklauso ir, jei būsime reikalingi, visa nuo Jo gausime.

Religijos dorybė yra tampriausias sąryšis tautoms ir tinkamiausias įrankis

viešam padorumui klestēti. Jei tauta praranda religijos dvasią, ji turi pasidalinti, sunykti ir net visai išnykti. Kas neatiduoda priklausomą pagarbą Dievui, kas daro neteisybes santykiuos su Dievu, tas skriaus kur galēdamas savo artimą.

Ką randame gero pamaldume, maldoj ir teikiamoj Dievui pagarboj — kulte, tą visa galime priskirti religijos dorybei. Iš jos, kaip iš versmēs, minēti veiksmai ima sau jēgos.

Kilnesnių veiksmų, kaip mūsų santykių su visatos Kūrēju teisingas sutvarkymas, nerasime. Iš čia semia religijos dorybė savo kilnumą ir šventumą. Todēl verta arčiau susipažinti su priemonēmis, kaip tą dorybę įgijus ir savyje palaikius.

Priemonēs. 1. Pirmiausiai pasistenkime suprasti religijos dorybēs būtiną mums reikalą ir jos didelį kilnumą. 2. Darykime religijos dorybēs įvairius veiksmus, kuriuos pirmiau svarstēme; jų pagalba gausime sielai šviesos ir suraminimo. 3. Nepasisekimuos dažnai pakelkime mintį prie Dievo. Nėr žmogui didesnio suraminimo, kaip iš Dievo garbinimo veiksmų, ir to padariniai, — dar labiau imame Dievą mylēti. 4. Nepaisyk blogų žmonių kalbos. Visada būk pamaldus ir išoriniais veiksmais teik Dievui garbēs, pav. prieš

bažnyčią kepurę pakeldamas ir t.t. 5. Laikykis gerų pamaldumo papročių, pav. melstis prieš valgį ir po valgiui, bendrai su kitais kalbėti šv. Ražančių, eiti Kryžiaus Kelius. Gyvenamųjų kambarių žymiausias vietas padabink gražiais šventųjų atvaizdais ir t.t.

S a u g o k i s nepaisymo dvasios, indiferentizmo. Nepiktažodžiauk niekad. Netark be reikalo Dievo ir Šventųjų vardų. Tinkamai elkis su religinėmis gėrybėmis. Šalinkis klaidingo tikėjimo, t. y. prietarų, kurie yra pasilikę žmonėse nuo stabmeldijos laikų.

Vienas rašytojas pasakė: „Nuostabi žmogaus prigimtis: būtinai jis turi klūpoti, jei ne prieš Dievą, tai prieš stabus, kuriuos pats sau pasidarė'' (Klug.).

16. PAGODONĖ.

Ketvirtasis Dievo įsakymas liepia: „Godok savo tėvą ir motiną.'' Jis nurodo į mūsų santykius su mūsų tėvais. Privalome juos godoti, t. y. gerbti, mylėti, tobulai jų klausyti ir reikale jiems padėti.

Plačiau suprasta pagodonės dorybė apima tėvynės meilę, vyresniesiems ištikimybę ir maldingumą Dievui. Ji eina gre-

ta su Dievo garbinimo dorybe ir sudaro it antrą teisingumo dorybės atžalą.

Kas yra p a g o d o n ė s dorybė? Siauresne prasme suprasta pagodone yra tobulas nuolankumas tėvams ir savo tėvynei bei suteikimas jiems būtino patarnavimo reikale, nes tais darbais pareiškiame jiems savo pagarbą ir meilę. Plačiau suprantama pagodonė, žinant, jog amžinasis visatos Kūrėjas, V. Dievas, yra kartu mūsų geriausias tėvas, ir mūsų vyresnieji dalinai užstoja mūsų tėvus ir atstovauja mums dangaus Tėvą, — šiuo atžvilgiu, pagodonė yra religijos dorybės patobulintoja, arti susijungusi su teisingumo dorybe. Ji iššaukia mūsų širdyje sūnaus jausmų geriausiam Dievui ir tiems kurie Dievo ir tėvų valią atstovauja. Šv. Povilas ap. sako: „Gavote įsūnystės dvasią, kurioje šaukiame: Abba, Tėve!" (Rom. 8, 15).

Pirmiausiai panagrinėsime pagodonės dorybės veiksmus tėvams ir tėvynei, gi paskui ištikimybės ir maldingumo dorybės veiksmus.

Pagodonės dorybės v e i k s m a i suglaustai nurodyti Dievo įsakyme: „Godok tėvą ir motiną."

1. Pirmiausiai privalome savo tėvus m y l ė t i . Didžiausias mūsų geradaris y-

ra V. Dievas, paskui gi mūsų tėveliai. Jie myli mus, jie daug vargo dėl mūs, jie susirūpinę mūsų ateitimi ir mes tat privalome juos mylėti.

2. Turime jiems reikšti tinkamos pagarbos. Jie yra vyresni už mus amžiumi, jiems Dievas pavedė mus globoti, todėl jiems teisingai priklauso pagarba.

3. Tobulas klusnumas tėvams tuose dalykuose, kurie nėra priešingi Dievo įsakymams, nei sielos tobulumui, sudaro pagodonės dorybės tikrą pagrindą.

4. Privalome teikti tėvams pagalbos, kuomet jie to reikalingi ir kuomet mes galime pagelbėti. Ši pareiga yra tiek didelė, jog kartais žmogui prisieina pamainyti apsirinktas gyvenimo būdas, kad savo tėvelių varge nepalikus. Panašios pareigos turime mūsų artimui, jei matome jį dideliame varge, alkyje esantį.

5. Savitarpė pakanta pasitaikančių nesusipratimų.

6. Vengimas nepatikti kuomi nors savo tėvams, nebent būtų teisėta priežastis tą skausmą daleisti. Kuomet yra pareiga daugiau Dievo klausyti, negu tėvų, galime panaudoti Vaikelio Jėzaus žodžius: „Man reikia būti tuose dalykuose, kurie yra mano Tėvo.'' (Luk. 2, 49).

Mūsų pagodonės pareigos tėvynei.

Kiekvienas žmogus turi savo tėvynę. Ją nesudaro gyvenamoji šalis, nes ji gal būt skirtinga nuo gimimo vietos; nesudaro tėvynės mūsų vartojama kalba, nei vienodai nusiteikusių asmenų grupė. Tėvynės sąvoka yra gilesnė. Ji apima vienos kurios žmonių padermės sūnus, visą tautą su visa jos praeitimi, istorija, papročiais, bendruoju labu ir tautos siekiais į ateitį, pastoviai gyvenančius prabočių apgintoj žemelėje. Tauta, jos apgyventa pastoviai vieta ir visos tautos gerovė — tai tėvynės sąvokos sudėtinės dalys. Gerbdami ir gindami tėvynę, gerbiame savo tėvus, bočius, prabočius; giname savo brolius ir būsimos kartos laisvę, giname bendrąjį tautos labą. Tas visa sudaro mūsų tėvynę. Jai tobulai reiškiama meilė vadinasi — tėvynės meilė, arba patriotizmas.

Savo tėvynę privalome: 1. mylėt; 2. gerbt; 3. bendrąjį labą palaikyt, kurt ir apgint, negailint reikale sveikatos, turto ir gyvybės už savo brolių gerovę. Ištikimybę šalies įstatymams ir klusnumą vyresniesiems panagrinėsime vėliau, atskirai. Čia paduodame pagodonės darybės kilniausią rūšį — maldingumą.

M a l d i n g u m a s yra dorybē, kurią Dievui reiškiame godonę kaip mūsų geriausiam Tēvui. Viešpaties maldoj kasdien šaukiamēs Jo: "Tėve, mūsų!" Tai pilni meilēs, pagarbos ir pasitikējimo žodžiai. Jie uždega šalstančią širdį; verčia mus pasiaukoti dēl Dievo, vien dėl to, kad Jis yra mūsų Tēvas ir vertas meilēs. To padarinys — nuoširdus klusnumas Jo valiai ir duotiems Jo patarimams.

Maldingumui apēmus mūs dvasią, tuoj pajuntame kaip malonu, gera ir lengva Dievui tarnauti maldoje, budėjime ir pasninkuos; pranykus-gi maldingumo dorybei, visa pasidaro nepakeliamai sunku, nuobodu ir skaudu. Iš to lengvai galime suprasti, jog maldingumo dorybē būtinai mums reikalinga; ypač-gi tiems, kurie yra pasišventę Dievui tarnauti; kunigams ir visiems vienuoliams.

Maldingumas mums padeda mylēti ir tobulai godoti tuos asmenis ir daiktus, kurie dalyvauja Dievo šventume ir atvaizduoja Jo tobulybes. Užtat mes mylime ir gerbiame; Šv. Panelę Mariją, Dievo Motiną, visus Angelus ir Šventuosius, Šv. Raštą, Kristaus įkurtąją Bažnyčią, jos regimą Galvą — Šv. Tēvą, visu vyresniuosius.

Dažnai mąstykime mums parodytą

Dievo gerumą ir gailestingumą, jei norime sukurti širdyje maldingumo dorybę.

"Mes esame Dievo vaikai. O jei mes esame vaikai, tai ir tēvinainiai: tėvainiai Dievo ir bendratēvainiai Kristaus, jei tik drauge kenčiame, kad būtumēm drauge ir pagarbinti". (Rom. 8, 16-17). "Nes kuriuos jis iš anksto pažino, tuos iš anksto ir paskyrē, kad jie būtų tos pačios išvaizdos, kaip jo Sūnaus paveikslas, kad jis būtų pirmgimis daugelio brolių tarpe." (Rom. 8, 29). "Kas gi jį priėmē, tiems jis davē galios būti Dievo vaikais, būtent tiems, kurie tiki į jo vardą." (Jon. 1, 12). "Jei kas neatgims iš vandens ir Šventosios Dvasios, tas negalēs įeiti į Dievo karalystę" (Jon. 3, 5). "Veizdēkite, kokią meilę Tēvas mums suteikė, kad mes vadinamēs Dievo vaikais ir esame." (1 Jon. 3, 1). "Jis savo valia tiesos žodžiu pagimdē mus, kad mes būtumēm lyg jo sutvėrimų priemonēs." (Jok. 1, 18). "Jei kas mane myli, tas laikys mano žodžius; ir mano Tēvas jį mylēs; mes pas jį ateisime ir padarysime pas jį buveinę," (Jon. 14,23). "Ramintojas-gi, Šventoji Dvasia, kurį Tēvas atsiųs mano vardu, jis jus viso išmokins ir primins jums visa, ką tik aš jums kalbėjau" (Jon. 14, 26). "Aš jau nebevadinu jūsų tarnais, nes tarnas ne-

žino, ką jo viešpats daro. Jus aš pavadinau prieteliais, nes pasakiau jums visa, ką tik esu girdējęs iš savo Tēvo'' (Jon. 15, 15). ''Dievas yra tas, kurs daro jumyse ir norēti ir vykinti, kaip jam patinka.'' (Pilyp. 2, 13). ''Aš visa galiu tame, kurs stiprina mane'' (Pilyp. 4, 13). ''Dievas yra ištikimas; jis neleis jūsų gundyti virš jūsų jēgų.'' (1 Kor. 10, 13). ''Dievo malone aš esu tai, kas esu, ir jo malonē nebuvo manyje bergždžia.'' (1 Kor. 15, 10). ''Taigi ne tas, kurs sodina, yra šis tas, ir ne kurs laisto, bet kursai duoda augimą, Dievas.'' (1 Kor. 3, 7).

Norēdami patikti V. Dievui, privalome visus mūsų darbus atlikti su maldingumu: „Maldingumas gi yra visakam naudingas, kadangi turi dabartinio ir būsimojo gyvenimo pažadējimą,'' (1 Timot. 4, 8) sako šv. Povilas apaštalas.

P r i e m o n ė s pagodonēs dorybei įgyti.

Pagodonēs dorybę reiškiame pirmiausiai mūsų tēveliams. Tos dorybēs dalys: maldingumas prie Dievo ir šventųjų; ištikimybē ir klusnumas vyresniesiems, kurie užstoja tēvų vietą ir tēvynės meilē — patriotizmas įgyjamos sekančiomis priemonēmis.

1. Niekad nepamirškime Dievo įsakymo: „Godok tėvą ir motiną... kad ilgai gyventum ir gera tau būtų ant žemės'' (Dent. 5, 56). „Prakeiktas kurs negodoja savo tėvo ir motinos'' (Deut. 27, 16).

2. Atmink, didžiausi tavo geradariai ant žemės — tai tavo tėveliai. Jei ne jie, tavęs nebūtų pasaulyje.

3. Dievas yra mūsų geriausias Tėvas. Jisai sutvėrė mūsų sielą, leido mums gyventi, save paskyrė mūsų laime ir teikia galimybės tą laimę užsitarnauti. Dievas yra visų didžiausias geradaris. Jam priklauso visa garbė, visa pagodonė, maldingumas, ištikimybė, klusnumas ir meilė.

4. Visi mūsų vyresnieji, — tai Dievo mums skirti globėjai. Jie atstovauja mums Dievą ir tėvus. Jų žodis, pareikštas noras, nurodymai, įstatymai turi būt pagodoti ir laikomi.

5. Kaip Kristus pasiaukojo ant kryžiaus skausmuos ir mirtyje už mūsų visų labą, taip mums už bendrąjį žmonijos labą, už mūsų tėvynės naudą privalu būt pasiruošusiems reikale net gyvybę paaukot.

6. Pagodonė yra tada dorybė, kuomet ji padeda tobulėt, bet jei tėvai, ar vyresnieji verstų pagal savo norą būti tame, ar kitame luome, jei kliudytų šventame

patarnavime artimiems, jei draustų nuo tobulinimosi, — nebus pagodonē jų klausant, nebus nuopelno, ·nes Dievo reikia daugiau klausyt, negu žmonių.

17. KLUSNUMAS.

Krikščioniškas klusnumas yra antprigimtinē dorovinė dorybē, kuri mūsų valią palenkia pasiduoti teisētų vyresniųjų valiai, kiek jie atstovauja Dievo valiai. Nors kiekvienas žmogus turi daug įvairių vyresniųjų, bet klusnumo dorybē yra viena. Ji apima mūsų valią, liepia pasiduoti teisētų vyresniųjų įsakymams su noru tą vyresniųjų valią įvykdyti.

Ar reikia klausyti teisētų vyresniųjų? Taip. To reikalauja prigimtinē ir dieviškoji teisė. Kaip visų prigimtinių daiktų veiksmai seka prigimtines jų galias, taip ir žmogiškieji veiksmai eina iš žmogaus valios. Reikējo gi, kad prigimtiniuose daiktuose aukštesnieji pažadintų mažesniuosius prie veiksmų savo jēgos kilnumu, kurią turi iš Dievo. Taip gi reikējo, kad žmogiškuos veiksmuos vyresnieji paskatintų mažesniuosius savo valia ir autoritatēs (orumo) dēka, kurią yra gavę iš Dievo. Paskatinti gi sąmonę ir valią, tai ir bus įsakinēti. Kaip prigimtiniai

daiktai būtinai turi priklausyti nuo aukštesnių jėgų veikimo, taip ir žmogiškuos veiksmuos naturalē teisē ir dieviškoji tvarka reikalauja, kad žemesnieji klausytų savo vyresniųjų. (Pal. S. T. 2, q. 104. a. 1).

Klusnumo dorybē yra labai giminninga teisingumo dorybei. Kaip kas ją vadina teisingumo dalimi.

Nekalbame čia apie vergišką atsidavimą, bet apie protingą ir dorą pasidavimą tų asmenų įsakymams, kurie atstovauja mums Dievo valią ir yra Jo tvarkos vykintojai. Žmogus pats vienas negali visų savo reikalų aprūpinti. Būtinai reikalingas pagalbos, kaip kūno, sveikatos ir visoj medžiaginēj srity, taip lygiai ir proto lavinime, auklējime bei dorovēs srityje.

Tos pagalbos gauname iš tvarkingos visuomenės. Ji turi pastatytus teisių ir tvarkos dabotojus — valdžią, — kurie privalo visomis išgalēmis rūpintis visos visuomenēs labu. Visuomenē-gi būna trejopos rūšies: šeima, valstybē ir vienodos profesijos draugijos. Šeimoj teisēti vyresnieji yra gimdytojai, ypač tēvas; valstybėj — priimtu būdu teisētai įsigalējus valdžia; draugijoj, — pagal jos konstituciją rinktieji vadovai. Tie visi vyres-

nieji siekia vien mūsų prigimtinius reikalus. Antprigimtinėje, tikėjimo srity, mūsų teisėti vyresnieji yra: visiems Kristaus išpažintojams — Popiežius; atskiroms vyskupijoms — vyskupai; atskiroms parapijoms — jų klebonai.

Šių visų vyresniųjų teisėtus įsakymus turime vykinti. Jie atstovauja Dievo valią ir turi valdžios iš Dievo. Apaštalas sako: „Kiekvienas tepasiduodie aukštesniosioms vyresnybēms; nes nēra valdžios, kaip tik iš Dievo... Kas priešinasi valdžiai, tas priešinasi Dievo sutvarkymui.'' (Rom. 13, 1-2).

Bet jeigu vyresnieji nėra teisēti, arba duoda neteisētus įsakymus, — jie tada neatstovauja Dievo valios, nes eina prieš visuomenēs tvarką ir mūsų asmeninį labą. Jei, pavyzdin, uzurpatoriai neteisētai ima valdyti šalį, ar pav. tēvai įsakinēja stoti į nemēgiamą luomą, — jų įsakymai neteisėti. Tokiems šv. Petras atsako: „Dievo reikia labiau klausyti, kaip žmonių''. (Apd. 5, 29.).

Taip gi pasitaiko, jog žmogus neturi gana jēgų įsakymui įvykinti. Pav. ligonis negali tiek padaryti, kiek sveikas. Tada duotas įsakymas pilnai veikti negali, nes priešintųsi prigimtinei teisei. Todēl sa-

koma: negalimų dalykų nėr pareigos vykinti.

K l u s n u m o l a i p s n i a i. Įsakymai apima išorinius veiksmus, bet dorybė siekia giliau, būtent: valios ir nuomonės klusnumo. Juo kas tobuliau klauso, juo stoja arčiau Dievo valios.

P i r m a s pradedančiųjų tobulėti klusnumo laipsnis — tai ištikimai laikytis Dievo ir Bažnyčios įsakymų, bei pilnai ir greitai įvykinti gautus vyresniųjų įsakymus. Tie įsakymai turi būt atlikti stropiai, pilnai, paskirtu laiku ir antprigimtine intencija.

A n t r a s laipsnis: savo valią pritaikint vyresniųjų valiai, būtent, to norėti, ko jie nori. Kaip Kristus visame troško įvykinti Tėvo valią, taip ir pažengusieji tobulybėje gyvena klusnumo dvasia.

T r e č i a s laipsnis — savo nuomonės suderinimas su teisėtų vyresniųjų teisėtais įsakymais, būtent, kad laikytumės tos pat nuomonės įsakytuose dalykuose, kokią turi vyresnieji.

K e t v i r t a s laipsnis, — klausyti nepakenčiamų vyresniųjų sunkių įsakymų mums sunkiuos dalykuose, arba kurie įsakymai yra priešingi mūsų savimylai. Šv. Petras apaštalas sako: „Būkite pasidavę visa baime valdovams ne tik geriems ir

romiems, bet ir nepakenčiamiems.'' (1 Petro 2, 18).

Tuo būdu tobulas klusnumas reikalauja, kad mes tobulai įvykintume gautus teisētus įsakymus antprigimtine intencija, kad klausytume visų teisētų vyresniųjų ir pilnai jų nuomonei pasiduotume, visa darydami paskirtu laiku, nustatytu būdu, pastoviai, pilnai ir su džiaugsmu.

K l u s n u m o d o r y b ē s k i l n u m a s. Dorybių kilnumas yra sprendžiamas iš jų veiksmų artumo Dievo valiai. Dieviškosios dorybēs: tikējimas, viltis, meilė užima pirmąją vietą; moralinēs dorybēs jas seka. Šių-gi kilnumas yra nevienodas, žiūrint, ko žmogus atsižada dēl Dievo. Gali atsižadēti gērybių: m a ž i a u s i o s vertēs t. y. išorinių gērių, turtų; d i d ž i a u s i o s vertēs yra dvasinēs gērybēs, kurių svarbiausioji yra laisva žmogaus valia, nes ja žmogus naudojasi kitų gērių siekdamas. Šiuo atžvilgiu klusnumas yra garbingesnē dorybē už kitas, nes dėl Dievo atsižadame savo valios. Iš to turi vertēs pas Dievą kitų dorybių veiksmai, kadangi jie yra pagal Dievo valią. Jeigu gi mūsų veiksmais nenorētume klausyti Dievo valios, tai nors kankinių mirtimi mirtume, negali tie veiksmai būt nuopelningi pas Dievą. „Kas

sakosi jį (Dievą) pažįstąs ir nelaiko jo įsakymų, tas melagis... Kas gi laiko jo žodį, tame tikrai Dievo meilē yra tobula" (1 Jon. 2, 4-5.).

Iš to suprantame, jog klusnumas yra žymi dorybē ir eina tuoj po Dievui garbēs teikimo dorybēs. Klusnumo dorybe aukojame V. Dievui mūsų kilniausią turtą, savo laisvą valią ir nuomonę, jei netiesioginiai Dievui, tai per savo teisėtus vyresniuosius. Kitos aukos, jei jose nebūtų klusnumo, negali būt malonios Dievui, nes yra geresnis klusnumas, negu atnaša (pal. 1 Kor. 15, 22). Atnašoj išsižadame mažiausios dorovinēs vertēs turtų, klusnumu — aukščiausių sielos turtų Dievo garbei.

Atlikdami ištikimai ir gerai tuos teisētų vyresniųjų įsakymus, kuriuose negalime aiškiai pastebēti ko nors priešingo Dievo įsakymams, jei net mums duotieji įsakymai būtų betiksliai ir net klaidingi, — už juos prieš Dievą neatsakysime.

Klusnumas teikia žmogaus širdžiai ramybēs, šventosios laisvēs ir dvasinio džiaugsmo. Žinokim, jog būdami klusnūs, Dievo valią pildom. „Kas jūsų klauso, tas manęs klauso." (Luk. 10, 16). Pats Išganytojas suteikė mums klusnumo tobu liausią pavyzdį. „Jis pats save pasižemi-

no, pasidaręs paklusnus iki mirčiai, mirčiai ant kryžiaus.'' (Pil. 2. 8). Mano valgis, pasakē Išganytojas, yra daryti valią to, kurs mane siuntē.'' (Jon. 4, 34).

Iš klusnumo padarytieji darbeliai, nors jie nebūtų žymūs, yra labai nuopelningi pas Dievą. Klusnumas sustiprina ir patobulina kitų dorybių veiksmus bei nuopelnus. Šv. Teresē sakydavus, jog greičiausias į tobulybę kelias — klusnumas Šv. Augustinas vadina klusnumo dorybę motina kitų dorybių.

Be klusnumo negali būt visuomenēj tvarkos, ramybēs ir taikos. Tas visa parodo, jog klusnumas yra brangintina ir mums būtinai reikalinga dorybė. Turime būt klusnūs savo vyresniesiems.

P r i e m o n ē s klusnume tobulēti yra trys: 1. Žinok, visi teisēti vyresnieji atstovauja Dievo valią, nors jie patys turi ydų, bet jų įsakymus įvykindamas, Dievui patiksi. 2. Kartas nuo karto prisimink klusnumo dorybēs kilnumą, naudą, o taip gi neklusnumo nuodēmingumą, nuostolius, neramybes ir kitus blogus padarinius. 3. Sunkesnėse valandose prisimink Jēzaus Kristaus gyvenimą ir Jo duotąjį klusnumo pavyzdį. Jisai, antrasis Šv. Trejybēs Asmuo, Dievas tapo žmogumi, prisiimdamas pilną žmogišką pri-

gimtį, tapo visų tarnas ir kartu pasaulio Atpirkėjas, kad mums duotų klusnumo pavyzdį. Kristus klausė žmonių; mums reikia klausyti Kristaus ir tų žmonių, kurie Jį atstovauja.

18. STIPRYBĖ.

Šv. Povilas Apaštalas, rašydamas Korintiečiams, juos ir visus krikščionis ragina: „Budėkite, tvirtai stovėkite tikėjime, elgkitės kaip vyrai ir būkite stiprūs." (1 Kor. 16, 13).

Tasai krikščioniškas vyriškumas, būdo pastovumas, dvasios stiprybė yra dorovinė antprigimtinė dorybė, kuri stiprina žmogaus sielą, besiekiant sunkiai gaunamų gėrybių ir šalina išgąstį ir net mirties baimę.

Stiprybės dorybė naikina baikštumą, sutvarko drąsą, padeda nugalėti nepatogumus, kurie pasitaiko painiuose žmonių santykiuose, betarnaujant Dievui. Ji turi keturias dalis, kaip atskiras dorybes. Jos yra: 1. d i d v y r i š k u m a s, 2) d u o s n u m a s, 3) k a n t r y b ė, 4) p a s t o v u m a s. Pirmosios dvi padeda įvykinti sunkius dalykus, antrosios dvi padeda nukęsti priešingumus.

V e i k s m a i. Stiprybės dorybės svarbiausieji veiksmai yra du: 1) imtis įvykdyti sunkiai įvykdomus dalykus; 2) dēl Dievo kantriai iškentēti daug bandymų ir skausmų.

Nepaisydami įvairiausių baimių ir pasitaikančių kliūčų kilniam darbui įvykinti, pirmiausiai n u s i t a r i a m e imtis tų didelių darbų, kurių reikalauja iš mūs pastovio, ar luomo pareiga; paskui savo širdyje p a s i t i k i m e Dievo malone ir savo jēga, kad visos dedamos pastangos veltui nepraeis ir galutinai i š t e s a m e iki galui, nepaisydami priešų, nei jų nuomonēs. Tai šios yra trys pirmojo veiksmo dalys. Daug lengviau yra pradēti didelius darbus, negu ištesēti ir juos įvykinti.

Dėl Dievo kantriai iškentēdami įvairiausius bandymus, kurių artumas dvasiai pasidaro įkyrus, pakęsdami skausmus, ligas, sielvartas, šmeižtus, ugdome sieloje brangiausius stiprybēs dorybēs žiedus.

Stiprybēs dorybē mums nurodo, jog:

1. negalima paisyti žmonių nuomonēs, kiek kartų ji yra priešinga Dievo garbei;

2. jei pareiga šaukia, — nepaisyti baimēs ligomis užsikrēsti, nesveikumo, neturto ir t.t.;

3. jei aiškiai pastebime Dievo valią,

imkimēs ir sunkiausių veiksmų dėl Dievo garbēs;

4. drąsiai kovokime su šventų reikalų priešais, net su viso pragaro galybēmis;

5. pasitaikius iš karto neprielankioms veiksmų išdavoms, nenusiminkime, bet iš naujo, sustiprinę maldoj jēgas, imkimēs siekti dēl Dievo garbės užsibrēžto tikslo;

6. jei Dievo garbē to pareikalautų, nebijokime gyvybę išstatyti pavojun, o net nesibauginkime kankinystēs dēl Dievo;

7. kovos metu privalome užlaikyti dvasios ramybę, — ji suteiks mums brangaus sielai džiaugsmo.

Laipsniai. Trys yra stiprybēs dorybēs laipsniai: 1. pradedančiųjų tobulėti; 2. pažangą darančių; 3. tobulųjų.

1. Pradējusieji dvasiniai gyventi visose dorybēse nēra tvirti. Ir stiprybēs dorybēje besilavindami, jie pirmiausiai privalo kovoti su įvairiausiomis baimēmis, besiekdami dvasinių gėrybių, a) Juos baugina nuilsimo ir pavojų baimē, kad gali nustoti turto, sveikatos, gero vardo pas žmones. Bet greitai supratę, kad didžiausia blogybē, kurios reikia iš tikrųjų bijoti, yra nuodēmē, didžiausia-gi gērybē, — tai antprigimtinės Dievo malonēs, — nugali neišmintingas baimes ir siekia toliau.

b) Tada pakyla kitos rūšies baimēs. Bijosi papeikimų už gerus darbus, arba bijosi nedorų žmonių nepalankios sau nuomonēs. Jei tos baimēs nenugali, — savo pareigose apsileidžia ir nupuola. Labai svarbu teisingai įvertinti žmonių nuomonę, ir kur Dievo garbē aukos reikalauja, — nedorų žmonių nuomonēs nepaisyti.

c) Sunkiai kamuoja žmogų trečioji baimē, — jis gali n e p a t i k t i s a v o d r a u g a m s. Dažnai užsimirštama, jog reikia rūpintis daugiau Dievui patikti, negu žmonėms. Šios baimēs apimtiems reikia prisiminti Šv. Rašto žodžius: „Jei dar norēčiau įtikti žmonēms, aš nebūčiau Kristaus tarnas" (Gal. 1, 10). Negalime apleisti savo pareigų, kad būtume už tai draugų giriami, aukštinami. Jų pagarba greit virsta pasityčiojimu; be to, greit praeina. „Kas giriasi, tegul giriasi Viešpatyje. Nes ne kas pats save užtaria, tas yra pripažįstamas, bet tas, kurį Dievas giria" (2 Kor. 10, 17-18).

2. Pakilusieji aukščiau dvasiniame gyvenime uoliai seka Kristaus dorybēmis. Stiprybēs dorybē pas juos pasireiškia veikliai. a) Iš u ž s l ē p t o Jėzaus gyvenimo ir Jo kūdikystēs semia savo valiai stiprybēs sekti Jēzumi neturte, apsimarinimuos, klusnume ir net kantriai nu-

kentēti įvairiausius persekiojimus, ištrēmimus ir t.t. b) Iš v i e š o j o Jėzaus gyvenimo pasimokina drąsiai ir su meile skelbti Kristaus tiesą, nežiūrint puolančios dorovēj visuomenēs polinkių. Tasai apaštalavimas būna paremtas nuolankumu, auka, atsižadējimu savęs ir tikrąja Dievo meile. c) Iš Jēzaus k a n č i o s sielos išmoksta kentēti, melstis, pilnai atsiduoti Dievo valiai. Užpuolusieji sopuliai jų neišbloškia iš pusiausviros, bet dvasios ramybė su kantrumu pažymi jų dvasios pergales.

3. Tobulos sielos turi stiprybēs dorybę aukščiausiame laipsny; jos arti yra susivienijusios su Dievu, įgauna galios padaryti didelių dalykų, ar karžygiškai nukentēti, nepaisant kliūčių. Jos pilnai pasiaukoja Dievui, viską daro dēl Dievo ir visame garsina Jo šventą vardą.

K i l n u m a s. Stiprybēs dorybē yra dvasios didvyrių ir Kristaus apaštalų dorybē. Ji atsispindi jų nuveiktuos dideliuos darbuos, ar dēl Dievo nukentėtuos skausmuos. Šv. Povilas, pilnas drąsos ir karžygiškumo, klausia Romiečių: „Kas gi atskirs mus nuo Kristaus meilēs? ar vargas? ar suspaudimas? ar kalavijas?... Aš esu tikras, kad nei mirtis, nei gyvenimas,... nei joks kitas sutvērimas negalēs atskirti

mūsų nuo Dievo meilēs, kuri yra mūsų Viešpatyje Jēzuje Kristuje.'' (Rom. 8, 35-39). „Jums reikia kantrybēs, kad darydami Dievo valią, gautumėte, kas pažadēta.'' (Žyd. 10, 36).

Dvasios stiprybē reikalinga visiems žmonēms, bet ypatingai norintiems būt tobulais. Tik didelių ir kilnių užsimojimų bei apaštalavimo dvasios žmonēs gali ne vien save patobulint, bet ir klystančią ir nuo Dievo besišalinančią visuomenę pakreipti į teisētumo, teisingumo ir Dievo meilēs vėžes. Todēl: „Būdēkite, tvirtai stovēkite tikējime, elgkitēs kaip vyrai ir būkite stiprūs.'' (1 Kor. 16, 13).

P r i e m o n ē s stiprybēs dorybei įgyti yra šios:

1. Dievo malonē. „Aš visa galiu tame, kurs stiprina mane.'' (Pilyp. 4, 13). Reikia melstis ir prašyti Dievo malonės.

2. Kristaus pavyzdys. „Jūs dar nesipriešinote iki kraujui, kovodami prieš nuodēmę.'' (Žyd. 12, 4).

3. Pamaldžių krikščionių gyvenimo apsvarstymai. Šv. Augustinas, besvarstydamas šventųjų gyvenimus, priējo tokios išvados: „Ar tu negali to padaryti, ką jie galējo?'' (Išpaž. knyga 8, sk. 9.).

4. Amžinos ramybēs ir garbēs viltis. „Nebijok nieko iš to, ką tau teks kentēti...

Būk ištikimas iki mirčiai, ir aš tau duosiu gyvenimo vainiką.'' (Apr. 2, 10).

5. Tikras uolumas sielos reikaluos bent tiek, kiek pasauliečiai žmonės turi uolumo savo kūno reikaluose. „Jie juk tai daro, kad gautų pragaištantį vainiką, mes gi nepragaištantį.'' (1 Kor. 9, 25).

6. Atsargumas pavojuose ir apsišarvavimas dvasiniais ginklais preš sielos priešus. „Štai aš jums išanksto apskelbiau.'' (Mat. 24, 25).

7. Paprotys pasitaikančius kasdien blogumus be baimēs nukentēti, kad išmokus didesnius apgalēti. „Kas ištikimas mažiausiame dalyke, tas ištikimas ir didesniame, ir kas neteisingas mažame dalyke, tas neteisingas ir didesniame.'' (Luk. 16, 10).

19. DIDVYRIŠKUMAS.

Paminējome, jog stiprybēs dorybē turi savyje keturias kitas dorybes. Pirmoji jų — didvyriškumas. Ši dorybē — tai sielos kilnioji nuotaika ir būdo prakilnumas, padedąs imtis didelių darbų ir svarbių žygių didesnei Dievo garbei ir artimo naudai.

Didvyriškumas pasireiškia vien kilniose sielose, idealų siekiančiose, kurios tvar-

ko visą savo gyvenimą sutartinēje su savo krikščioniškomis pareigomis. Jos veikimo sritis — garbingas veikimas. Darbai parodo didvyrius, bet ne jausmai. Kilnūs žygiai juos vainikuoja.

Didvyriškumas padeda daryti daug gero Dievo garbei ir artimui naudos. Užtat jis skiriasi nuo savimylos, egoizmo, išdidumo, ambicijos, kur žmogus rūpinasi vien savo smulkiais pagarbos reikalais. Didvyriai savęs neieško, bet ieško kaip kitiems patarnavus ir Dievui suteikus tinkamos pagarbos.

Priešinga didvyriškumui yda yra b a i k š t u m a s. Tai neprotinga baimė, kuri sulaiko nuo veikimo, sukeldama abejones ir jų neišrišdama.

Didvyriškumas, parodytas karo laukuos, vadinamas yra k a r ž y g i š k u m a s. Toji dorybė dažnai sutinkama visuomenēs idealiuos vaduose: ar tai valstybēje, kuriant reikalingas reformas, kad piliečių gyvenimą žmogiškesniu padarius, ar pramonēj ir prekyboj, rūpinantis visos tautos, šalies, visų žmonių, o ne vien savo gerove.

Aukštesnēs rūšies didvyriai yra tie, kurie imasi kilnesnius ir sunkesnius žygius Dievo garbei atlikti. Tokie gi yra visi tie, kurie laisva valia panorėjo išsi-

tobulinti dorybėmis, nugalēti save, kurie pasišventē Dievo garbei nuolat apaštalaudami tiesai, be baimēs netekti sveikatos, turtų ir net gyvybēs del Dievo garbēs. Šios sielos turi didvyriškumo krikščionišką dorybę aukštame laipsnyje.

20. DOSNUMAS.

Dosnumas yra antprigimtinė krikščioniška dorybē, kuri pasišventusią ir kilnią sielą lenkia įvykinti didelių dalykų, negailint jiems reikalingų žymių išlaidų. Tie gi darbai turi būt kreipiami didesnei Dievo garbei ir artimo naudai. Jei žmogus nesigaili didelių išlaidų savo patogumams, ar garbei, — tai nėra dorybē; dažnai — išsilepinimas, išdidumas ir puikybē.

Krikščioniškai dosnūs žmonēs vykdo Kristaus patarimą, neprisiriša prie turtų ir jų nerenka, kad jais vien pasigrožējus, ar garbēs turējus, bet vargšų ir apleistųjų rankomis perkelia į dangišką iždą; kiti gi tiesiog juos paveda didesnei Dievo garbei, statydami Viešpačiui šventoves, pagražindami, ar kurdami ligonines, mokyklas, universitetus. Supratę teisingai Kristaus pasakymą: „Nekraukite sau turtų žemēje, kame rūdys ir kandys gadina ir kame vagys iškasa ir vagia, bet kraukite

sau turtus danguje, kame nei rūdys, nei kandys negadina ir kame vagys neiškasa ir nepavagia. Nes kame tavo turtas, ten ir tavo širdis'' (Mat. 6, 19-21), jie įgytais turtais nuoširdžiai patarnauja žmonėms ir Dievui.

D o s n u m o k i l n u m a s. Psalmistas sako: „Viešpaties balsas galybėje, Viešpaties balsas duosnume.'' (Ps. 28, 4). „Didelę garbę padarē Viešpats savo duosnumu'' (Eccli. 44, 2). Viešpaties Dievo duosnumas yra didelis, tinkamai jį apibudinti nepajēgia žmogaus širdis ir žodžiai. Dievo Apvaizda apima visa. Dievas savo galybe ir duosnumu taip sutvarkė gamtai duotas jėgas, kad visi jo kuriniai: augmenys, paukščiai, gyvuliai ir žmonēs būtų gamtos maitinami. „Juk jūsų Tēvas žino, kad visa to jums reikia,'' (Mat. 6, 32) pasakē Išganytojas.

Dosnūs žmonės yra Dievo Apveizdos įrankiai dideliems darbams nuveikti. Jie patys savo duosnumu arčiau stoja Dievo, kilnia širdimi grąžindami Viešpačiui pavestus valdyti turtus.

Pažvelgę į Kristaus Bažnyčios gyvenimą ir plētimąsi jos gailestingumo ir mokslo įstaigų, rasime, jog kiekviename amžiuje buvo daug duosnių sielų, kurios ne vien savo valdomąjį turtą, pinigus pa-

vedē Dievui, bet pasiaukojo Jam tarnaut šventovēse, ar pagelbēti Kristaus mažiausiems broliams: apleistiems, vargšams ir ligoniams.

Dosnumas yra dorybē, valios veiksmas, ir nēra reikalo turēti didelius turtus, kad tą dorybę vykinus. „Atsisēdęs ties atnašų skrynia, Jēzus žiūrējo, kaip minia metė į ją pinigus. Daug turtingųjų mete daug. Atējo taip pat viena neturtinga našlē ir įmetē du smulkiu pinigēliu, tai yra skatiką. Tuomet pasivadinęs savo mokytinius, jis jiems tarē: Ištikrųjų, sakau jums, šita neturtinga našlē įmetė daugiau už visus, kurie metē į aukų skrynią. Nes visi metē iš to, ko jie apščiai turi, šita gi įmetē iš savo neturto visa, ką turējo, visą savo išlaikymą.'' (Mork. 12, 41-44). Toji našlē Dievo akyse pasirodē dosniausia, nes kas daugiau yra gavęs iš Dievo gērybių, iš to daugiau ir laukiama.

D o s n u m o v e i k s m a i pirmiausiai apima išorinius mūsų turtus. Suteikdami duosniai aukas, kad palaikius savo parapiją, Bažnyčią, jos mokslo ir gailestingumo įstaigas, ar tuos asmenis ir organizacijas, kurios įdeda visą savo jēgą, beplatinant Dievo Karalystę žmonių tarpe, darome duosnumo dorybēs veiksmus.

Už juos V. Dievas žada gausų užmokestį danguje.

Aukštesnis dosnumo laipsnis siekia tų dalykų, kurie mums būtinai reikalingi, k. a. laisvē, sveikata. Jei Dievo garbei ir artimo naudai pavedame net savo laisvę ir sveikatą, pav pavojuje savo kraujais ir sveikata gelbēdami svetimą gyvybę, — darome kilnesnius duosnumo veiksmus.

Aukščiausias-gi dosnumo laipsnis — tai dėl Dievo ir artimo nepagailēti savo gyvybēs, kad V. Dievas būtų pažintas ir garbinamas, kad artimas būtų išgelbētas. Dosnumas tada sutampa su karžygiškumu.

Reikia saugotis priešingų dosnumo dorybei ydų: gobšumo ir išlaidumo. Gobšai gailisi aukos ten, kur aiškus ir didelis reikalas laukia nuoširdžios jų paramos. Išlaidūs-gi ten mēto pinigus, kur jie nereikalingi. Išminties dorybē nurodo tikrą kelią dosnumui.

21. KANTRYBĒ.

Kantrybē yra krikščioniškoji dorybē, kuri padeda nukentēti dēl Dievo meilēs, vienybēje su Jēzumi Kristumi, esamus ir patiriamus kūno, ar sielos skausmus.

Ji sušvelnina susijaudinimą ir liūdēsį ir padeda protui teisingai įvertinti patiriamus blogumus.

Nēra pasaulyje žmogaus, kuris nebūtų kentējęs kūno ar sielos skausmų. Dažnai tie įvairūs vargai ir sielvartos, it kokia tamsi naktis, apgobia žmogų, gązdina savo baisumu ir, jei žmogus neturētų kantrybės dorybēs, — greit įpultų į nebviltį. Praradę kantrybę, burnoja, keikia, išmėtinėja net Dievo Apvaizdai, užsimiršdami, jog visa gera turi iš maloningiausiojo Dievo. Yra žmonių, kurie kenčia savo vargus, bet be geros intencijos, vien iš piktumo, pavydo ir geidulių. Jie praranda visus antprigimtinius kantrybēs nuopelnus. Tuo tarpu pasitaikomieji gyvenime vargai, jei tik bus jie antprigimtine intencija iškentēti, gali mus šventais padaryti.

Pasitaiko, jog tie patys vargai žmogų kankina ilgus metus. Tuomet kantrybēs dorybė yra vadinama — ištvermēs dorybē. „Kas bus ištvermingas iki galui, tas bus išgelbētas'' (Mat. 10, 22). Ši kantrybēs dorybēs rūšis yra mums būtinai reikalinga.

Laipsniai. Nevisi žmonēs yra vienodai kantrūs. Kitokia yra kantrybē vos pradėjusių dvasiniai gyventi, kitokia besito-

bulinančių ir visai ktokia tobulųjų. Todėl kantrybės dorybė turi savo laipsnius.

1. Pirmiausiai, žmogus priima skausmus, kaip iš Dievo rankų, neparodant liūdėsio i š o r i n i a i s ženklais, k. a. raudojimu, barniais, padidintais blogybių pasakojimais ir t.t.

Savo viltį turi amžinuose gėriuose ir kenčia, kad atsilyginus V. Dievui už savo padarytas klaidas, kad savo širdį apvalius nuo prisirišimų ir nugalėjus liūdėsį bei nusivilimą.

2. Rūpinasi nugalėti ir sutvarkyti liūdėsį i š v i d i n i a i ; vos tik pradeda širdis nerimti, — tuoj ji suvaldoma. Skausmai priimami su kilniu sielos nusistatymu — panešėti kenčiančiam Jėzui, susitaikant su V. Dievo valia. „Ne mano, bet Tavo valia teesie.''

3. S u d ž i a u g s m u kenčia vargus, persekiojimus, skausmus apaštalų pavyzdžiu: „Tie gi iš tarybos akivaizdos ėjo džiaugdamies, kad buvo rasti verti kentėti dėl Jėzaus vardo panieką'' (Apd. 5, 41).

4. Norėti vis daugiau sunkenybių ir vargų šv. Pranciškaus Ksavero pavyzdžių. Jis sakydavęs: „Daugiau, Viešpatie,'' prašydamas tų vargų ir sunkenybių. Šios sielos drąsiai nugali skausmus ir liūdėsį.

„Kristus kentėjo kūne, todėl ir jūs apsišarvuokite ta pat mintimi.'' (1 Petro 4. 1). „Aš esu su Kristumi prikaltas ant kryžiaus'' (Gal. 2, 19). „Aš mielu noru girsiuos mano silpnybėmis, kad Kristaus jėga gyventų manyje'' (2 Kor. 11, 9). „Aš esu pilnas paguodos, gausiai turiu džiaugsmo visuose mūsų sielvartuose'' (2 Kor. 7, 4).

5. Trokšti skausmų ir jų ilgėtis, jais nepasisotint, tai apaštalinių sielų kantrybė, pilna meilės ir sielų išganymo troškimo.

22. IŠTVERMĖ.

Ketvirtoji pagelbinė stiprybės dorybė yra ištvermė. Jos uždavinys, — tai padėt žmogui pastoviai kovot ir kentėti iki galui, nepasiduodant ištižimui, nusivilimui, ar apsileidimui.

Pamaldus asmuo veržiasi gera daryt; sutinka įvairių sunkenybių ir pavojų. Ištvermė padeda visa tai nugalėti. Ištvermė gali būti kuriam nors užsibrėžtam darbe, ilstant ir vargstant jį įvykinant, gali būti galutinė ištvermė, ištesėjimas gerame iki galui, iki mirčiai. Ta yra ypatingoji ir didelė V. Dievo dovana.

Ištvermės dorybė yra tuom ypatinga,

kad ją įgyti, atrodo, gana tęsėti gerame nusistatyme ir toliau vykinti pasiimtą gerą darbą, nepaisant kliūčių. Ji neturi nustatyto laiko, nei kokių pavienių stiprėti veiksmų, — joje stiprėjame betęsėdami gerame.

Priešingoji ištvermei yda — tai ištižimas. Jo padarinys — nusivilimas ir apsileidimas. Prieš dvasinį ištižimą kovojame šiais būdais:

1. malda. Žinome, jog be Dievo malonės nieko gera negalime padaryti, juo labiau tęsėti gerame. Todėl nuoširdžioj maldoj prašome Viešpaties reikalingų ištesėti malonių.

2. Atsimindami, jog mūs gyvenimas yra trumpas, o laimė amžina laukia tuos, kurie moka dėl Dievo pakentėt ant žemės, prašome Viešpaties su Šv. Augustinu: „Suteik, Viešpatie, ką liepi, ir liepk, ką nori.''

3. Pasilsėję, atsigaivinę fiziniai, iš naujo su didžiu karštumu imamės stambių darbų ir kovų. Dvasinį gi poilsį suteikia V. Dievas įvairių suraminimų malone.

Tą visa bendrai suėmę, galime sakyti, jog stiprybės dorybė kartu su pagelbinėmis jai dorybėmis: didvyriškumu, duos-

numu, kantrybe ir pastovumu įgyjame šiomis priemonėmis:

1. nepasitikēdami savimi, bet visą viltį turēdami Dievuje: „Kas pasilieka manyje, ir aš jame, tas neša daug vaisiaus, nes be manęs jūs nieko negalite padaryti" (Jon. 15, 5);

2. nusižemindami ir Dievo galybe pasitikēdami, nes: „Dievas išrinko, kas pasauliui paika, kad sugēdintų išmintinguosius; kas pasauliui silpna išrinko Dievas, kad sugēdintų, kas stripra;" (1 Kor. 1, 27);

3. prisimindami dažnai savo gyvenimo galutinį tikslą ir paskutiniuosius dalykus: mirtį, teismą, dangų, pragarą;

4. suprasdami aiškiai kiekvienos nuodēmės biaurumą, ypač mirtinosios, bei daromą blēdį sielai;

5. klausdami savęs ir pasvarstydami kiek mūsų veikiamas darbas turēs nuopelno amženybei;

6. pramatydami kasdien sunkenybes ir maldoj prašydami joms nugalēti malonių;

7. sukurdami savo sieloj galingą Dievo meilę, kuri nepaiso nei mirties, nei gyvybēs, bet it gaisras apima visus dēl Dievo daromus darbus, „nes Kristaus meilė verčia mus." (2 Kor. 5, 14).

23. SUSIVALDYMAS.

Susivaldymas yra antprigimtinē dorovinē dorybē, kuri sutvarko polinkį džiaugtis juslių patenkinimu, ypač gi skonies ir palytējimo; juos laiko padorumo ribose, kad neiškreiptų žmogaus proto teisingus sprendimus.

Susivaldymo dorybēs rūšys yra trys: pasninkas, blaivybė, skaistybē.

Susivaldymo dorybę labai arti seka romumas, kuklumas ir nuolankumas, arba nusižeminimas.

Skonies pojūčio suvaldymas ir apmarinimas vadinasi pasninkas. Pasninkaujame, susilaikydami skirtomis dienomis nuo uždraustų valgių, nuo mēsos, arba mažiau valgydami leistųjų valgių. Atsisakydami kito naudai geresnio kąsnio, be reikalo ar neskirtu laiku nevalgydami, pasirinkdami mažiau patinkamus skoniui valgius ir visai negerdami svaigalų, — darome susivaldymo dorybēs veiksmus. Apie šią susivaldymo dorybēs rūšį daugiau galima rasti veikale: „Sielos Keliais Tobulybēn'', kur kalbama apie apsirijimo ydą ir skonies pojūtį.

Bendrai imant, susivaldymo dorybē turi tris laipsnius.

1. Keleivių laipsnis. Keleiviai ir ateiviai susilaiko nuo visa, kas galėtų pakenkti jų siekiamo tikslo. Esame keleiviai amžinybēn ir ateiviai kitų žmonių tarpe. Tinka, tat, mums šv. Petro apaštalo žodžiai: „Mylimiausieji, aš maldauju jus, susilaikykite kaipo ateiviai ir keleiviai nuo kūniškų geidulių, kurie kovoja prieš sielą'' (1 Petr. 2. 11).

2. Mirusių laipsnis. Esame gyvi Kristui, bet mirę sugedusiam pasauliui. Pojūčiai traukia mus į dvasinę mirtį. Reikia, todēl, nepaisyti pojūčių malonumų, nei apie juos galvot, nei rūpintis.

3. Dvasia gyvenančių laipsnis. Šv. Povilas apaštalas sako: „Kurie yra Kristaus, tie prikalē ant kryžiaus savo kūną draug su ydomis ir geiduliais. Jei gyvename dvasia, tai dvasia ir elgkimēs'' (Gal. 5. 24-25), būtent — ieškodami kas kūno pojūčiams sudaro nesmagumo, juos apmarinant, bet, aišku, nekenkiant savo sveikatai ir pareigų neapleidžiant.

Susivaldymo dorybēs kilnumas suprantamas iš nesusivaldymo ydų ir nuodēmių biaurumo. Persivalgymas, girtuoklystė ir moralis palaidumas be galo pažemina žmogų. Tų nuodēmių ir ydų išvengiame susivaldymo dorybēs dēka. Ji

tat yra kilni ir būtinai reikalinga dorybė. Plačiau jos kilnumą pažįsime, apsvarstę susivaldymo dorybės rūšis, ypač gi apsipažinę su skaistybės dorybe.

Priemonės susivaldyti yra nurodomos trys:

1. gerai suprasti ir prisiminti susivaldymo dorybės kilnumą;

2. atsiminti Jėzaus Kristaus ir šventųjų mums patiektą susivaldymo pavyzdį, apie tai skaitant, ar bent prisiminti į jų atvaizdus pažvelgus;

3. lavintis apsimarinimu; jei galima, kitiems pavesti rūpinimąsi valgiu, pačiam gi nereikalauti nei kokių išimčių, ar privilegijų, kaip darė šv. Jonas Berchmanas, kuris sakydavęs: „Mano didžiausia atgaila, tai bendras gyvenimas."

24. SKAISTYBĖ.

Krikščioniškoji skaistybės dorybė pašalina iš sielos visa tai, kas netvarkingo sukyla lytėjimo pojūtyje, bekrypstant geismams į uždraustus džiaugsmus, ar minčiai nukrypus į pavojingus vaizdus.

Skaistybė yra angeliška dorybė. Ji suartina mus su dangaus tyriausiomis dvasiomis — angelais, kurie visa savo prigimtimi yra skaistūs. Ji yra kar-

tu k i e t a ir gana s k a u d i, nes reikia suvaldyt ir apmarint savo kūno geismus, šv. Povilo apaštalo pavyzdžiu: „Aš baudžiu savo kūną ir stengiuos pavergti.'' (1 Kor. 9, 27). Skaistybēs dorybē yra š v e l n u t ē, daug švelnesnē už lelijos žiedą, kuris simbolizuoja tą dorybę, nes kiekvienas, nors mažiausias, laisvos valios nukrypimas užgauna, ardo skaistybēs dorybės grožę sieloje.

Užtat, skaistybē yra s u n k i dorybē, ypač atminus nuolatinę dvasios kovą su kūno geiduliais: „Nes kūnas geidžia prieš dvasią, dvasia gi prieš kūną; nes tuodu yra kits kitam priešingu, kad nedarytumēt visa, ko tik norite,'' sako šv. Povilas apaštalas. (Gal. 5, 17).

Įdiegtieji žmogaus prigimtin kūno džiaugsmai patys savyje nēra blogi. Jie padeda per teisētą moterystę išsilaikyti žmonių giminei. Bet jei tų tikslų jie neturi, — jie neleistini ir griežtai yra Dievo įsakymais uždrausti nežiūrint, ar žmogus būtų sukūręs teisėtą moterystę ir joje gyvenąs ar ne.

S k a i s t y b ē s l a i p s n i a i yra keturi.

1. Š a l i n t i s ir su pilna sąmone n e p r i t a r t i blogoms mintims, pa-

laidiems vaizdams, atjautimams ir veiksmams prieš šią dorybę.

2. Bekylančias neskaisčias mintis, vaizdus ar atjautimus beregint t u o j ir energingai i š n a i k i n t i.

3. Visiškai suvaldyti savo mintis ir pojūčius, ypač turint pareigos svarstyti ir kalbėti šią dorybę liečiančius klausimus. Šis laipsnis pasiekiamas po ilgų kovų ir sustiprėjus dvasiai Dievo meilės pratybose.

4. Ketvirtas skaistybės laipsnis — tai ypatinga V. Dievo privilegija, žmogui suteikta, kad neatjaučia nei kokio netvarkingo sumišimo savo kūne ir mintyje.

S k a i s t y b ė s r ū š y s yra keturios.

1. Vedusiųjų skaistybė. 2. Našlių skaistybė. 3. Nevedusiųjų skaistybė. 4. Mergystė, t. y. išrinktųjų sielų nepažeista skaistybė, k. a. Šv. Mergelės Marijos, Jėzaus Kristaus Motinos, skaistybė.

Nevedusiųjų skaistybės dorybė apima įvairius luomus: pasaulionis, vienuolius ir kunigus. Kunigai ir amžinųjų apžadų vienuoliai yra pasižadėję V. Dievui amžinai užlaikyti skaistybę neįžeistą nei kokiu išoriniu, ar išvidiniu veiksmu, kuruos draudžia šeštas ir devintas Dievo įsakymas.

Skaistybės dorybės kilnumas matyt iš trilypės dvasios pergalės.

1. Ką tik žmogus mėgsta, ką jis myli, religijos sutvirtintas, net visas savo jėgas ir sielos galias pašvenčia Dievui, tuomi pareikšdamas Jam savo meilę. Tą pilną auką ir Dievo meilės trijumfą teikia skaistybė. Skaistybės mokslas, — tai maldos ir vienybės su Dievu mokslas.

2. Protas, skaistybės padedamas, nugali pojučius, ypač gi šį smarkiausį geidulį ir gražina protui ir išminčiai priklausančią vietą.

3. Dvasia nugali kūną ir verčia skaistybėje Dievui tarnaut.

Iš šių davinių kai kas įrodinėja žmogaus sielos dvasingumą ir jos nemarumą, nes gyvuliai savęs nebaudžia ir nevaldo.

Priemonės skaistybei palaikyti yra nurodytos V. Jėzaus: „Budėkite ir melskitės, kad neįpultumėte į pagundą" (Mork. 14, 38). „Šita dvasių rūšis negali būt išvaryta kitaip, kaip tik malda ir pasninku." (pal. Mork. 9. 28). Taigi yra dvi bendrosios priemonės: budėjimas ir malda.

Budėjimas iš mūs reikalauja: saugoti savo visus pojučius, ypač akis, laikantis padorumo nuostatų, vengti jausmingų ar-

ba ypatingų bičiuliavimų, nesikišti be svarbios priežasties į pavojingus darbus, vietas ir t.t.; vengti tinginiavimo; laikytis saiko valgant ir geriant ir išmintingai marinti savo kūną.

Malda iš mūs reikalauja, kad būtume nuolankūs, kad dažnai prisiminę Švč. mūsų Motiną Mariją, jos pagalbos maldautume; kad dažnai eitume šv. Sakramentų, ypač prie Komunijos ir kad būtume atviri savo dvasios vadovui.

Be to, privalome ištikimai eiti savo luomo pareigas ir stenktis visa širdimi mylēti V. Dievą ir visa kitą Jame.

N u o d ē m ė s prieš skaistybēs dorybę, jei yra daromos sąmoningai ir laisva valia ar tai būtų jos išorinēs, ar išvidinis prasižengimas dorybei, — yra mirštamoji nuodēmē.

Sąmoningas pažinimas yra tada, kai visai žmogus pažįsta blogą ir žino, jog to blogo geisti yra mirštamoji nuodēmē. Žmogus, laisva valia, pasirinkdamas šią blogybę, mirtinai nusikalsta.

Sutikimas ir pažinimas turi būt tuo pačiu laiku. Jei nebuvo visai sutikimo, ar pažinimo, ar tik vėliau suprato, jog ten buvo draustinos mintys, žodžiai ir darbai, — nebuvo tuo atveju nuodēmēs. Jei buvo netobulas sutikimas, ar netobu-

las pažinimas, — yra atleidžiamoji nuodēmē.

Užtat, jei netikētai pakyla kokios neskaisčios mintys ar jausmai, kol su jomis nesutiksime ir jų nenorēsime, tol nenusikalsime. Užėjusią pagundą privalom nugalēt nuoširdžia malda ir sunkesniu darbu. O kad pagundos širdyje nekiltų, saugokimēs laisvų pažvelgimų ir pavojingų skaitymų; jausmingų pašnekēsių ir dviprasmių kalbų, nepritinkančių, nepadorių dainų; jausmingų prie kitų asmenų prisirišimo, lytējimo; gēdingų vaizdų ir atsiminimų ir per jautrių kūniškų širdies jausmų, ypatingos bičiulystēs.

25. NUOLANKUMAS.

Išganytojas pasakė: „Mokinkitēs iš manęs, nes aš romus ir nuolankios širdies.'' (Mat. 11, 29). Nuolankumas yra dorybē. Ji siekia vienu atžvilgiu teisingumo dorybēs, nes teisingai patys save pažindami, pagal nuopelnų save įvertiname, kitu-gi atžvilgiu yra susivaldymo dorybēs žiedas, nes sutvarko mūsų manymą apie save.

Krikščioniškasis nuolankumas yra antprigimtinē dorybē, kuri padeda mums tei-

singai įvertinti save ir savim nepasitikėti, gerai save pažįstant, bei rinktis sau menkiausią vietą, kaip mokina Išganytojas: „Pakviestas į vestuves, nesisėsk vyriausioje vietoje, kad kartais nebūtų pakviesta garbingesnio už tave, kad tas, kurs tave ir jį pakvietė, atėjęs, nesakytų tau: Užleisk šitam vietą! Tuomet tu turėtumei nuraudęs sėstis žemiausioje vietoje. Bet būdamas pakviestas, eik ir atsisėsk žemiausioje vietoje, kad atėjęs tas, kur tave kvietė, tau sakytų: Prieteliau, slink aukščiau! Tuomet tau bus garbės akivaizdoje sėdinčiųjų draug prie stalo. Nes kiekvienas, kurs save aukština, bus pažemintas, ir kurs save žemina, bus paaukštintas" (Luk. 14, 8-11).

Nuolankumą lydi **išorinis kuklumas**, padorumas, kuris tvarko išorinį žmogaus užsilaikymą, ir **romumas**, kuris suvaldo piktumą. Nuolankumas apima proto nusižeminimą, kai tikrai save pažįstame ir valios nuolankumą, arba išvidinį kuklumą, jog savo noru renkamės sau žemiausią vietą.

Pagrindai nuolankumui yra du: a) **teisybė** ir b) **teisingumas**. Teisybę, tiesą pažįstame protu. Suprantame pasvarstę, kas mumyse priklauso V. Dievui, būtent: Jo didelės mums su-

teiktos ir teikiamos prigimtinės ir antprigimtinės malonės, kuriomis Viešpats teikia mums pagalbos, besitobulinant bei siekiant sielos išganymo, o taip gi kas priklauso tikrai mums, k. a.: klaidos, ydos ir nuodėmės. Teisingumas-gi liepia mums save įvertinti tiek, kiek mes esame verti, supratę savo negalią, menkumą, neieškoti sau garbės, bet tenkintis žemiausia pareiga ir menkiausia vieta, nes vienam Dievui priklauso visa pagarba ir išaukštinimas, sako šv. Raštas: „Palaiminimas, garbė, išmintis ir dėkojimas, pagarba, galybė ir stiprybė mūsų Dievui per amžių amžius.'' (Apr. 7, 12). „Amžių karaliui, nemariajam, neregimam vienam Dievui gyrius ir garbė per amžių amžius. Amen,'' sako šv. Povilas apaštalas (1 Timot. 1, 17).

N u o l a n k u m o l a i p s n i a i. Dvasios mokytojai patiekia įvairius nuolankumo dorybės laipsnius. Pav. šv. Boneventūras skirsto nuolankumą į tris dalis: 1. mažiausiu ir menkiausiu būt savo akyse. 2. Norėt, kad ir visi kiti žmonės būtų tos pat apie mus nuomonės. 3. Visą teikiamą mums žmonių pagarbą atiduoti V. Dievui, sau nieko nesisavinant.

Šv. Ignas paduoda taip gi tris nuolankumo laipsnius: 1. Nusižemint ir nu-

silenkti Dievo įsakymams ir dėl Dievo žmonių įstatymams, kurie sąžinę saisto mirtinosios nuodēmēs bausme. 2. Būt visiškai abejingam ar prisieina tarnauti Dievui neturte, ar turte, pagarboj ar paniekinime, ilgai gyvenant ar trumpai, visur ir visame stengianties patikti V. Dievui ir save išganyti. 3. Tobulieji pasirenka Jėzaus pavyzdžiu eidami neturtą, skausmus, panieką, kad arčiau panešėtų Jēzui.

Šv. Benediktas paduoda dvylika nuolankumo laipsnių. Jie yra tuo geri, kad mažesniais šuoliais skatina sielą siekti tobulybēs. Kadangi visas mūsų veikīmas apima mūsų asmeninį nusiteikimą ir įsitikinimus, taip gi išorinius veksmus, verta pirmiausiai sužiūrėti nuolankios selos išvidinius veiksmus ir paskui išorinius.

Išvidiniai nuolankumo veiksmai.

1. D i e v o b a i m ē, kuri paskatina mus vykinti Viešpaties įsakymus, ar todēl, jog bijomēs bausmių, ar todēl, jog nusilenkiame ir garbiname Dievą.

2. Pažinę save ir giliai įsitikinę, jog patys iš savęs nieko gero negalime padaryti, savo valią visiškai pavedame Dievo valiai, pripažindami v i s i š k ą s a v o p r i k l a u s o m y b ę D i e v u i.

3. Mylēdami Dievą, dēl Dievo k l a u -

s o m e savo V y r e s n i ų j ų. Lengviau yra žmogui klausyti paties Dievo, negu žmonių, nes čia reikalingas didesnis savęs atsižadėjimas, kadangi šis klusnumas apima daugybę dalykų.

4. N u k ę s d a m i k a n t r i a i i r t y l i a i patiriamas s u n k e n y b e s, pažeminimus, neteisingus užpuolimus, ypač kai jie daromi mūs Vyresniųjų, atsimindami, jog Jēzus dēl mūs daugiau nukentējo, o be to, už kentējimus Jis gausiai atlygins danguje.

5. Pažeminančiai apie save manyt ir save laikyt n e v e r t u, k a d V. D i e v a s t e i k t ų u ž m o k e s t į už atliktus su Viešpaties malone gerus darbus, ar už nukentētus skausmus. Dēl to su kūdikio pasitikėjimu pripažįstam Vyresniesiems prie savo dvasios nukrypimų, ydų ir klaidų.

6. Neieškoti ir nemanyti, kad kas nors apie mus geriau manytų ir daugiau įvertintų, negu mes patys save, bet nuoširdžiai pageidauti, kad visa g a r b ē i r š l o v ē b ū t ų teikiama V. D i e v u i, sau gi pasiimti niekingiausias pareigas ir su džiaugsmu nukęsti įvairių reikmenų stoką.

7. Nuoširdžiai t i k ē t i, jog esame n i e k i n g i a u s i, paskutiniai visų

žmonių. Nes jei Dievas mums teiktasias malones būtų kitiems žmonėms suteikęs, jie būtų tobuli, šventi. Mes gi žinome save ir to pasakyt negalime. Todėl nuoširdžiai norime b ū t p a s a u l i u i n e ž i n o m i, per niek laikomi, be vertės. Pasiimam nusidėjėlio atgailą, vargingą guolį, paskučiausią vietą. Praktiškai įsitikiname, jog nėsame naudingi ir savo dvasioj ne vien palinkę į blogą, bet ir esam blogi, kiti gi žmonės yra it mūsų vyresnieji ir geresni už mus, mes gi patys — it visuomenės šiukšlės.

Šie išvidiniai sielos veiksmai, aišku, pasireiškia išoriniai. Svarbesnieji jų yra šie:

8. nuolankusis v e n g i a visų y p a t i n g u m ų. Jis prisitaiko prie nustatytų bendrijoj įstatų, patvarkymų, pavyzdžių ir teisėtų papročių, nes kiekvienas ypatingumas turi šaknis tuštybėj ir išdidume.

9. M ē g s t a t y l ą. Jei nėr klausiamas ir neturi tikros priežasties kalbėti, pats tyli, duodamas progos kitiems savo mintis pareikšti. Ginčų vengia, t y l i n e t e i s i n g a i į ž e i d ž i a m a s, šmeižiamas, jei vyresnieji nereikalauja pasiteisinimo, ar paaiškinimo.

10. S u s i v a l d y m a s j u o k u o s. Nors juokas yra džiaugsmo išraiška, bet kas įpranta juoktis ar per garsiai, ar per skubiai, stačiai be regimos priežasties, ypač gi džiaugtis iš blogų dalykų, — tas parodo neturys dvasioj nuolankumo, nei pagarbos Dievo akivaizdai.

11. N e s i g i r t i ir neieškot pagyrų svaigulio. Jei kiti pagiria, kylantį širdyje pasitenkinimą reik suvaldyti. Kalboje susivaldykim. Lai mūsų kalbos būna rimtos, nužemintos, prielankios žmonėms, malonios.

12. Išorinio užsilaikymo k u k l u m a s. Jis reiškiasi rūbuos, eisenoj, mostuos, sėdint, pažvelgime bei visame kūno sudėjime, kai prisimenam, jog esam nusidėjėliai, kurie nėsam verti pakelt savo akių į dangų.

Tie visi nuolankumo veiksmai veda sielą tiesiu keliu prie Dievo meilės, šalindami baimę.

Nuolankumo dorybės k i l n u m a s. Nuolankumo dorybę galima svarstyti kaipo pagrindą kitoms dorybėms.

Nuolankumas savyje yra žemesnė dorybė už dieviškąsias tikėjimo, vilties ir meilės dorybes, mokina šv. Tomas (2. 2. q. 161, a. 4), taip gi žemesnė už kai kurias moralines dorybes, k. a. už išmintį, religi-

ją, teisinį teisingumą, kuris atsižiūri bendrojo labo, bet nuolankumo dorybė yra kilnesnė už kitas moralines dorybes, išėmus klusnumą.

Kuomet gi svarstome nuolankumo dorybę sąryšyje su kitomis dorybėmis, kiek ji visas sujungia ir pelno pas Dievą malonių bei yra pagrindas kitoms dorybėms, — nuolankumas yra labai brangintina, kilniausia dorybė.

Pats Išganytojas įsakmiai nurodė mokytis iš Jo nuolankumo dorybės: „Mokinkitės iš manęs, nes aš romus ir nuolankios širdies'' (Mat. 11, 29).

Šv. Petras apaštalas sako: „Visi įkvėpkite kits kitam nuolankumą; nes Dievas priešinasi puikiems, nuolankiems gi duoda malonės'' (1 Petro 5, 5). Be nuolankumo nėra tvirtos dorybės, su nuolankumu — kitos dorybės stiprėja ir siekia tobulybės. Kaip išdidumas yra didelė kliūtis tikėjimui, taip nuolankumas yra jo stiprybė: „Tai paslėpei nuo išmintingųjų ir gudriųjų ir tai apreiškei mažutėliams'' (Mat. 11, 25). Išdidus savo puikybėje tampa panertas nusiminiman, kuomet nuolankiųjų „tikėjimas ir viltis yra remiami Dievu'' (1 Petr. 1, 21). Išdidumas sieloj augina savimylą, tą amžiną Dievo ir artimo meilės priešą, kuomet kilniausioji meilė

nuolankiųjų sielose saulėmis žėri, rodydama artimiausią kelią į Dievą.

Kitos dorybės, k. a.: religijos, išminties, teisingumo, stiprybės, susivaldymo ir skaistybės dorybės remiasi nuolankumo dorybe. Be nuolankumo jos negali būti tikros ir pastovios.

Užtat Išganytojas ragina užimti paskutinę vietą, (pal. Luk. 14, 10), nusižeminti, nes „kas save pažemina, bus išaukštintas" (Mat. 23, 12). „Kurs tarp jūsų yra didžiausis, tepasidaro kaip mažiausis, ir kas yra viršininkas, tebūna kaip tarnas" (Luk. 22, 26). Šv. Augustinas mokina: „Ar nori būt didis? Pradėk nuo mažiausių. Ar manai pastatydinti dangun siekiančius mūrus? Pirmiau pagalvok apie nuolankumo pamatus." (Sermo 10 de Verb. D.).

Nuolankumas yra išrinktųjų žymė, dangaus dvasių garbė, sutikimo su artimu, ramybės ir su Dievu artimesnės vienybės priežastis. Verta, naudinga ir būtinai reikia visiems lavintis nuolankumo dorybe.

P r i e m o n ė s n u o l a n k u m u i į g y t i.

1. Tinkamai ir pilnai pažink save. Apie kitus dažnai galvoji ir žinai, kokie jie yra. Bet ar žinai, koks pats esi? Kitiems primeti įvairias ydas, blogybes ir

nusikaltimus, save gi teisini panašiuos įvykiuos. Apsvarstyk nuodugniai šiuos tris šv. Bernardo klausimus: Kas buvai? Kas esi? Kas būsi?

2. Sek Jēzumi. a) Pažink Jį nusižeminusį, tylų, nuolankų paslēptame gyvenime. „Jis pats save pasižemino, pasidaręs paklusnus iki mirčiai, mirčiai gi kryžiaus'' (Pilyp. 2, 8). Jēzus Krstus atėjo pasaulin apleistoj, paniekintoj vietoje — tvarte: „Ji pagimdē pirmgimį savo sūnų, suvystē jį vystykluos ir paguldē jį prakartēje, nes jiems nebuvo vietos užeigoje'' (Luk. 2, 7). „Jis atējo pas save, bet savieji jo nepriėmē'' (Jon. 1, 11). Išganytojo ženklas — neturtas ir nusižeminimas: „Ir tas bus jums ženklas; rasite kūdikį suvystytą vystyklais ir paguldytą prakartēje'' (Luk. 2, 12). „Ir jis iškeliavo su jais, atējo į Nazeretą ir buvo jiems paklusnus.'' (Luk. 2, 5).

b) Pažink Jēzų viešame gyvenime. Jis pamiršdavo save, vien rūpinosi savo pasiuntinybę atlikti. Savo darbais, mokslu ir stebuklais įrodē, jog Jis yra Dievo Sūnus. Bet ir čia spindi Jo stebētinas nuolankumas. „Jūs teisiate, žiūrēdami kūno, aš nieko neteisiu; bet jei aš teisiu, mano teismas tikras, nes aš ne vienas; su manim yra, kurs mane siuntė, Tēvas''

(Jon. 8, 15-16). „Žodžius, kuriuos aš kalbu, ne iš savęs kalbu; bet pasilieką̃s manyje Tēvas, jis daro darbus" (Jon. 14, 10). „Mano mokslas ne mano, bet to, kurs yra mane siuntęs" (Jon. 7, 16). „Aš neieškau savo garbēs" (Jon. 8, 50).

Baigdamas savo pasiuntinybę, Jēzus sakē: „Tai yra amžinasis gyvenimas; kad jie pažintų tave, vienatinį tikrąjį Dievą, ir kurį tu siuntei, Jėzų Kristų. Aš pagarbinau tave žemēje, pabaigdamas darbą, kurį tu man davei daryti" (Jon. 17, 3-4). „Kas tik tarp jūsų nori būti didesnis, tebūna jūsų tarnas, ir kas tarp jūsų nori būti pirmas, bus jūsų vergas; taip pat kaip žmogaus Sūnus atėjo, ne kad jam tarnautų, bet kad jis pats tarnautų ir duotų savo gyvybę kaip atvadavimą už daugelį." (Mat. 20, 26-28).

c) Jēzus parodē be galo didelį savęs atsižadējimą ir nuolankumą baisios kančios metu. Pasiēmē ant savęs nuodēmės bausmes, kad mes jame būtume teisūs Dievui (pal. 2 Kor. 5, 21). „Pradējo išgąstauti ir bodētis ir jiems tarē: Mano siela nuliūdus iki mirčiai" (Mork. 14, 34). Nuolankusis Jėzus net savo išdaviką maloniai vadina: „Prieteliau, ko atējai?" (Mat. 26, 50). Ir Jis kančios metu pasidarē tylus, kantrus, nuolankus, it koks

paniekintas kirminas, o ne žmogus: „Kuomet jam piktžodžiavo, jis nepiktžodžiavo; kuomet kentējo, negrasē, bet pasidavē tam, kurs teisē jį neteisiai'' (1 Petr. 2, 23).

d) Įsigilink į Jėzaus užslēptąjį gyvenimą Eucharistijoje. Tai didžiausio nuolankumo darbas. Laike kančios ant kryžiaus Viešpats buvo užslēpęs vien savo dievybę, švenčiausiame gi Sakramente Jis paslēpē taip gi savo žmogystę. Tuom tarpu Jisai yra centras ir širdis visos Bažnyčios. Kaip dažnai paliekame Jį vieną šventovēj, nors Jis nuolat maloniai mus kviečia: „Ateikite pas mane visi, kurie vargstate ir esate apkrauti, ir aš jus atgaivinsiu'' (Mat. 11, 28).

3. Nuolankus būk Dievui, artimui ir sau. Iš nuolankios širdies giedok savo dangaus Tėvui: ‚Tu vienas Šventas, tu vienas Viešpats, tu vienas Aukščiausias.' Garbink Dievą, visatos Kūrėją, visos tobulybės Šaltinį ar besimelzdamas, ar savo rankų darbu pragyvenimą pelnydamas. Dievas yra prigimtinių ir antprigimtinių dovanų teikėjas. „Mano siela garbina Viešpatį... Nes didžių dalykų padarė man Galingasis, kurio vardas šventas'' (Luk. 1, 46; 49). Ką gero padarome, vien su Dievo pagalba padarome, nes be Jo paramos nieko gera negalime nuveikti.

Būk nuolankus artimui. Nepavydėk, neniekink; įprask jo klaidas pridenkti ir, jei galima, sumažinti. Džiaukimēs dorybėmis ir „tēmykime vieni kitus, kad ragintumėmės į meilę ir į gerus darbus.” (Žyd. 10, 24). Jei matome, jog artimas padarė klaidų, nevykusių veiksmų, — nuoširdžiai maldaukim Dievą jam pagalbos, susipratimo ir pasitaisymo, žinodami, jog be Dievo malonės mes patys būtume žemiau už artimą nupuolę. Visus savo artimus gerbkime, „nieko nedarydami del vaido nė dėl tuščios garbės, bet del nuolankumo laikydami kits kitą viršesniu už save, žiūrėdami kiekvienas ne to, kas jam naudinga, bet kas kitiems.” (Pilyp. 2, 3-4).

Būkime ir sau nuolankūs, žinodami visą gerą, ką nuveikiame, kad padėkojus V. Dievui, bet kartu matykime ir geruosius savo darbuos padarytus trukumus, ydas, klaidas ir nuodėmes. Tai palaikys mumyse nuolankumo dvasią, kuri liepia mums savimi nepasitikėti, neieškoti pasaulyje blizgučių ir tuščios garbēs svaigulių, bet nuoširdžiai ir pilnai atsiduoti Bažnyčios ištarmēms, skelbiamam jos mokslui ir nesilaikyti su užsispyrimu ginčijamuose klausimuos savo nuomonės.

Neieškokime pas žmones pagarbos, ar

poaukščių. Daugiau pelnysime, jei mus nenaudingais, neįdomiais laikys. Ieškokime sau paskutinės vietos. Visa savo išorine išvaizda būkim nusižeminę ir nuolankūs. Nors švarūs, bet apdėvėti rūbai, pasielgime kuklumas, paprastieji rankų darbai ir rimta susilaikanti kalba padės mums daugiau ir savo ir kitų akyse nusižeminti, negu be šių dalykų ilgų metų vargingas darbas.

Tai visa rodo, jog nuolankumo arba nusižeminimo dorybė yra labai mums reikalinga. Ji pašvenčia ir atmaino visą žmogų, ji padeda įvykinti savyje kitas dorybes, labiausiai gi meilumo dorybę, romumą.

26. ROMUMAS.

Išganytojas liepia mokytis iš jo abiejų dorybių: romumo ir nuolankumo, nes jodvi eina kartu. Romumas yra antprigimtinė dorovinė dorybė, kuri vengia ir suvaldo piktumą, teikia artimui pagalbos, nežiūrint į jo ydas ir su artimu maloniai santykiauja.

Romumo dorybė yra sudėtinė. Turi tris dalis. 1. Tam tikras s a v ę s v a l d y m a s, kuriuo išvengiame nekantravimo ir sutvarkome piktumo sąjudį. Šiuo

atžvilgiu romumo dorybē priklauso s u s i v a l d y m o dorybei.

2. Romus nukenčia artimo daromas paklaidas. Čia reikalinga kantrybē ir užtat romumas turi savyje s t i p r y b ė s dorybę.

3. Padarytų nuoskaudų dovanojimas artimui ir nuoširdus prielankumas visiems, net savo priešams, romumą perkelia į artimo m e i l ė s sritį. Tuo būdu trijų dorybių: susivaldymo, stiprybės ir artimo meilės sutartinė sieloje sudaro romumo dorybės svarbiausias dalis.

Romumo dorybė yra išvidinė sielos jėga, glūdanti valioj ir kuri pasireiškia pojučiais. Nėra tai būdo silpnybė, kuri nuduoda dorybę, tikrumoj gi jos neturi. Dorybė yra pastovus dvasios nusiteikimas kilniems darbams tobulai daryti.

Ramus žmogus nori su visais ramybēs ir taikos. Išoriniai pasireiškia kalboje, mostuose, visame užsilaikyme. „Palaiminti romieji, nes jie paveldēs žemę,'' sako Išganytojas (Mat. 5, 4). Palaima pasaulyje ir amžinasis gyvenimas dangaus laimėje laukia romumo dorybės apimtų sielų. Romumas naudotinai visur ir visada: santykiuose su artimu, su savim, ir su visais V. Dievo kūriniais.

R o m u m o k i l n u m a s. Ši dorybē savyje yra gana žymi. Romumas — tai krikščionies užbaigimas, sako M. Oliver. Bossuet'as gi sako: „Tikra žymė ar užlaikyto ar atgauto nekaltumo, tai romumas.''

Romumo dorybēs kilnumą aiškiai pastebime taip gi jo padariniuos sieloje. Romumas suteikia didelēs ramybēs sielai; ji jaučiasi taikoj su Dievu, su artimu ir su savim.

Iš Dievo rankų priima tokia siela viską, ką Jis teikia: palankius gyvenimo nuotykius ir skaudžius bandymus, — visur mato Dievo valią ir stengiasi ją įvykinti. Todēl ''Dievą mylintiesiems, tiems, kurie, kaip jo nutarta, pašaukti būti šventaisiais, visi dalykai išeina į gerą'' (Rom. 8, 28). Santykiuose su artimu moka suvaldyti savo piktumą, jį sunaikyti, nesusierzinti ir geru atmokēti tiems, kurie ant mūs pyksta.

Romi siela, padariusi net klaidas ir nusikaltusi Dievui, tuojau gailisi, pasižada taisytis; bet ant savęs nepyksta. Išlaiko ramybę, daro atgailą, pasitaiso ir pasistengia daugau tų klaidų nepadaryti.

R o m u m o p r a t y b a.

1. Kadangi romumo dorybē susideda iš trijų kitų dorovinių dorybių: susivaldymo, stiprybēs bei artimo meilēs, užtat,

norėdami šios dorybės pasiekti aukštesnį laipsnį, privalome pirmiausiai pasirūpinti pakilti susivaldymo, stiprybės ir artimo meilės dorybėse.

2. Turime kovoti su kilančiu kartais piktumu bei noru keršyti.

3. Kartas nuo karto prisiminkime ir apsvarstykime Išganytojo pasielgimą su Jo mokslo gerai nesuprantančiais apaštalais, kaip Jisai yra kantrus, meilus ir romus juos bemokindamas, jų paklaidas atitaisydamas; kaip gailestingas yra Jėzus visiems nusidėjėliams, kaip Jisai džiaugiasi suradęs sieloje Dievo meilės kibirkštėlę bei norą atgailoti. Tą visa žinodamos romios sielos vengia bereikalingų ginčų, nenaudingų disputų.

4. Tobulosios sielos tarnauja V. Dievui visu uolumu ir džiaugiasi sielos ramybe. Jų tos kilnios ramybės niekas negali sudrumsti, jos pradeda gyventi laimės gyvenimą jau ant žemės. Tos sielos užkariauja savo meile ir romumu tobulųjų žemę, t. y. dangaus karalystę, apie kurią kalba Išganytojas: „Palaiminti romieji, nes jie paveldės žemę.'' (Mat. 5, 4).

TREČIOJI DALIS

DIEVIŠKOSIOS DORYBĒS.

27. Bendrieji šių dorybių savumai.

Iki šiam laikui nagrinėjome dorovines dorybes. Matēme, jos gali būt grynai prigimtinēs, ir gali žmogus jų įsigyti, nors netobulas, savo pastangomis. Kad dorovinēs dorybēs būtų tobulos, reikia kad jos būtų lydimos meilēs ir jungtųsi su kitomis teologinēmis, t. y. dieviškomis dorybėmis. Iš čia jos gauna antprigimtinēs jēgos ir tampa nuopelningos amžinam gyvenimui.

Šv. Povilas apaštalas, rašydamas Tesalonikiečiams įvardina tris dieviškasias dorybes, kurios yra krikščioniško gyvenimo esmē, ir apie kurias telkiasi visos kitos dorybēs, — tai: tikējimas, meilė ir viltis. Jis rašo: „Mes nuolat atsimename Dievo ir mūsų Tēvo akivaizdoje jūsų tikējimo darbą, vargą, meilę ir ištvermę viltyje mūsų Viešpačiu Jēzumi Kristumi.'' (Tes. 1, 3). „Būkime blaivūs, apsivilkę tikējimo ir meilės šarvu ir turēdami šalmą išganymo viltį.'' (Tesal 5, 8). „Dabar pasilieka tie trys daly-

kai, tikėjimas, viltis, meilė; tačiau didžiausis tarp jų yra meilė" (1 Kor. 13, 13).

Dieviškosios dorybės: tikėjimas, viltis ir meilė savo esme yra antprigimtinės dorybės. Jų dėka žmogus ant žemės bebūdamas, pradeda antprigimtinį gyvenimą Dievo malonėje; siela arčiau susivienija su V. Dievu, sutvarko esamąjį gyvenimą ir tos dorybės padeda nugalėti įvairias pagundas. Dieviškųjų dorybių uždavinys sieloje yra didelis: suvienyti mus su Dievu per Jėzų Kristų ir padaryt mus dieviškojo gyvenimo dalininkais.

Pirmiausiai tikėjimas suvienija mus su Dievu, kurs yra begalinė tiesa; mes pradedam bendrauti su dieviškaja mintimi, pažinti Dievą, kiek Jisai yra apsireiškęs ir paruošia mūs sielą prie p a l a i m i n t o m a t y m o V. Dievo danguje. „Dabar mes matome atspindyje lyg mįslę, tuomet gi veidu į veidą" (I (Kor. 13, 12).

Bendrai ėmus, tikros ir didelės dorybės pas žmogų reiškiasi nuolatiniais tų dorybių aktais — veiksmais, kuriuos žmogus padaro greit ir su malonumu. Labai svarbu yra dorybių veiksmus padaryti tinkamu būdu. Čia mažiau žiūrima kiek tų aktų padaryta, bet daugiau į tai — kaip jie padaryti. Norint pasiekt tobulos

dorybės veiksmų, reik kiekvieną aktą tobulai padaryt, nuolat prisimenant visų dorybių tobuliausį pavyzdį, Jēzų Kristų, kuris pasakē: „Aš kelias, tiesa ir gyvenimas." (Jon. 14. 6). Juomi sekime.

Tobulybēs siekiantieji asmenys susilaukia ypatingų Dievo malonių: dvasios apšvietimų, įkvēpimų, patraukimų į dvasios tobulybę ir panašių. Tos dovanos „yra iš aukštybių, nužengia nuo šviesybių Tēvo," (Jok. 1, 17) kaip sako Apaštalas. Jos apima tris dieviškasias dorybes: tikējimą, viltį ir meilę ir padeda įsigyti aukštesnį tų dorybių laipsnį.

Dieviškųjų dorybių pradžią gauname per Krikšto sakramentą, apturēję pašvenčiamąją Dievo malonę. Dorybēs gali būt didesnēs, labiau apēmusios sielos galias ir gali būti mažesnės. Išganytojas net pabara šv. Petrą: „Žmogau, menko tikējimo, kam abejojai?" (Mat. 14, 31). Todēl dieviškosios dorybēs gali būt auginamos sieloje.

Viltis mus vienija su šV. Dievu, mūs aukščiausia laime, ir mes pradedam Dievą mylēt, kaip mums skirtą gērį. Su viltimi stipriai, drąsiai ir saugiai, siekiame dangaus laimēs, naudodami tinkamas jai pasiekt priemones. Viltis parengia mus pilnai paveldēti amžinąją laimę.

Meilė suvienija mus su Dievu, mūs begaliniu gėriu. Ji įsako Viešpatį mylėti, kuris savyje yra be galo geras ir mylėtinas; sudaro tarp žmogaus ir Dievo šventą draugiškumą, kuris padeda mums gyventi dieviškuoju gyvenimu, kol nepradėsime Jo mylėti taip, kaip Dievas pats save myli.

Užtat labai svarbu susipažinti atskirai su tomis dieviškomis dorybėmis, suprast jų pagrindus, ypatybes, veiksmus, dvasiai naudą bei priemones jų įsigyti.

28. TIKĖJIMAS.

Kas yra tikėjimo dorybė? Ji yra antprigimtinė mums Dievo suteiktoji dorybė, kuri palenkia mūsų protą, paveiktą valios ir Dievo malonės, priimti ir tvirtai laikytis Dievo apreikštų tiesų, kurias V. Dievas mums paduoda tikėt per šventą, apaštalinę, katalikiškąją, Jėzaus Kristaus įsteigtą, Bažnyčią.

P a g r i n d a s tikėti — tai dieviškoji teisybė. V. Dievas yra visa žinantis. Jis negali suklyst. Jisai yra be galo geras, — Jis negali suklaidint. Savo apreikštas tiesas pavedė Katalikų Bažnyčiai saugoti ir jas skelbti visiems žmonėms. Bažnyčiai privalom tikėti, nes ji turi įti-

kētinas Dievo duotas žymes. Jėzus Kristus, Antrasis Švč. Trejybēs Asmuo, įkūrē savo vieną, šventą, apaštalinę, visiems žmonēms ir visiems laikams tinkamą katalikišką, t. y. visuotinę Bažnyčią.

Išganytojas gi savo dievybę įrodē dideliais stebuklais: vienu žodžiu išgydydamas nepagydomus ligonius, prikeldamas mirusius, stebuklingai padaugindamas du kartu duoną ir žuveles, pats prisikeldamas iš mirusių. Be to, Jēzus įrodė savo dievišką pasiuntinybę pranašystēmis. Pasakē pirm laiko kas įvyks su juo, su apaštalais, su Jeruzalēs miestu, su Jo Bažnyčia ir pasauliu. Įvykusios pranašystēs aiškiausiai įrodo žodžių teisingumą ir Katalikų Bažnyčios teisingumą. Be to, Katalikų Bažnyčia turi kitas dieviškas žymes. V. Dievas darē per ją stebuklų. Ne vien apaštalų laikais, bet kiekviename amžiuje ir įvairiose vietose V. Dievas parodo žmonėms nepaprastas ir gausias malones. Užteks paminējus čia vien Liurdą, Francijoj. Panašių vietų — šimtai. Tą tikējimą išpažino ir savo krauju patvirtino tūkstančiai ir milijonai kankinių; visų amžių šventieji žmonēs, Bažnyčios sūnūs, išpažintojai ir t.t. Kas tik pažįsta, supranta Bažnyčios skelbiamasias tiesas, visi stebisi mokslo grynumu, kilnumu ir ste-

bētinu tiesų sutarimu. Iš čia matyt, jog jos paeina iš vieno tiesos šaltinio. Be to, Katalikų Bažnyčia, nepaisydama persekiojimų, daromų tiesai skelbt kliūčių, plinta visame pasaulyje. Kristaus Bažnyčios narių skaičius siekia 350 milijonų žmonių. Bažnyčia tęsia toliau savo išganingą tautoms ir pavieniems žmonēms darbą, nepaisydama savo priešų — pragaro vartų: „tu Petras (uola), ir ant tos uolos aš pastatysiu savo Bažnyčią, ir pragaro vartai jos nenugalēs,'' (Mat. 16, 18) pasakė Išganytojas. Jisai įkūrē savo Bažnyčią; jai pavedē mokyti, valdyti ir į išganymą vesti žmones. Tos Kristaus Bažnyčios nenugalēs nei pats pragaras, nei pragaro pagelbininkai — pagedę žmonēs.

Visos tiesos, kurias mums Bažnyčia patiekia tikēti, yra Dievo apreikštos tiesos. Joms tikime — Dievui tikime. Jei jas atmestume — Dievą įžeistume, Jo išsižadėtume.

Pagrindai tikēti yra tvirti, kaip uola, kaip pats Dievo visažinojimas, reikia tik tuos pagrindus pažinti.

Tikējimo dorybēs prigimtis — tai proto palinkimas priimti tiesą, paremtą pasitikējimu.

Jēzus atējo į Pilypo Kesarijos apylinkes ir klausė savo mokinių, tardamas:

Ką žmonēs sako esant žmogaus Sūnų? Apaštalai pasakē įvairius žmonių spēliojimus. Tada „Jēzus jiems tarē: Jūs gi ką sakote mane esant?'' Šv. Petras išpažįsta visu mokinių vardu savo tikējimą ir sako: „Tu Kristus, gyvojo Dievo Sūnus.'' (Mat. 16, 16).

Išganytojas siunčia apaštalus mokyti tikėjimo tiesų visus žmones, sakydamas: „Eidami į visą pasaulį, skelbkite evangeliją visam sutvērimui. Kas tikēs ir bus pakrikštytas, tas bus išganytas; kas gi netikēs, bus pasmerktas.'' (Mork. 16, 15-16).

Tikējimas tad yra be galo svarbus dalykas, bet jis vyksta atpasakojimu Kristaus paskelbtų tiesų, kaip sako Tautų Apaštalas: „Tikējimas iš apsakojimo, apsakojimas gi įvyksta Kristaus žodžiu.'' (Rom. 10, 17).

Tikējimo dorybės veiksmas pasidaro mumyse šiuo būdu. Išgirstame, ar kitaip sužinome tikējimo tiesą. Iš karto žinome, jog ji negali prieštarauti protui, nes eina iš Tiesos Šaltnio — Dievo.

Bet vienos tiesos yra labiau mūs protui prieinamos, kitos-gi labai sunkiai ir net visiškai nepasiekiamos. Žinome, kad taip yra, bet kodēl taip, — nenešа mūs proto jēga. Kadangi pastarosios tiesos

nēra protui visiškai aiškios, tad jų pripažinimas įvyksta mūs valiai prisidedant, kuri įsako protui peržiūrēt įtikėtinas tiesos priežastis ir kai jos yra įtikinančios, — tikēt. Tai prigimtinē sritis. Jei darome antprigimtinį tikējimo aktą, ateina pagalbon Dievo malonē: ji apšviečia protą, kad tiesą geriau pažintume, ji pažadina valią pripažinti tiesą. Visai būdami laisvi, vien Dievo malonēs padedami, darome antprigimtinius, nuopelningus tikejimo aktus.

T i k ē j i m o y p a t y b ē s. Dieviškoji tikējimo dorybē turi savo pradžią V. Dievo malonēje. Ji apima Dievo apreikštas tiesas ir baigiasi Dievuje. Todēl: 1. tikėjimas turi būt a n t g a m t i n i s. Tikime paduotoms tikēt tiesoms ne del to, kad kiti tiki, kad mums sudaro dvasios ramumą ir t.t., bet del to tikime, kad V. Dievas liepē tikēti. Tas tikējimas yra nuopelningas. Jei tikēsime del kokių kitų priežasčių, ne del Dievo, nustotume šios dorybēs nuopelnų, mokina šv. Grigalius Didysis. (Hom. 26 in Evang.).

2. Privalome tikėti v i s o m s t i e s o m s, kurias Bažnyčia patiekia tikēti. Visi privatūs apreiškimai, kol Bažnyčios nēra patikrinti, pasilieka laisvi: galime jiems tikēt ir galim netikēt.

3. Reik tikēti taip, kaip Bažnyčia mokina ir netikēti tam, ką Bažnyčia draudžia, pav. sapnams, burtams ir t.t.

4. Tikėjimas turi būt tvirtas, nepajudinamas, be abejonių, „tvirtas Dievo pamatas stovi," kaip sako šv. Povilas apaštalas (2 Tim. 2. 19). „Pavergiame nelaisvēn kiekvieną protą, kad būtų paklusnus Kristui." (2 Kor. 10, 5).

5. Pastovus. Reik daugiau klausyt Dievo, negu žmonių. Jei žmonēs kesintųsi išplēšt tikėjimą, — nesiduok.

6. Gyvas, sujungtas su meile, gerais darbais pasižymys. Apaštalas mokina: „Ką padēs, mano broliai, jei kas sakytųsi turįs tikējimą, bet neturētų darbų, yra pats savyje miręs. Bet kas nors sakys: Tu turi tikėjimą, o aš turiu darbus. Parodyk man savo tikējimą be darbų, ir aš tau iš darbų parodysiu savo tikējimą. Tu tiki, kad Dievas yra vienas; gerai darai: taip pat velniai tiki ir dreba." (Jok. 2, 14-19).

7. Nenugalimas iki mirties: „ir tas yra nugalējimas, kurs nugali pasaulį: mūsų tikējimas," sako šv. Jonas Apaštalas (1 Jon. 5, 4).

Tikējimas apima visas Dievo apreikštas tiesas. Vienos jų visiškai nepasiekia-

mos žmogaus proto, ir jei nebūtų apreikštos, visai jų nerastų, kitos gi, nors galētų būt surastos žmogaus, bet geriau tikėjimu pažįstamos. Visos apreikštosios tiesos grupuojasi apie Dievą ir mūsų Atpirkēją, Jēzų Kristų.

Dievas yra vienas, triasmenis, pasaulio Sutvertojas, mūs Kūrējas, mūs tikslas ir laimē. Jēzus Kristus yra Antras švč. Trejybēs Asmuo, tikras Dievas ir tikras žmogus, Dievo Tėvo Sūnus, mūs Atpirkējas, Išganytojas. Turime pažint ir priimt apreikštas tiesas apie Dievą ir Jēzų Kristų, kad turētume amžinąjį gyvenimą: „Tai yra amžinas gyvenimas: kad jie pažintų tave, vienatinį tikrąjį Dievą, ir kurį tu siuntei, Jēzų Kristų,'' sako Išganytojas (Jon. 17, 3).

Tikėjimo dorybēs v e i k s m a i.

1. Visa tikėti, ką šv. mūsų Motina Bažnyčia moko. Tas tikējimas tur būt išvidinis, nuoširdus.

2. Tą savo tikējimą viešai ir atvirai išpažinti.

3. Tikējimo mokslą kiek galēdamas platink.

4. Drąsiai gink apreikštasias tiesas nuo piktžodžiaujančių, niekinančių ir kovojančių tikējimą žmonių.

5. Būk pasiruošęs del tikējimo visa iškentėti ir, jei bus reikalo, gyvybę paaukot del Kristaus ir tikējimo.

T i k ē j i m o k i l n u m a s. Tikējimo dorybēs kilnumas aiškiai matomas iš keturlypēs naudos, kurią jis teikia sielai, ir iš Šv. Rašto.

1. Per tikējimą siela s u s i v i e n i j a su V. Dievu Krikšto Sakramentas — tai pirmas tikėjimo sakramentas. Todēl Viešpats sako: „Kas tikēs ir bus pakrikštytas, tas bus išganytas," (Mork. 16, 16). Kas nepripažįsta amžinų ir nesimainomų tiesų, to dorybē klaidinga, nors turētų gerų papročių.

2. Per tikējimą pradedame, būdami pasaulyje, amžinąjį gyvenimą. Jis reiškiasi mumyse geresniu Dievo pažinimu. „Tai yra amžinas gyvenimas: kad jie pažintų tave, vienatinį tikrąjį Dievą, ir kurį tu siuntei Jēzų Kristų," (Jon. 17, 3) kalba Išganytojas. Šv. Povilas apaštalas sako: „Tikējimas gi yra pasitikėjimas tuo, ko viliamēs, tvirtas įsitikinimas apie tai, kas neregima." (Žyd. 11, 1).

3. Tikējimas tvarko dabartinį gyvenimą. Kad gerai gyvent, būtinai reik žinot kas reikalinga geram gyvenimui. Tikējimas gi to visa moko. Moko, jog yra vienas Dievas, kuris atlygins už gerus dar-

bus ir baus už blogus; kad yra kitas gyvenimas ir t.t. Todėl: „teisusis iš tikėjimo yra gyvas'' (Žyd. 12. 38).

4. Tikėjimas padeda nugalėti pagundas, vargus, laimėti kovas. Šv. Petras apaštalas ragina: „Būkite blaivūs ir budėkite, nes jūsų priešininkas velnias aplink eina, kaip kriokiąs liūtas, ieškodamas, ką prarytų; jam priešinkitės tvirti tikėjimu.'' (1 Petr. 5, 8-9). Teisingieji ir šventieji „tikėjimu nugalėjo karalystes, darė teisybę, laimėjo pažadėjimus, sučiaupė liūtų nasrus, užgesė ugnies smarkumą, ištrūko nuo kalavijo ašmenų, nugalėjo kariškas svetimųjų stovyklas. Kiti buvo kankinti, neprisiimdami paliuosavimo, kad rastų geresnį atsikėlimą,'' sako šv. Povilas ap. (Žyd. 11, 33-35). „Nes visa, kas yra gimę iš Dievo, nugali pasaulį; ir tai yra nugalėjimas, kurs nugali pasaulį: mūsų tikėjimas,'' (1 Jon. 5, 4) mokina šv. Jonas apaštalas.

Toks yra tikėjimas. Jis mums būtinai reikalingas, nes kas „netiki, tas jau pasmerktas,'' mokina Išganytojas (Jon. 3, 18). Kodėl? „Be tikėjimo gi negalima patikti Dievui; nes tam, kurs artinasi į Dievą, reikia tikėti, kad jis yra, ir kad jo ieškantiems jis yra atlygintojas.'' (Žyd. 11, 6). Šv. Jonas Auksaburnis sako: „Ti-

kėjimas yra teisingumo pradžia, šventumo galva, pradžia pamaldumo, religijos pamatai" (Hom. de fide Abr.). Šv. Bonaventuras vadina tikėjimą vadu, nuvedančiu į pažadėtąją žemę, o šv. Augustinas — akimi, kuria apimame nepasiekiamas žmogaus protui sritis. (Palyg. Enar. in Ps. 90, sermo 2, n. 13).

P r i e m o n ė s t i k ė j i m u i a u g i n t i.

Kaip rašyt išmokstame berašydami, taip išmokstame tvirtai tikėt tikėjimo veiksmus bedarydami. Veikdami drauge su Dievo malone, galime savyje sustiprinti ir išauginti didelę tkėjimo dorybę. Todėl: 1. kasdien kalbėkime bent vieną kartą „Tikiu į Dievą Tėvą;" darykime ir trumpesnius tikėjimo aktus, ar kalbėdami trumputes maldeles, pav.: „Viešpatie, užlaikyk tikėjimą." (100 d. atl. gruodžio 30 d. 1919). Ypač gi stiprėk tose tikėjimo tiesose, jas išpažindamas ir pilnai priimdamas, prieš kurias piktoji dvasia bando sukelti abejonių.

2. Dėkok V. Dievui ir džiaukis, kad esi Bažnyčios narys ir gali giliai suprasti tikėjimo apreikštas tiesas bei jame gyventi. Daug sielų, Viešpaties Krauju atpirktų, dar klaidžioja, tikėjimo nepažin-

damos. Mes esame be galo laimingesni už juos visus.

3. Nepamiršk tikėjimo tiesų tikētinumo įrodymus. Mūs tikējimas yra išmintingas, neprieštarauja mokslui, protui, nei esamai pasauly tvarkai. Kristus savo dievybę įrodē žodžiais, darbais, pranašystēmis ir stebuklais. Jis — Dievo Sūnus, įkūrē savo Bažnyčią ir jai pavedē neklaidingą tikējimo tiesų skelbimą visiems žmonėms.

4. Pasvarstyk kartais, jog žmogaus išmintis yra ribota; žmogaus protas nepajēgia visa apimti, kaip kibiras vandens negal savy jūrų sutalpinti, taip sutvertasis protas negal apimti Amžinosios Išminties. Kiek tai žmonēs sudarydavo įvairiausių mokslinių nuomonių, teorijų prigimtiniuos moksluos, kur žmogus turētų viešpataut savo pažinimu, ir štai, prabēga keletas metų, — jau imama kitaip protaut, nes atrastieji nauji daviniai verčia kitaip nusistatyt. Užtat galime suprasti prie kokių nesamonių gali prieiti tikējimo nežinantieji mokslininkai, filosofai, jei jie imasi tikējimo tiesas kurti, jų savo proto jėga gaminti. Nenusilenkdami apreikštai dieviškai tiesai, jie įpuola klaidon ir pasižemina. Išdidieji bando eit savo kojomis, atmetę Dievo malonę, pajun-

ta, jog jų jēgos tikrai mažos, menkos, pilnos klaidų.

5. Gyvenk krikščioniškai. Kaip degamoji medžiaga palaiko ugnį, taip geras krikščioniškas gyvenimas, pilnas gailestingų darbų, palaiko tikējimą, „nes kaip kūnas be dvasios, taip ir tikējimas be darbų yra miręs,'' sako šv. Jokūbas apaštalas (Jok. 2. 26).

6. Jei tik gali, pats veikliai tikējimą platink nuklydusių žmonių tarpe. Remk tikējimui platinti draugijas, vienuolijas, misijas. Jei vieną sielą apšviesi ir prie tikrojo tikējimo atvesi, padarysi didelio džiaugsmo Išganytojo Švč. Širdžiai, angelams ir išgelbėtai sielai.

Kaip apsaugoti savo tikējimą? Yra žmonių, kurie tiki, bet jų tikējimas yra gana neaiškus, silpnas. Ką turi jie daryt, kad savo tikējimą išsaugotų?

1. Turi žinoti, jog Dievas teikia gausias savo malones nusižeminusiems, priešinasi gi išdidiems. Todēl pirmiausiai privalo pasirūpinti įsigyti nuolankumo, nusižeminimo.

2. Turi Dievą garbint, dēkot jam ir šventai eit savo pareigas. „Nes kas jame neregima, jo amžinoji galybē ir dievystė, tai nuo pat pasaulio įkūrimo galima matyti proto šviesa iš padarytųjų dalykų;

taip kad jie neišteisinami. Nes, pažinę Dievą, jie negarbino jo kaip Dievo ir nedēkojo; savo mintyse pasidarē tušti, ir neišmintinga jų širdis aptemo. Tardamies esą išmintingi, pasidarē paiki.'' (Rom. 1, 20-22).

3. Venk netikinčių draugų, nedraugauk su atskalūnais, klaidatikiais, — būdamas tikējime silpnutis, tu jų tikējiman negrąžinsi, bet jie tave pašiepdami greičiau visai išblokš iš teisingojo kelio. Žinok, su kuo sutapsi, toks pats patapsi.

4. Neskaityk bedieviškų, begėdiškų, laisvamaniškų ir tikėjimą įžeidžiančių laikraščių. Jie tau pavojingesni už pasislēpusią gyvatę. Daug yra gerų katalikiškų laikraščių, knygų. Šie raštai tau padēs apsaugot šventą tikėjimą; juos skaityk, platink, remk.

5. Visas tikybines abejones pasistenk pašalinti tikėjimo aktu. Jei ilgesnį laiką vargintų, pasiklausk nuodēmklausio, kaip jas nugalėti. Sukilus tikējimo abejonēms, jei jos turi savo priežastį žmoguje, šalik šiais būdais:

1. eik išpažinties; ją gerai atlik; piktų darbų daugiau nedaryk;

2. maldauk pas Viešpatį tikējimo dorybēs kartu su apaštalais: „Padaugink mums tikējimo,'' (Luk. 17, 5) arba: „Ti-

kiu, Viešpatie, padēk mano netikējimui;" (Mork. 9. 23).

3. daryk gailestingų darbų. Kaip Kesarijoj esantis šimtininkas Kornelis už savo gailestingus gerus darbus sulaukė tikējimo paguodos iš šv. Petro rankų, taip Dievas ir tau atlygins, tikējimą sustiprindamas ir abejones išsklaidydamas, už tavo gailestingus darbus. (Žr. Apd. 10 sk.).

Maldinga siela stengiasi nugalēti priekaištus tikējimui ir abejones. Užtat: 1. peržiūri, iš naujo persvarsto tikētinumo pagrindus; 2. nenusimena, nes žino su Dievo malone pagundas nugalēs; 3. meldžiasi, kadangi maldoj gali malonių išprašyti ir savo sielą, tiesos išalkusią, nuraminti; 4. atvirai pasitaria su savo dvasios tėvu; 5. niekad nesidera su piktuoju gundytoju, bet tikējimo aktais stengiasi panaikint sieloj sudarytas jo pakištais vaizdais abejones.

Sunkių bandymų metu, persekiojimams kilus, ar kam pasikesinus išplēšt iš mūsų širdies tikējimą prievartos būdu, atsiminkime Išganytojo žodžius: „Kas tik išpažins mane žmonių akivaizdoje, tą ir aš išpažinsiu savo danguje esančiojo Tēvo akivaizdoje; kas gi manęs išsigins žmonių akivaizdoje, to ir aš išsiginsiu savo danguje esančiojo Tēvo akivaizdoje."

(Mat. 10, 32-33). Jei reikalinga, tikējimą išpažink viešai, atvirai, narsiai ir aiškiai, ypač kai tavo tyla gali papiktinti silpnadvasius.

Nesidrovėk nei namie, nei svečiuose prieš valgį, ar po valgio persižegnoti, nusiimti kepurę prieš bažnyčią, pagerbiant Švč. Sakramentą, atiduot tinkamą pagarbą nešamam pas ligonį Jēzui Švč. Sakramente.

Mokyk tikējimo tiesų nežinančius, aiškink tikējimą jo nežinantiems, abejojantiems; remk darbu, auka ir malda tikējimui platinti draugijas, misijas.

Jei nori būt tobulas tikējimo dorybēj, — ieškok, trošk, kalbėk, daryk, kentēk ir teisk ko ieškojo, troško Kristus, ką Jis skelbē, ką Jis darē, kiek jis dēl to kentējo ir kaip Jis teisē kitus. Visur reik vadovautis tikējimo dvasia. Ją-gi stipriname geriau pažindami dieviškas tiesas, jas apmastant įsisamonydami, pasimokindami platesniojo katekizmo, dažnai darydami tikējimo aktus bei visą privatų ir viešą savo gyvenimą remdami tikējimo nuostatais.

29. V I L T I S.

Viltis yra antgamtinē, Dievo suteiktoji dorybē, kuria siekiame Dievo, mūsų

galutinio tikslo ir amžinosios laimės, tikri, jog atsieksime ką V. Dievas pažadėjo, gaudami tam reikalingas priemones. Amžinai laimei atsiekti priemonės: Dievo malonė, ir jai padedant, mūsų padaryti gerieji darbai.

Šv. Povilas apaštalas apie tą amžiną laimę sako: „Ko akis neregėjo, nei ausis negirdėjo, nei į žmogaus širdį neįėjo, Dievas parengė tiems, kurie jį myli.'' (1 Kor. 2. 9). Šv. Jono apreiškime skaitome: „Štai Dievo padangtė su žmonėmis, ir jis gyvens su jais; jie bus jo tauta, ir pats Dievas bus su jais jų Dievas. Dievas nušluostys nuo jų akių kiekvieną ašarą; mirties daugiau nebebus, nei dejavimo, nei šauksmo, nei skausmo nebebus daugiau; nes kas buvo pirma, išnyko.'' (Apr. 21, 3-4). Išganytojas žada gausų atlyginimą ir amžinąjį gyvenimą tiems, kurie juo seka. „Petras jam tarė: Štai, mes visa palikome ir tave sekėme; kas gi tat bus mums? Jėzus jam tarė: Iš tikrųjų, sakau jums, jūs, kurie mane sekėte atgimime, kuomet žmogaus Sūnus sėdės savo didenybės soste, taip pat sėdėsite dvylikoje sostų ir teisite dvylika Izraėlio giminių. Ir kiekvienas, kur palieka namus, ar brolius, ar seseris, ar tėvą, ar motiną, ar pačią, ar vaikus, ar dirvas dėliai mano var-

do, gaus šimteriopai ir paveldēs amžinąjį gyvenimą.'' (Mat. 19, 27-29). „Būk ištikimas iki mirčiai, ir aš tau duosiu gyvenimo vainiką, — sako Viešpats (Apr. 2, 10). „Aš atsikēlimas ir gyvybē; kas tiki į mane, nors ir būtų miręs, bus gyvas.'' (Jon. 11, 25).

Visi mes siekiame amžinosios laimės, amžino laimingojo gyvenimo. Turime vilties, jog Dievo malonei padedant, kurią Viešpats teikia gausiai visiems, pasieksime dangų, matysime Dievą veidas į veidą, neišsakoma laime prisipildys mūsų siela ir būsime amžinai laimingi, be baimės prarasti savo amžiną laimę, Dievą.

Vilties dieviškoji dorybē yra skirtinga nuo kitų dorybių. Ją vadinam dieviškaja, nes Dievas jos tikslas. Nors tikējimas ir meilē savo tikslu turi Dievą, bet visos šios dorybės kitokiu atžvilgiu siekia Dievo. Dieviškų dorybių dēka žmogus vienijasi su Dievu. Tasai susivienijimas gali būt dvilypis: 1. kai žmogus savo mintimi ir laisvos valios troškimu vienijasi su Dievu dēl to, kad Jis yra savyje be galo geras, turime meilēs dorybēs veiksmą; 2. kai žmogus vienija mintį ir širdį su Dievu dėl to, kad iš Jo mums plaukia be galo didelēs gērybēs, turime: tiesų pažinimą tikējimo dorybės veiksmais ir to-

bulos laimės, gerumo atsiekimą vilties dorybēs veiksmais.

Viltis yra tikra, jog atsieks su Dievo pagalba tai, ko siekia. Ji yra būsimos laimēs tikras laukimas. Remiasi Dievo pažadėjimu, Jo visagalybe, Jo gailestingumu. „Aš žinau, kuo pasitikējau ir esu tikras, kad jis gali išlaikyti tai, kas man pavesta iki anai dienai,'' sako šv. Povilas apaštalas. (2 Timot. 1, 12).

Nors šiame gyvenime negalime tikrai žinoti, ar esame Dievo malonēje, ar ne, bet viltis nesiremia pirmų pirmiausia turimaja Dievo malone, o Dievo visagalybe ir gailestingumu, kuriuo, net neturēdamas Dievo malonēs, ją gali atgauti ir taip amžiną gyvenimą pasiekti. Kiekvienas gi, kuris tiki, yra tikras, jog V. Dievas yra visagalis ir be galo gailestingas. Jei nežiūrint to kai kurie neatsiekia amžinos laimēs, laisva valia sunkiai nusikalsdami Dievui, — ne viltis yra kalta, bet žmogaus bloga valia. (Pal. 2, 2. q. 17. a. 2, 6).

Vilties dorybei artimai draugauja kitos dorybēs: 1. D i e v o b a i m ē, apie kurią kalbēsime vēliau; 2. p a s i t i k ē j i m a s D i e v u, t. y. tobuloji viltis, labiau ištobulinta sūniškoj nuolan-

kioj dvasioje ir 3. nepasitikėjimas savimi.

Išganytojas sako: „Pasaulyje jūs turėsite suspaudimo; bet pasitikėkite, aš apgalėjau pasaulį.'' (Jon. 16. 33). „Vargu įeiti į Dievo karalystę tiems, kurie pasitiki pinigais.'' (Mork. 10, 24).

Vilties ypatybės labai panašios tikėjimo dorybės ypatybėms.

1. Antgamtinė, t. y. turėk viltį Dievuje, bet ne savo jėgose bei sumanume. Tiesa, turime daryti gerų darbų, bet patys vieni be Dievo malonės nieko gero negalime padaryti. Visa mūsų jėga, tinkamumas ir gėrybės iš Dievo eina: „ne kad mes būtumėm savaime tinkami ką nors manyti lyg iš savęs, bet mūsų tinkamumas yra iš Dievo'', sako šv. Povilas ap. (2 Kor. 3, 5). „Taigi, nuteisinti tikėjimu būkime ramybėje su Dievu per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, per kurį turime taip pat su tikėjimo pagalba priėjimą prie tos malonės, kurioje stovime ir giriamės Dievo vaikų garbės viltimi.'' (Rom. 5, 1-2).

2. Viltis turi būt tvirta ir saugi. „Aš visa galiu tame, kurs stiprina mane.'' (Pilyp. 4. 13). Visur ir visame pasitikėdami Dievu, kalbame su knygų ''Apie Kristaus Sekimą'' rašytoju: „Tavyje, tat,

mano Viešpatie ir Dieve, visą mano viltį ir užsitikėjimą padedu; visas mano priespaudas ir sunkenybes Tau pavedu, nes be Tavęs visur negalė ir silpnumas... Tu esi pradžia ir pabaiga viso gero, Tu gyvenimo pilnybė, Tu neišsemiamas visokios išminties šaltinis. Į Tave atkreipiu savo akis: Tavyje mano užsitikėjimas, mano Dieve, amžinojo pasigailėjimo Tėve.'' (3 knyga, 59 sk., 3 ir 4).

3. Viltis turi būt b i j a n t i ir g e r b i a n t i Dievą. Ji nedrįsta ko nors ieškoti, kuomi gal Dievui neįtikti; saugojasi, kad viltis neišsigimtų į per didelį Dievu pasitikėjimą. Ji neina abejonių, neramybių keliu, bet yra pastovi iki galo; nepajudinamai pasitiki Dievu, ilgisi tos valandos, kada galės amžinai susivienyti su Dievu, kurį visa širdimi myli, del kurio pasiryžus visa iškentėti, pasaulį nugalėti savo valios jėga, nepasiduodant silpnadvasiškumui (pesimizmui), kuris, jei palieka nenugalėtas, stumia žmogų apleist gerus darbus, būk tai iš baimės, kad galįs nusikalsti gerą bedarydamas, ar kad maža nauda iš dedamų didelių pastangų. Šiai pagundai reik pasipriešint visa dvasios jėga, prašant pagalbos pas Dievą.

Užtat pasitikėk Dievu, savo geriausiu

Tēvu, kuris yra visagalis ir gailestingiausis, savo visuose kūno ir sielos reikaluose. Nuoširdžioj maldoj prašai malonių, — prašyk ir pasitikēk. Kai gręsia kokie nors pavojai, suspaudžia liga, suremia sopuliai, kai pasaulis tavęs nekenčia ir nuo tavęs nusigręžta, kreipkis prie Dievo savo maldoj, tikrai žinodamas ir tikėdamas, kad Viešpats galingas yra išgelbėti net iš mirties: „Kad mane ir užmirštų, juo pasitikēsiu.'' (Job. 17, 15). Savo kūno ir sielos reikalus jam pavesk ir atiduok. „Artinkimēs su pasitikējimu į malonēs sostą, kad gautumēm pasigailējimo ir rastumēm malonēs tinkamai pagalbai,'' ragina tautų apaštalas (Žyd. 4, 16).

V i l t i e s   v e i k s m a i, kuriais ji reiškiasi ir auga.

1. Troškimas atsiekti dangų, savo amžinąją laimę.

2. Malda ir darbas, besiekiant dangaus.

3. Pasitikējimas, jog Dievui padedant, nugalēsime pagundas, persekiojimus, visus nemalonumus, nes Dievo Apvaizda mus saugoja.

4. Visame ir visur susitaikymas su Dievo valia.

5. Pasitikēti Dievu net ten, kur žmonēs nemato išeities, — Dievas yra amži-

nos gyvybės davėjas, ko gi bijotis? Kas gyvybę Jo garbei paaukoja, ją randa pas Jį amžinoj laimėje.

V i l t i e s d o r y b ė s k i l n u m a s. Tai suprantame, apsvarstę, jog vilties dorybė būtinai yra mums reikalinga ir kad viltis teikia stebėtinų padarinių sieloje.

Gyvenimo džiaugsmas ir paskatinimas prie didvyriškų darbų remiasi Dievo pažadėjimu ir mūsų tvirta viltimi gausaus užmokesčio. Viltis suteikia mums šviesos, jėgos ir ištvermės, besiekiant dangiškų turtų, kuriuos neatsimainantis V. Dievas, „norėdamas apsčiau parodyti pažadėjimo tėvainiams savo nutarimo nemainingumą, pridėjo prisieką, kad vien nemainingais dalykais, kuriuose negali būti, kad Dievas meluotų, turėtumėm tvirčiausią paguodą mes bėgusieji laikyti pasiūlytos vilties, kurią mes turime kaip tikrą ir stiprų sielos inkarą, įeinantį į patį vidų užkabos, kur kaip pirmtakūnas už mus įėjo Jėzus, pasidaręs vyriausis kunigas per amžius.'' (Žyd. 6, 17-20).

P r i e m o n ė s v i l t y j e p a k i l t i:

1. Vilties dorybės pradžia yra Dievo malonės kurinys sieloje. Tik su V. Dievo malone galima vilties dorybę išauginti

iki pilnam pasitikējimui Dievu. Reikia tat prašyti nuoširdžioj maldoj Viešpaties reikalingų malonių.

2. Savo širdies nepririšk prie žemēs, nei jos reikalų. Tas visa vien priemonė, siekiant amžinos laimēs. Priemonēs nepadaryk gyvenimo tikslu, bet dažnai prisimindamas Dievo visagalybę, be galo didelį gerumą ir kitas Viešpaties tobulybes, Jo apreikštas tiesas bei duotus pažadus žmonēms, gailestingiausią Jēzaus Širdį bei visa globojančią Dievo Apveizdą ir Švč. Panelēs Marijos galybę pas Dievą, žadink dažnai vilties aktus.

3. Kartais apmąstyk vilties pagrindus bei teikiamasias gērybes.

4. Trokšk, ieškok ir ilgēkis dangaus, savo amžinos niekad nesibaigiančios laimēs, kurią Viešpats pažadējo visiems tiems, kurie darys V. Dievo valią. Naudokis kiekviena proga prisiminti sau tikrai paruoštą laimę kartu su kitais milijonais šventų sielų.

5. Visada turēk gryną sąžinę. Jei abejonēs kilo, išblaškyk; jei nusikaltai, atitaisyk: eik išpažinties, susitaikyk su artimu, skriaudas atlygink, atgailą daryk.

6. Pasitaikančius gyvenime nemalonumus, priešenybes, vargus priimk it iš Dievo rankų. Šv. Petras Apaštalas ragina:

„Taigi, nusilenkite po galinga Dievo ranka, kad jis išaukštintų jus aplankymo metu. Meskite ant jo visą savo rūpesnį; nes jis jumis rūpinasi.'' (1 Petr. 5, 6-7).

7. Išmok pilnai pasitikėti Dievu, sau gi nepasitikėk. Visas gyvenimas liūdija, jog pats esi silpnas, tik Dievo malonei padedant, pasidarai stiprus. Tos dvasios stiprybės ir tobulybės siekdamas, visą savo viltį turėk Dievuje, nuolat darydamas vilties aktus.

30. DIEVO BAIMĖ.

Dievo baimė yra tvirtas, kuklus ir padorus Dievo pagarbos jausmas, sujungtas su nusižeminimu ir nepasitikėjimu savimi, kurio pagalba siela vengia viso to, kas ją galėtų atitraukti nuo Dievo. Dievo baimė nėra tikroje prasmėje dorybė, bet ji yra daugelio dorybių pamatas ir pradžia. Šv. Raštas sako: „Išminties pradžia Dievo baimė,'' (Ps. 110, 10).

Šv. Tamas Akvinietis nurodo, kokiu būdu Dievo baimė gali būt išminties pradžia. Išminties pradžia gali būt dvilypiai suprasta: 1) iš atžvilgio į išminties esmę, iš kur prasideda pati išmintis ir 2) iš atžvilgio į išminties padarinius, iš kur prasideda išminties veiksmai. Išmin-

tis yra ne kas kita, kaip dieviškųjų dalykų pažinimas. Tas pažinimas yra kitoks pas teoretikus, filosofus, kitoks mūsų, kurie norime suderinti savo visą gyvenimą su pažintomis dieviškomis tiesomis. Tuo būdu mūsų gyvenimas derinamas yra ir kreipiamas prie dieviškojo gyvenimo, antprigimtinio, kuris mumyse prasideda su pašvenčiamaja Dievo malone. (Pal. 2, 2, q. 19, a. 7 ir 12).

Išminties pradžia savo esmėje yra pirmieji išminties nuostatai, tikėjimo tiesos ir todėl šiuo atžvilgiu *tikėjimas* yra išminties pradžia.

Išminties pradžia savo padariniuos yra ten, kur išmintis pradeda veikt. Tas veikimas yra sujungtas su pilnu pasitikėjimu Dievu, bet su nepasitikėjimu savimi, žinant savo silpnybes, negerus palinkimus, nuodėmes. Tasai kilnus jausmas, kuriuo vengiame viso, kas gal atitraukti mus nuo Dievo ir yra Dievo baimė.

Dievo baimės rūšys.

Kitokia yra Dievo baimė vergo, tarno, kitokia sūnaus. Pastaroji būna tobula ir netobula.

Vergiškoji baimė bijo bausmės, todėl visomis išgalėmis vengia kaltės. Jei ši baimė yra sujungta su tikėjimu, — ji yra

gera, nors netobula. Atgailos Sakramente jos pakanka, nors pageidautina tobulesnė. Ji padeda naikinti ir saugotis nuodėmių. Ji sieloje kyla, apsvarsčius teisingą Dievo teismą ir žalingus nuodėmės vaisius. Vergiškoji baimė dėliai išorinių sielai motyvų-bausmių — verčia ją išmintingai elgtis. Ji yra išminties pradžia: „Dievo baimė šalina nuodėmę,'' sako šv. Raštas (Eccli. 1, 27).

Sūnaus baimė bijo nusikalsti Dievui, savo geriausiam Tėvui. Siela supranta ir žino, jog kiekviena nuodėmė yra didžiausia blogybė, nedėkingumas geriausiam dangaus Tėvui. Todėl siela budi, meldžiasi ir saugojasi kiekvienos nuodėmės. Visą savo gyvenimą tvarko V. Dievo duotais įsakymais, Dievą gerbia ir Jam visiškai atsiduoda.

Tobuloji baimė reiškiasi didžiausiu nusižeminimu ir nuolankiausia pagarba Dievui. Siela supranta V. Dievo didenybę, stengiasi apimti ir įsigilinti į V. Dievo tobulybes, kaip Jis yra be galo tobulas, š v e n t a s, teisingas ir geras dangaus ir žemės Kūrėjas, prieš kurį dreba dangaus galybės. Ši baimė eina kartu su pasitikėjimu ir jungiasi su meile.

Abidvi šios baimės yra tyros ir geros. Jos ne dėl bausmių, bet daugiau iš

meilės vengia nusikaltimų ir savo visą gyvenimą tvarko, atsižvelgdamos į Dievo valią. Čia yra pirmieji tobuli išminties vaisiai, kurie siekia amžinosios Išminties.

Šventos baimės ypatybės.

Šventoji Dievo baimė atskiriama nuo neteisingos, kuri pilna nudavimo ir išsisukinėjimo, šiais požymiais: 1) šventoji baimė yra kilni, įžymi, — nuoširdžiai vengia nusidėjimų; 2) ji rami ir taiki, dvasios nei kiek nesuerzina, nors supranta teisingą Dievo teismą bei žalingus nuodėmės vaisius; 3) ji visa viršijanti ir mylinti. Ji tvarko teisingai ir patvariai žmogaus papročius ir suteikia sielai budrumo, pagelbsti sumanumui ir nusižeminimui, veda prie marinimosi, rengia Viešpaties kelią sieloje. "Šventoji Dievo baimė pasilieka amžių amžiais" (Ps. 18).

Dievo baimės padariniai sieloje.

1. *Dvasios neturtas.* Šventoji Dievo baimė padeda atiduoti V. Dievui jam priklausomą pagarbą ir visišką jam atsidavimą. Tai gi, kas seka šį atsidavimą, priklauso baimės dovanai. Nes kuri siela atsiduoda Dievui, paliauja ieškojusi sau pagarbos savyje ar kitame žmoguje, bet ieško jos tik pas Dievą.

Kitaip vykstant, siela nebūtų tobulai atsidavusi Dievui. Todėl, jei kas tobulai bijo Dievo, neieško pagarbos savo išdidume, puikybėje, nei neieško sau pagarbos kituos išoriniuose gėriuose, būtent pasaulio garbėje bei turtuos. Tai visa priklauso dvasios neturtui. Šiuo atveju dvasios neturtą galime suprasti kaip pasiliuosavimą nuo išdidžios, pilnos puikybės dvasios, arba kaip pasiliuosavimą nuo prisirišimo prie laikinųjų gėrių, kas įvyksta sieloje, šventosios Dvasios malonei padedant, laisva valia. (Pal. 2, 2. q. 19, a. 7 ir 12).

Išganytojas vadina palaimintais tuos žmones, kurie nėra prisirišę prie pasaulio turtų, sakydamas: „Palaiminti beturčiai dvasioje, nes jų dangaus karalystė" (Mat. 5, 3.) „Nekraukite sau turtų žemėje, kame rūdys ir kandys gadina ir kame vagys iškasa ir vagia, bet kraukite sau turtus danguje, kame nei rūdys nei kandys negadina ir kame vagys neiškasa ir nepavagia. Nes kame tavo turtas, ten ir tavo širdis." (Mat. 6, 19-21).

2. *Nepasitenkinimas buvusiuoju gyvenimu.* Juo daugiau mato siela netobulybių bei nuodėmių praėjusiame gyvenime, juo aiškiau žino, kad teisingiausias Viešpats Dievas reikalaus atsilyginimo už padary-

tus Jam nedėkingumus, įžeidimus. Dėl to pamaldi ir Dievą mylinti širdis liūsta ir jaučia nepasitenkinimo savo buvusiuoju nuodėmingu gyvenimu.

3. *Susigėdinimas ir gailestis dėl daromųjų kalčių.* Siela jaučia savo silpnumą ir net nenoromis padarytieji nusikaltimai ją žemina ir slėgia, jog nebuvo ištikima V. Dievui.

4. *Noras išvengti nusikaltimų.* Žmogus, norėdamas visame įtikti V. Dievui, rūpinasi tobulai padaryt visus savo veiksmus, darbus ir nuoširdžiai vengia ir mažiausių kalčių, atsimindamas Jobo žodžius: „Aš bijojau visų savo darbų, žinodamas, kad nepasigailėsi nusikaltėlio." (Jobo 9, 28).

D i e v o b a i m ė s k i l n u m a s. Šventosios baimės kilnumas ir nauda aiškiai suprantama iš nurodytųjų tos baimės padarinių sieloje. Be to, randame šv. Rašte paskatinimus būti bailios širdies ir V. Dievui nenusikalst. Patarlių knygoje skaitome: „Palaimintas žmogus, kurs visuomet bailus." (Pat. 28, 14). „Turtai ir stiprybė pakelia širdį, bet juos perviršija baimė Viešpaties. Esant baimei Viešpaties nieko netrūksta, ir kame ji yra, nereikia ieškoti jokios pagalbos. Baimė Viešpaties kaip palaimintas linksmybių

sodas, ir jis apdengiamas nesulyginama garbe.'' (Ekli. 40, 26-28). „Dvasia tų, kurie bijo Dievo, laikoma globoje ir jo pažvelgimu ji laiminama. Nes jų viltis remiasi tuo, kurs gelbi, ir Dievo akys ant tų, kurie jį myli. Kas bijo Viešpaties, prieš nieką nedrebēs ir neišsigąs, nes jis jo viltis. Palaiminta siela to, kurs bijo Viešpaties.'' (Ekli. 34, 14-17). Dievas žada atsižvelgti į sielą, pripildytą jo baime. „Bet į ką aš pažvelgsiu, jei ne į vargužį, į tą, kurio dvasia sutrinta ir kurs dreba prieš mano žodžius?'' (Izaijo 66, 2).

Priemonēs Dievo baimēje sustiprėti.

1. Giliai apmastyk ir gerai įsisamonyk tikējimo tiesas: Dievo teisingumą, pragaro amžinas bausmes, nuodēmēs blogybę, Jēzaus Kristaus kančią. „Nes jei taip daroma žaliam medžiui, tai kas atsitiks su sausu?'' (Luk. 23, 31).

2. Nuoširdus baimės pažadinimas netikētai kam mirus, nelaimei ištikus ir panašiuos įvykiuos. „Jei nedarysite atgailos, visi taip pat pražūsite'' (Luk. 13, 3).

3. Pasisekimuos, turtuos ir laikinoj laimēje būdamas bijokis šventųjų pavyzdžiu, kad V. Dievas neatsilygintų laikinomis gērybēmis už gerus tavo darbus.

4. Ištikimybė Dievo malonėms ir maldingumas prie švč. P. Marijos.

31. MEILĖ.

Meilė yra žmogaus valios veiksmas, kuriuo reiškiame kitam asmeniui prielankumo, trokšdami su juo visada būti. Negyvus daiktus, visą gamtą, gyvulus, paukščus ir valgius, kadangi jie neturi asmenybės, mes jiems negalime reikšti tikro prielankumo, negali todėl būti jų meilės, — mes juos tik mėgstame, jais grožiamės, kiek jie yra mums geidautini. Meilė yra vien asmenų tarpe. Žmogus gali mylėti žmones, angelus ir V. Dievą. Kiti žmonės ir angelai gali mus mylėti, bet jų meilė turi ribas — jų meilė nėr amžina. V. Dievas myli mus amžina meile. Tiek daug prielankumo ir gerumo parodė Dievas žmonėms, kad pats save paskyrė žmonių laime, suteikdamas nupuolusiems Atpirkimo malonę per savo viengimį Sūnų Jėzų Kristų. Šv. Jonas Apaštalas sako: Tuo Dievo meilė apsireiškė mumyse, jog Dievas siuntė savo viengimį Sūnų į pasaulį, kad mes būtume per jį gyvi... Dievas yra meilė, ir kas pasilieka meilėje, pasilieka Dievuje, ir Dievas jame.'' (1 Jon. 4, 9; 16).

Be to, Dievas nori mūsų meilės: „Niekas neturi didesnės meilės, kaip tą, kad kas guldo savo gyvybę už savo prietelius. Jūs mano prieteliai, jei darysite, ką aš jums įsakiau.'' (Jon. 15, 13-14). Davė Jis meilės įsakymą, sakydamas: ''Mylėsi Viešpatį, savo Dievą, visa savo širdimi, visa savo siela ir visa savo mintimi.'' (Mat. 22, 37).

Ir žmogaus širdis pasigenda, trokšta tos aukščiausios meilės, nes viso pasaulio gėrybės nepajėgia jos pasotinti, pripildyti. Tobuloji Dievo meilė pasidaro žmogaus širdies karalienė, valdovė, ji pasotina ir pripildo jos troškimus. Didžiausias džiaugsmas apima žmogaus širdį, kai įsisamoninam, jog V. Dievas numylėjo mus amžinaja, dosniausia meile. Eikim prie kryžiaus, susitelkim valandėlei, aplankykim Jėzų Švč. Sakramente. Ar gi siela nejaučia Dieviškosios Jėzaus Širdies meilę, jos plakimą? Mylėkime Dievą už visa labiausiai.

Meilės rūšys.

Žmogus gali pažinti Dievą savo proto šviesa, gali jį mylėti, kaip visatos Leidėją ir visų gėrybių Davėją, bet toji meilė

yra prigimtinē ir ji nesudaro dieviškosios dorybės. Gamtinē meilē yra gera, bet ji neveda prie susivienijimo su Dievu. Toji gi meilē, kuri mus vienija su Dievu, yra antgamtinē, mums ji įdiegiama Krikšto sakramente. Antgamtinē meilē — tai žmogaus prielankumas Dievui, sujungtas su noru, kad V. Dievas būtų visų pažintas ir mylimas, kadangi pats savyje Dievas yra be galo geras, tobulas ir meilēs vertas. Tos meilės pagrindas — tai mums skirtoji amžinoji laimē ir Dievo begalinis gerumas. Tas bendravimas su Dievu nēr paimtas iš prigimtinių dovanų, bet iš veltui gautų Dievo malonių srities: „Dievo dovana — amžinasis gyvenimas'' (Rom. 6, 23). Prie amžino gyvenimo veda mus meilē. Ji viršija gamtos jēgas; ji yra antgamtinē ir nepasiekiama vien prigimtinėmis žmogaus jēgomis. Toji meilē yra Šv. Dvasios dovana, kurios dēka mylime Dievą už visa labiausiai.

Dieviškoji Dievo meilēs dorybē yra antgamtinē Dievo dovana, su kurios pagalba reiškiame V. Dievui didžiausio prielankumo, noro susivienyti su Juomi ir dēl tos meilės mylime visus žmones, kaip save, nes visų žmonių tas pats galutinis tikslas, toji pati laimē. Kadangi ne

visi žmonės pajėgia suprasti šias svarbias tiesas, — Jėzus Kristus įsakė mylėt Dievą už visa labiausiai: „Mylėsi Viešpatį, savo Dievą, visa savo širdimi, visa savo siela, visomis savo jėgomis, visomis savo mintimis.'' (Luk. 10, 27). Visi dabar žino ir supranta savo pareigą mylėti Dievą visomis sielos ir kūno jėgomis, už visa labiausiai.

Toji antgamtinė Dievo meilės dorybė būna a) netobula, b) tobula. Netobula meilė reiškiasi tada, kai Dievą mylime, jog Jis yra mums didžiausis gėris ir pilniausia laimė. Tobuloji meilė kyla, kai mylime Dievą, supratę Jo be galo dideles tobulybes, ir mylime Dievą dėl Jo paties; ji yra bičiulystės ir nuolankumo meilė.

Netobuloji meilė pasidaro jausminė, — širdį apima saldūs jausmai, susijaudinimai, džiaugsmo ašaros, dūsavimai. Tobuloji valios meilė reiškiasi pastoviu ir tvirtu pasiryžimu visur ir visada Dievo valią pildyt.

Kokia turi būt tobuloji Dievo meilės dorybė? Didžiausia. Reikia Dievą mylėt labiau už viską, aukščiausia meile: „Kas myli tėvą ar motiną labiau, nekaip mane, tas manęs nevertas,'' sako Išganytojas (Mat. 10, 37). Nieks nėra kilnesnis, ge-

resnis, negu Dievas, negalime todēl nieko labiau branginti, įkainuoti negu V. Dievą; aišku, neprivalome nieko mylēti nei daugiau, nei lygiai kaip V. Dievą. Ši meilē turi būt pirmutinē. Bet toji pat aukščiausioji meilē sieloje reiškiasi stebētina jēga, kuria mes siekiame Dievo. Tos meilēs jēgos svara ir plotis priklauso nuo žmogaus sielos jėgų tobulumo. Šia kryptimi Dievą mylinčios sielos pasiekia stebētinų tobulybēj aukštumų.

32. DIEVO MEILĒS YPATYBĒS

Lengvai galime pastebēti sekančias Dievo meilēs dorybēs ypatybes, kurios yra dieviškosios meilės savumai.

1. Meilēs dorybē yra nenugalima. Ji viską nukenčia ir pakelia, niekeno nenugalēta. Šv. Povilas apaštalas sako: „Kas gi atskirs mus nuo Kristaus meilēs? ar vargas? ar suspaudimas? ar badas? ar plikumas? ar pavojus? ar persekiojimas? ar kalavijas?... Bet visa tai mes nugalime, dėl to, kurs mus mylējo.'' (Rom. 8, 35, 37).

2. Dievo meilēs dorybē yra nedalinama; ji nepakenčia, kad siela bent valandēlei nustotų Dievą mylēt, ar panašia

meile apimtų pasaulio daiktus: „Jei kas myli pasaulį, jame nėra Tėvo meilės,'' (1 Jon. 2, 15) sako šv. Jonas apaštalas.

3. Ji yra nesuderinama su kitų asmenų meile: „Bet aš turiu prieš tave, kad tu palikai savo pirmąją meilę,'' bara Išganytojas Efezo vyskupą. (Apr. 2; 4).

4. Ji yra nepasotinama, niekad jai nėra gana mylėt. Ji apgobia, paveldi visiškai pamaldaus žmogaus širdį: „Mes pažinome ir įtikėjome meilei, kuria Dievas mus myli. Dievas yra meilė, ir kas pasilieka meilėje, pasilieka Dievuje, ir Dievas jame.'' (1 Jon. 4, 16).

5. Ji yra tobuliausia dorybė. Šv. Povilas sako: „Jei aš kalbėčiau žmonių ir angelų kalbomis, bet neturėčiau meilės, aš būčiau kaip žvangantis varis ir skambančios kanklės. Jei turėčiau pranašystės dovaną, žinočiau visas paslaptis ir visokį mokslą; jei turėčiau visą tikėjimą, taip kad galėčiau perkelti kalnus, neturėčiau gi meilės, aš esu niekas.'' (1 Kor. 13, 1-2). „Visupirma turėkite meilę, kuri yra tobulumo ryšys'' (Kolos. 3, 14).

6. Ji yra stipriausia dorybė, nes ji privertė Dievo Sūnų įsikūnyti, ji prikalė Jį prie kryžiaus, kad mes gautume nuodėmių atleidimą: „nes meilė uždengia nuo-

dēmių daugybę" (Petr. 4, 8). Ji apvalo žmogaus širdį, naikina žemišką meilę, permaino, duoda drąsos, noro pasiaukot Dievo garbei.

7. Meilė yra saldžiausia dorybė, nes duoda sielai Dievą, visos paguodos ir saldybēs šaltinį. Meilē yra kilniausias žmogaus širdies jausmas, ji — didžiausia gyvenimo paguoda. Su meile daromieji darbai pasidaro malonūs ir vargai dangumi kvepia. Be meilēs — ir laimė pragaru tampa.

8. Meilė yra reikalingiausia ir brangiausia dorybē, nes ji veda sielą į dangų; ji sudaro sielos gyvenimą, veikimą ir vaisingumą, įgyvendina Dievą sieloj. „Jei kas mane myli, tas laikys mano žodžius; ir mano Tēvas jį mylēs; mes pas jį ateisime ir pasidarysime pas jį buveinę." (Jon. 14, 23). „Kas pasilieka manyje ir aš jame, tas neša daug vaisiaus." (Jon. 15, 5).

9. Visų dorybių tarpe meilē užima pirmąją vietą. Šv. Povilas apaštalas sako: „Dabar pasilieka tie trys dalykai, tikējimas, viltis, meilė; tačiau didžiausis tarp jų yra meilē." (1 Kor. 13, 13).

M e i l ē s v e i k s m a i.

Kiekvienas žmogiškas ir dorovinis mū

sų veiksmas, netiesioginiu būdu, gali būti ir Dievo meilės dorybės veiksmas. Visa mes turime daryti didesnei Dievo garbei, ir tai iš meilės. "Visa, ką jūs darote žodžiu ar darbu, visa darykite Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu, dėkodami per jį Dievui ir Tėvui." (Kolos. 3. 17)

Dievo meilės dorybės tiesioginiai veiksmai apima mūsų glaudesnį gyvenimą su Dievu. 1. Pirmiausiai n u m y l ė j i m o veiksmas, kuris pašalina iš širdies visokia priešingą Dievui meilę. 2. P a m ė g i m o arba džiaugsmo meilė, kuri džiaugiasi be galo didelėmis V. Dievo tobulybėmis. 3. P r i e l a n k u m o meilė, kuri garbina ir šlovina Viešpatį. 4) G a i l e š č i o veiksmas, kilęs iš meilės, kad mes patys ir kiti žmonės geriausiam V. Dievui nusikalstam. 5. P r i s i t a i k y m o meilė, kuri visados pildo Dievo valią, ar ją sužinojus įsakymuose, ar supratus nepasisekimuos. 6. D ė k i n gumo veiksmas reiškiasi karšta padėka Dievui už visa, ką tik esame gavę.

7. D r a u g i š k u m o meilė, kuri žodžiu ir darbu siekia praplatint didesnę Dievo garbę, kuri, užsidegus sielų išganymo uolumu, rūpinasi visais prieinamais būdais artimui pagelbėti.

D i e v o m e i l ė s l a i p s n i a i. Pasaulyje gyvena trijų skirtingų rūšių krikščionys: 1. paprastieji krikščionys, kurie šiaip taip išvengia sunkių mirtinųjų nuodėmių, bet apie tobulesnį dvasinį gyvenimą mažai rūpinasi; 2. tobulybės siekiantieji; jie tyčiomis nepadaro kasdieninių nuodėmių ir 3. tobulosios sielos, kurios yra pasiekusios artimesnės vienybės su Dievu. Todėl, dieviškosios meilės dorybės laipsnius svarstant, taikomasi prie žmonių dvasinio gyvenimo aukštumo.

Pirmasis meilės laipsnis, kuris apima visus ištikimus Dievui krikščions, turi šiuos požymius: a) Dievą mylime už visa labiausiai ir nieko nemylime nei daugiau, nei lygiai kaip Dievą; b) rūpinamės pažinti Dievo valią ir nieko nemylime prieš Dievo valią; c) rimtai rūpinamės išvengti sunkios nuodėmės.

Antrasis meilės laipsnis — tai krikščioniškos tobulybės laipsnis. Jame galime pastebėti šias dalis: a) žmogus pašalina kliūtis tobulėt ir parengia sielą dorybėms; b) su noru ir stropiai daro Dievo meilės aktus; c) dėl tos meilės saugojasi kiekvienos kasdieninės nuodėmės.

Trečiasis meilės laipsnis — tai tobulų ir šventų sielų laipsnis. Jis reikalauja:

a) nuolatinio ir veiklaus meilēs išpildymo; b) siela užsidega amžinai negęstančia Dievo meilės ugnimi; c) siela nuolat budi ir yra nuolatinēj vienybēje su V. Dievu.

Meilēs dorybē prasideda sieloj su pašvenčiamąja Dievo malone, kuri sudaro antgamtinį sielos gyvenimą, ir auga, tai malonei didējant ir stiprėjant naujais meilēs veiksmais. (Pal. S. T. 2. 2. q. 134 a. 3,)

D i e v o m e i l ē s k i l n u m a s.

Meilės dorybė dėl savo artumo prie Dievo yra didžiausia dieviškoji dorybē, nes tikējimas apima nematytus dalykus, viltis liečia neturētus, o meilės dorybē apima ką turi. „Kas pasilieka meilēje, pasilieka Dievuje, ir Dievas jame,'' sako šv. Jonas apaštalas (1 Jon. 4, 16). Meilē sutvarko ir gaivina visas kitas dorybes, kaip mokina šv. Povilas apaštalas: „Meilē yra kantri, maloniniga. Meilė nepavydi, nesielgia sauvalingai, nesipučia. Ji yra nesididžiuojanti, neieško, kas jos yra, nesusierzina, neįtaria piktume, nesidžiaugia neteisybe, džiaugiasi gi tiesa; visa nukenčia, visa tiki, visako viliasi, visa pakelia.'' (1 Kor. 13, 4—7).

Meilēs įsakymas yra didžiausis įsakymas, kuris savy talpina visus kitus, mo-

kina Išganytojas: „Mylēsi Viešpatį, savo Dievą, visa savo širdimi, visa savo siela ir visa savo mintimi. Tai didžiausis ir pirmasis įsakymas.'' (Mat. 22, 37—38).

Meilē amžinai pasilieka, kuomet kitos dorybēs pasiliauja: „Meilė niekuomet nepaliauja, nors pranašystēs paliaus buvusios, nors kalbų nebebus, nors žinojimas nieku pavirs'' (1 Kor. 13, 8). „Dabar pasilieka tie trys dalykai: tikējimas, viltis, meilē; tačiau didžiausis tarp jų yra meilē.'' (1 Kor. 13, 13). ''Visupirma turėkite meilę, kuri yra tobulumo ryšys.'' (Kolos. 3, 14).

Meilē veda žmogų prie galutinio tikslo, jungia su Dievu. Ji suteikia dorovinių dorybių veiksmams linkmę, užtat ji vadinama yra dorybių pagrindas tuo atžvilgiu, kiek tos dorybēs yra meilēs palaikomos ir auginamos. Meilē yra tikslas visoms dorybėms, jas gi visas meilė palenkia prie savo tikslo. Todėl kartais meilė yra vadinama motina kitų dorybių, nes trokšdama Dievo, pažadina kitų dorybių veiksmus. (Pal. S. T. 2. 2. q. 23, a. 8.)

D i e v o m e i l ē s ž y m ē s.

Dievas yra mūsų gailestingiausias Tēvas. Jis įsakē save vadinti tuo brangiu mūsų širdžiai žodžiu: „Tēve mūsų, kurs

esi danguje." Gimusi mūsų širdyje Dievo malonės dvelkimu dieviškoji meilē pasidaro mūsų asmens pasididžiavimas, mūsų gyvenimo uždavinys, mūsų širdies laimē. Dievo meilēs apimta siela negali paslēpti savyje tos dieviškos ugnies. Iš čia susidaro tos meilēs žymēs.

1. Dievo meilės apimta siela su pamēgimu mąsto apie Dievą. Gilinasi į Jo tobulybes, it pasineria jose, pamiršdama save ir visą pasaulį.

2. Siela trokšta visuomet pasilikti Dievo akivaizdoj ir džiaugtis Jo draugyste, užlaikydama amžinai šventąją meilēs ugnį širdies altoriuje šventais troškimais.

3. Siela, apimta pagarbos Dievui ir dēkingumo, tai išreiškia savo mintimi, širdimi, lūpomis bei darbais, girdama dovaną ir davėją: „Garbink mano siela Viešpatį ir neužmiršk visų Jo geradarysčių. Jis dovanoja visus tavo nusikaltimus; Jis gydo visas tavo negales; Jis išvaduoja tavo gyvybę nuo žuvimo; Jis apvainikuoja tave malonēmis ir pasigailējimais; Jis pasotina tavo troškimą gėrybēmis ir tavo jaunystę atnaujina kaip erelio." (Ps. 102, 2—5).

4. Už padarytas klaidas ir nuodēmes gailisi ir atsiprašo; rūpinasi visu kuom Dievui patikti.

5. Pasiryžta daugiau nebenusidēti tai meilei, kuri nuo amžių sielą numylējo.

6. Mylinti Dievą siela mato didelę nepagarbą, nedēkingumą, žmonių užšalimą, net kartais rodomą Švč. Jēzaus meilei panieką ir ji, užsidegus uolumu, rūpinasi visa savo širdimi, žodžiais, gyvenimu, laime ir savo kančia visur ir visados atlygint įžeistąją meilę, trokšta sujungti visų žmonių pagarbą ir meilę vienam Dievui: „Amžių Karaliui, nemariajam, neregimam vienam Dievui gyrius ir garbė per amžių amžius." (1 Timot. 1, 17).

7. Dēl Dievo meilēs pildo Viešpaties įsakymus: „Jei jūs mane mylite, laikykite mano įsakymus" (Jon. 14, 15). „Kas nors daro valią mano Tēvo esančio danguje, tas mano brolis, ir sesuo, ir motina." (Mat. 12, 50).

8. Mylinti siela sutinka visame su Dievo valia; viską mielu noru iš Jo priima, klauso Jo, trokšta to, ko Dievas nori ir myli tai, ką ir Dievas myli.

9. Meilē pažadina neužgesinamą darbo troškulį, būt nuolatine auka Dievui; todēl, jei turi, aukoja Dievo garbei pinigais; daro kūno auką atgailomis; teikia dvasios auką malda ir klusnybe, visu gyvenimu nori patarnauti Dievui.

10. Kaip Jėzus Kristus iš meilēs žmonēms be galo daug iškentējo, taip mylinti Dievą siela trokšta palengvint kenčiančiam Jēzui, reikšdama savo meilę ir pasiimdama kentējimus dēl Dievo.

11. Meilės apimta siela pamiršta pasaulį ir save; ji ieško vien Dievo. Dievas — jai viskas: ir jos garbē ir jos gyvenimas.

12. Siela, mylēdama Dievą, myli visa, ka Dievas myli: Švč. Panelę Mariją, Viešpaties Motiną, Kristaus Bažnyčią, Angelus ir Šventuosius, žmones, šv. Raštą, Dievo namus, jų dabą, šv. paveikslus, religines iškilmes, šv. Viešpaties Vardą, Jo saldžiausiąją Širdį, garbingas Žaizdas ir t.t. (Pal. vysk. J. Pelčar'as: „Tikējimas, Viltis ir Meilė").

P r i e m o n ē s į g y t, u ž l a i k y t i r p a d a u g i n t m e i l e i.

1. Pirmiausiai pašalinkim Dievo meilei kliūtis; gaukim nuodėmių dovanojimą Atgailos Sakramente.

2. Išnaikinkim savimylą; atitraukim savo širdį nuo prisirišimų ir jausmų, kurie kenkia Dievo meilei ir neduoda jai plētotis; valykime sielą nuo visų netobulybių, rūpindamies įgyti nusižeminimo.

3. Trokšk ir prašyk meilēs, nes tokia

yra Viešpaties valia: „Aš atējau ugnies siųsti į žemę ir ko gi norēčiau, jei ne kad kurentųsi?" (Luk. 12, 49). Prašyk tos šventosios meilēs ugnies ypač priėmęs šv. Komuniją, ar aplankęs Šv. Sakramentą.

4. Dažnai prisimink parodytą be galo didelę Dievo meilę Jēzaus Kristaus gyvenime ir sopuliuos; Jo dorybēse ir dideliausiose mums suteiktose malonēse.

Įprask dažnai daryti Dievo meilēs aktus, trumpus, karštus atodūsius, kurie pilnai išreikštų tavo sielos troškimus.

6. Saugokis nuodėmēs labiau negu mirties ir tyčia nedaryk nei kokios kasdieninēs nuodēmēs.

7. Visa gamta, kuri mus siaučia, visi ištikusieji mus įvykiai, ką tik turime, kas esame, — visa tai turētų nuolat mums priminti Dievo meilę. Mylinti širdis visa naudoja, kas galētų padidinti Dievo meilę; paveda V. Dievui viso gyvenimo dienas ir mažiausias valandėles, visus įžymius ir smulkius darbus, visus sąmoningus ir nepastebētus savo veiksmus. Ir visa tai atiduoda didesnei Dievo garbei.

33. ARTIMO MEILĒ

Tikroji Dievo meilē eina kartu su artimo meile. Šv. Jonas ap. sako: „Jei kas

sakytų: Aš myliu Dievą, ir nekęstų savo brolio, tas melagis. Nes kas nemyli savo brolio, kurį mato, kaip jis gali mylēti Dievą, kurio nemato? Tą įsakymą mes turime iš Dievo, kad kas myli Dievą, mylētų ir savo brolį.'' (1 Jon. 4, 20-21). Pirmasis ir didžiausis įsakymas, — tai mylēti Dievą už visa labiausiai. „Antras gi į jį panašus: Mylėsi savo artimą, kaip pats save. Šitiedviem įsakymais remiasi visas įstatymas ir pranašai,'' pasakē Išganytojas (Mat. 22, 39-40). Todēl Tautų Apaštalas liepia: „Nešiokite kits kito naštas ir taip įvykinsite Kristaus įstatymą.'' (Gal. 6, 2).

Artimo meilē yra svarbus dalykas. Reikējo tą meilę ryškiai pabrēšt ir įsakyt. Tai padarė Išganytojas. Kodēl? Nes mūsų dvasinio gyvenimo tikslas — tai susivienijimas su Dievu meilēje. Prie to tikslo mus veda visa, kas liečia dvasinį gyvenimą. Šv. Povilas apaštalas sako: „Įsakymo tikslas yra meilē iš nesuteptos širdies, geros sąžinēs ir neveidmainingo tikējimo.'' (1 Tim. 1, 5). Reiškia, įsakytosios dorybēs apvalo širdį nuo negerų norų, veikliosios-gi sudaro gerą sąžinę ir veda į teisingą Dievo garbinimą, nes nešvari širdis dėl savo aistrų atstoja nuo

Dievo meilēs, bloga sąžinē baisisi Dievo teisingu teismu ir nuduotas tikējimas atitraukia sielą nuo Dievo, pririša-gi prie Jo kurinių. Todēl Išganytojas įsakē mylėti Dievą už visa labiausiai, artimą gi kaip save.

Tie du įsakymai glūdi vienas kitame. Kas tikrai myli artimą, myli ir Dievą; kas myli Dievą, tas taip gi myli savo artimą. „Kas artimą myli, tas įvykino įstatymą,'' sako šv. Povilas apaštalas (Rom. 13, 8).

Bet kas yra mūsų artimas ir dēl ko turime jį mylēti kaip save?

Išganytojas mokina, jog kiekvienas žmogus yra mūsų artimas. Tiesa, vieni žmonēs stovi arčiau mūsų širdies, kiti toliau, nes ir meilėje yra tvarkingoji eilē. Užtat galime vienus žmones labiau mylēti, negu kitus. Mūsų tēvai, giminēs, draugai, tas pačias pareigas einantieji žmonēs katalikai yra artimesni mums, negu svetimos šalies svetimi žmonės. Bet ir tuos privalome mylēti, viso gero jiems linkēti ir progai pasitaikius tą savo meilę darbais įrodyti. Kodēl? Visi žmonēs esame vieno dangiškojo Tēvo vaikai: V. Dievas sukuria žmonėms sielas ir teikia gyvybę, o nepašaliniai veiksniai. Todēl esa-

me giminēs ir Kristaus Bažnyčios nariai. Kurie žmonēs nēra pažinę Dievo apreikštojo tikējimo, — jį gali dar pažinti, suprasti, įtikėti ir būt išganyti. Tikroji artimo meilē yra Dievo meilēs tęsinys. Šv. Jonas apaštalas mokina: „Mylēkimēs vieni kitus, nes meilē yra iš Dievo; ir kiekvienas, kurs myli, yra gimęs iš Dievo ir pažįsta Dievą." (1 Jon. 4, 7). Išganytojas sako: „Aš jums duodu naują įsakymą mylėti kits kitą; kaip aš jus mylējau, kad ir jūs kits kitą mylētumēte. Iš to visi pažins, kad jūs mano mokytiniai, jei turēsite meilę kits kito." (Jon. 13, 34-35).

Be to, artimo meilē yra tobulumo žymē. „Jei mylime vieni kitus, Dievas pasilieka mumyse, ir jo meilė yra mumyse tobula," sako šv. Jonas ap. (1 Jon. 4, 12). „Kas nemyli, pasilieka mirtyje." (1 Jon. 3, 14).

Artimo meilēs rūšys.

Artimo meilē yra netikroji ir tikroji, žiūrint kokia yra tos meilēs priežastis. Juo kilnesnē meilēs priežastis, juo meilė yra šventesnē.

Netikroji artimo meilē, jei žiūri artimo naudos grynai dēl žemiškų priežasčių, vadinasi filantropija; jei mylintis artimą žmogus mato tame vien savo naudą, pelną, malonumą, apsaugą, turtus, yra savinaudė, žemiška, netikra artimo meilē.

Tikroji artimo meilē myli artimą dēl Dievo; myli todēl, kad ir Dievas tą žmogų myli, skirdamas jam amžiną garbę ir laimę danguje. Ji yra vadinama dieviška, antgamtine artimo meile, nes savo pagrindu turi Dievą.

Bet kaip Dievo meilēs dorybē būna netobula ir tobula, taip ir artimo meilė yra netobula ir tobula. Netobuloji, bet tikroji artimo meilē turi vien būtinasias savo dalis, be kurių negalētų būt tikros artimo meilēs, t. y. nemyli nieko, kas būtų priešinga artimo meilei.

Tobuloji artimo meilē savo antgamtiniu veikliu draugiškumu apima ne vien draugus bei gimines, bet ir visai svetimus žmones bei priešus, žodžiu, — visus žmones, atsižadēdama jų naudai išorinių gėrybių, k. a. turtų, pasiimdama už juos iškentēti kūno sopulius ir net savo gyvybę aukodama, kad artimą nuo mirties išgelbējus. „Niekas neturi didesnēs meilēs, kaip tą, kad kas guldo savo gyvybę už savo prietelius,'' sako Išganytojas (Jon. 15. 13). Karžygiškoji artimo meilē pasireiškia tada, kai žmogus paaukoja artimo naudai, pav. skaistykloj kenčiančioms sieloms, savo dvasinius nuopelnus ir galimus gaut po mirties atlaidus kitų naudai. Tada

žmogus visai neieško nei kokios sau naudos, nežiūri ar bus mylimas, ar ne; bet visiškai pasiaukoja artimui, kaip apie save kalba apaštalas: „Aš gi mieliausiu noru duosiu ir pats save atiduosiu už jūsų sielas, nors vis labiau jus mylėdamas, pats būčiau mažiau mylimas.'' (2 Kor. 12, 15).

K a i p m y l ē t a r t i m ą ? Tvarkingai, teisingai, padoriai. Artimo meilēj prisilaikom tam tikros tvarkos, eilēs. Nebūtų meilēje tvarkos, jei pavyzdin daugiau mylētume visai svetimus žmones, negu mūsų geruosius tėvelius. Be to, negalime tarnauti artimui su nuostoliu savo sielai. Taigi, mūsų meilēje turi būt tvarka.

Teisingai mylime artimą, jei mylime kaip save, reiškia: tinkama meile, dēl Dievo, pildant Jo šv. valią. Jei patys savo sielą įstatytume pražūties pavojun, pasielgtume priešingai savęs meilei, padarytume neteisybę; lygiai nevalia išstatyt artimo nuodēmēs ir pražūties pavojun. Reiškia, artimo meilē turi būt padori.

A r t i m o m e i l ė s r i b o s yra nustatytos Išganytojo įsakymu: „Mylēsi savo artimą, kaip pats save'' (Mat. 22, 39).

Mūsų teisingoji savęs meilē yra artimo meilei saikas. Ji bus šventa, teisinga

ir tikra artimo meilē, jei mylēsime artimą, panašiai kaip mylime save; bet nēr būtino reikalo artimą mylėti lygiai tiek, kiek save, nei daugiau, kaip save.

Mylēdami artimą dēl Dievo, kaip ir save mylim dēl Dievo, — turime šventąją artimo meilę. Nedalyvaudami artimo blogybēj, bet tik visame gerame, lygiai kaip patys norime savo valią patenkinti gerais dalykais ir teisingais veiksmais, — turime teisingą artimo meilę. Kuomet gi mylime artimą ne savo naudai, ar džiaugsmui, bet linkime artimui gero, kaip to norime patys sau, — turime tikrą artimo meilę.

Jei kas myli artimą vien savo naudai, ar savo džiaugsmui, — ten nēr tikros artimo meilės, ten yra savimyla, išnaudojimas. Tokių dalykų privalome venkti.

Kristaus mokinių žymē — tai savitarpē meilē. Kaip kiekviena valstybē turi nustatytas žymes savo kariuomenei ir tam tikrus raštus savo piliečiams, taip Dievo Karalystēs piliečiai pažįstami iš Kristaus paliktų mokiniams žymių, būtent savitarpės meilēs: „Aš jums duodu naują įsakymą mylēti kits kitą; kaip aš jus mylējau, kad ir jūs kits kitą mylētumēte. Iš to visi pažins,

kad jūs mano mokytiniai, jei turėsite meilę kits kito,'' pasakė Jēzus per paskutinę vakarienę (Jon. 13, 34-35). Patsai Išganytojas duoda pavyzdį, sakydamas: „kaip aš jus mylējau.''

Jēzus-gi mus mylējo veltui, sekmingai ir teisingai.

Jēzus Kristus, nelaukdamas mūsų meilēs nei dėkingumo, p a t s p r a d ē j o mus mylēti: „Tame yra meilē; ne kad mes mylējome Dievą, bet kad jis pirmas mus mylējo ir siuntė savo Sūnų kaipo permaldavimą už mūsų nuodēmes. Mylimiausieji, jei Dievas taip mylējo mus, ir mes turime mylēti vienas kitą,'' sako šv. Jonas apaštalas (1 Jon. 4, 10-11). Todēl nereikia laukti iš artimo meilės sau naudos, ar kad artimas imtų mus mylēti, — mes privalom, eidami Išganytojo pavyzdžiu, pirmiau mylēti savo artimą, negu jis pradēs mus mylēti.

Meilēs sekmingumą rodo d a r b a i. Jie yra tikras meilės įrodymas. Didelis yra dalykas, jei žmogus pats atsiduoda už savo artimą. Tą padarē Kristus: „Kristus mus mylējo ir pats save devē už mus Dievui atnašą ir auką,'' sako šv. Povilas apaštalas (Efez. 5. 2). Todēl ragina apaštalas: „Mano vaikeliai, nemylēkime žo-

džiu, nė liežiuviu, bet darbu ir tiesa.'' (1 Jon. 3, 18).

Kristus mus numylējo teisingai. Kiekvienas draugiškumas ir meilē remiasi kokiu nors bendravimu ar panašumu, nes panašumas yra meilēs priežastis. Ta yra teisinga ir gera meilē, kuri kyla bendraujant gerame.

Amžinasis Žodis, Dievo Sūnus, įsikūnijo, tapo mums panašus ir Atpirkimo malone mums grąžino Dievo vaikų malonę. Kristus tiek numylējo mus, kiek pasidarėme Jam panašūs, kad patrauktų mus prie Dievo.

Užtat ir mes vienas kitą privalom mylēti ne dēl gērybių ar džiaugsmų, bet kad Dievo valia visame įvyktų.

Artimo meilēs veiksmai. Artimo meilēs veiksmai yra dviejų rūšių: 1. prielankumo veiksmai; 2. draugiškumo veiksmai. Prielankumas artimui išreiškiamas mintimi iš širdimi; draugškumas gi — žodžiais ir darbais. Esame prielankūs artimui, jei be priežasties: 1. neįtarinėjame artimo dorovingumo ir nieko blogo apie artimą nemąstome, atmindami Išganytojo žodį: „Neteiskite, kad nebūtumēte teisiami. Nes kokiuo teismu teisiate, tokiuo ir jūs būsite teisiami;'' (Mat. 7, 1-2);

2. jei linkime jam visų Dievo malonių, garbės ir žemės turtų, padedančių pasiekt jam amžinąją laimę. Todėl nenievkiname artimo, bet branginame jo sielą. 3. Prielankūs esame artimui, kai džiaugiamės jo turimomis dvasios ir kūno gėrybėmis bei liūstame kai nelaimė artimą ištinka. 4. Jei tik galime, mažiname artimo daromas klaidas, melsdamiesi už klystančius su Išganytojumi: „Tėve, atleisk jiems, nes nežino, ką darą.'' (Luk. 23, 34). 5. Saugojamės neapykantos, keršto ir nepamėgimo jausmų; patirtuosius gi nuo jų skausmus kantriai nukenčiame ir dovanojame įžeidimus, atmindami šv. Povilo apaštalo persergėjimą: „Niekam piktumu už piktą neatsimokėkite; rūpinkitės tuo, kas gera, ne tik Dievo akivaizdoje, bet ir visų žmonių.'' (Rom. 12, 17). 6. Todėl prielankieji nepavydi artimui laimės, neliūsta, turint jiems pasisekimo gyvenime, bet rūpinasi visur ir visada visiems žmonėms sulyg tvarka gera daryt. 7. Prielankusis nuoširdžiai rūpinasi artimo išganymu, laikydamasis dorybės pusės kiekvienoj srityje. Tokie iš savo priešų greit draugus pasidaro. Apaštalas mokina: „Laiminkite tuos, kurie jus persekioja, laiminkite ir nekeikite... jei tavo neprie-

telis alksta, papenėk jį; jei jis trokšta, duok jam atsigerti. Nes tai darydamas, tu krausi žarijas ant jo galvos. Nesiduok apgalėti savęs piktumu, bet apgalėk pikta gerumu.'' (Rom. 12, 14; 20-21).

Gero darymas reiškiasi draugiškumo veiksmais. Jie apima žodžius ir darbus, daromus artimo kūno ir sielos naudai. Septyni yra meilės darbai artimo kūnui: 1. Alkaną papenėti. 2. Trokštantį pagirdyti. 3. Nuogą apdengti. 4. Pakeleivį į namus priimti. 5. Kalinį sušelpti. 6. Ligonį lankyti. 7. Numirėlį palaidoti. Taip gi yra septyni gailestingi darbai artimo sielai. 1. Nemokantį pamokyti. 2. Abejojančiam patarti. 3. Nuliūdusį paguosti. 4. Pikta darantį sudrausti. 5. Pažaidas atleisti. 6. Nuoskaudas nukęsti. 7. Melstis už gyvus ir numirusius.

Mylėdami artimą, privalom jo nepažeisti žodžiu, skaudžiai kritikuodami, ar užgaunančiai pajuokdami. Reikia saugotis šmeištų bei staigių, smarkių, erzinančių, pilnų neapykantos žodžių; atkaklumo, užsidegimo bei ginčų, kaip mokina Tautų Apaštalas: „Tai primink, liūdydamas Viešpaties akivaizdoje, kad nekovotumei žodžiais, nes tai niekam nenaudinga, tik klausytojams žudyti.'' (2 Tim. 2, 14). „Mano vaikeliai, nemylėkime žodžiu, nė

liežiuviu, bet darbu ir tiesa.'' (1 Jon. 3, 18). Todėl savo meilę privalom įrodyt darbais, nes kaip nekurstoma ugnis gęsta, taip ir artimo meilė be gerų darbų pranyksta.

A r t i m o m e i l ė s k i l n u m a s. Artimo meilės dorybės kilnumą aiškiai galime suprasti iš šv. Rašto. 1. Šv. Jonas apaštalas nurodo į Dievo ir artimo meilės įsakymą: „Tą įsakymą mes turime iš Dievo, kad kas myli Dievą, mylėtų ir savo brolį.'' (1 Jon. 4, 21). „Jei mylime vieni kitus, Dievas pasilieka mumyse.'' (1 Jon. 3, 14). 2. Artimo meilę įsakė pats Kristus: „Tai aš jums įsakau, kad kits kitą mylėtumėte.'' (Jon. 15, 17). „Mylėkite savo neprietelius, gera darykite tiems, kurie jūsų nekenčia, ir melskitės už persekiojančius ir šmeižiančius jus, kad būtumėt vaikai jūsų Tėvo, esančio danguje, kurs leidžia savo saulei užtekėti ant gerųjų ir piktųjų, ir lydina ant teisiųjų ir neteisiųjų.'' (Mat. 5, 44-45). 3. Išganytojas paliko mums didžiausį meilės pavyzdį, savo gyvybę paaukojęs už mus. „Niekas neturi didesnės meilės, kaip tą, kad kas guldo savo gyvybę už savo prietelius.'' (Jon. 15, 13). „Už juos aš pašvenčiu pats save, kad ir jie būtų pašventinti tiesoje,'' (Jon.

17, 19) kalba Išganytojas maldoj į dangaus Tėvą. 4. Paskutiniame teisme žada Jėzus pasigailėjimą tiems, kurie mylėjo artimą ir buvo gailestingi: „Iš tikrųjų, sakau jums, kiek kartų jūs tai padarėte vienam šitų mano mažiausių brolių, man padarėte.'' (Mat. 25, 40). 5. Artimo meilė, — tai Kristaus mokinių žymė: „Iš to visi pažins, kad jūs mano mokytiniai, jei turėsite meilę kits kito'' (Jon. 13, 35). 6. Artimo meilė teikia ramybę atskiriems asmenims ir ištisoms tautoms ir taip pilnai įvyksta Kristaus įstatymas: „Nešiokite kits kito naštas ir taip įvykinsite Kristaus įstatymą.'' (Gal. 6, 2). 7. Artimo meilės uolumo darbai, besistengiant išganyt žmonių sielas, kaip sako šv. Teresė, Dievui yra malonesni net už kankinystę. (S. Ther. Fund. c. 1, n. 4).

P r i e m o n ė s   a r t i m o   m e i l ę   į g y t. Yra dviejų rūšių priemonės šiai dorybei įgyti: 1. Artimesnis šios dorybės pažinimas ir 2. meilės darbai. Yra žinoma tiesa, kad ko žmogus neišmano, to ir nenori. Kad mes panorėtume artimo meilės dorybe lavintis, privalom 1. giliai apmąstyti ir susipažinti su teikiama mums šios dorybės dvasine nauda ir kiek ši dorybė yra mums būtina. 2. Reikia įsigilinti

į Kristaus mokslą, suprasti Jo duotuosius meilēs pavyzdžius ir Jo šventųjų meilės darbus. 3. Supraskime žmogaus sielos vertę ir priešų statomas pinkles jai pražudyti. 4. Aiškiai žinokim, jog artimo meilē yra įsakytoji dorybė. Be jos neįeisim į amžinąją dangaus laimę. 5. Artimo meilė teikia didelį džiaugsmą ir suraminimą sielai, nes „laimingesnis dalykas duoti, kaip imti,'' pasakė Išganytojas. (Apd. 20, 35).

Meilės darbai geriausiai augina mūs sieloje galingą artimo meilės dorybę to,-bulina sielą ir jai teikia V. Dievo palaimos, apie ką buvo pirmiau kalbėta. Mylēkime Dievą už visa labiausiai, gi artimą kaip save.

TURINYS:

TREČIOJI DALIS

Dieviškosios dorybės

ŠIOS KNYGOS LEIDĖJAI:

A

Adamonienė Elzbieta, Chester, Pa.
Ainorienė Agnieška
Ambrozas Petras, Clairton, Pa.
Andriulienė Saliomija
Albriekaitė Miss P. Cicero, Ill.
Aleba Paul P., Binghamton, N.Y.
Artisauskas Katrina, Chicago, Ill.
Arlauskienė M., Scranton, Pa.
Atroškienė Teodore, Chicago, Ill.
Austinas St., Libertyville, Ill.

B

Badzevičienė Pet., Newark, N. J.
Balkšys Jonas, Rochester, N. Y.
Balčiunas Ant. E. Chicago, Ill.
Balkunas Jonas, Brooklyn, N. Y.
Baltušnikas J., Binghamton, N.Y.
Barisas Alex, Chicago, Ill.
Barcaitė F., Philadelphia, Pa.
Barzilauskas Pr., Rochester, N. Y.
Benikienė A., Fairhope, Ala.
Bendorius P., Detroit, Mich.
Bitautienė Rožė, Kenosha, Wisc.
Bložis Dr. J. J., Chicago, Ill.
Brazinskas A., Somersville, Conn.
Brundza Jonas, Brooklyn, N. Y.
Bučienė G., Chicago, Ill.
Budvietis St., Worcester, Mass.
Budriunaitė Ona, Athol, Mass.
Bukauskas Vladas, Cicero, Ill.
Bukauskas Mikas, Homestead, Pa.
Bulava Justinas, Chicago, Ill.
Bulava Jurgis, Chicago, Ill.

C

Climovech T., Centralia, Ill.
Čenkienė Uršulė, Ashley, Pa.

D

Dainauskienė Pr., Detroit, Mich.
Danieślenis, Chicago, Ill.
Dautarienė Jonas, Chicago, Ill.
Damulis A. P., Johnston City, Ill.
Dambrauskienė, K., Blssville, L. I. C., New York

Dasevičienė E., Warcester, Mass.
Daugudzuitė Rožė, Oakville, Conn.
Degutis J., Detroit Hamtramck, Mich.
Domkus T., Chicago, Ill.
Domkus V., Chicago, Ill.
Dragunas M. S., So. Boston, Mass.
Dzekavičius J., Providence, R. I.

G

Galčiuvienė E., Blssville, L. I. C. New York
Gasiunas M., Athol, Mass.
Galchus Ant., Maspeth, L. I. N. Y.
Gelžinienė Ona, Brockton, Mass.
Girdžius Ant. Peoria, Ill.
Gibbas K., Scranton, Pa.
Grigaliunienė Ona, Blssville, L. I. C., New York
Grubliauskai M. ir P., Grand Rapids, Mich.

I

Insodai Petras ir Vincentas, Chicago, Ill.

J

Jakavičiutė Anelė, Waterbury, Conn.
Jodkai Nikodemas ir Elena, Lawrence, Mass.
Jokubauskas Ant., Clairton, Pa.
Jonitienė Kotryna, Keary, N. Y.
Jonuška J., Villa Del Terro, Calle.
Jurčikonis Al., Frackville, Pa.
Juškauskas A., Brooklyn, N. Y.
Juknelienė Ona, Keary, N. Y.
Jurgaitienė Ona, Phila, Pa.

K

Kun. G. M. Česna, Sioux City, Ia.
Kun. J. V. Inčiura, Kingston, Pa.
Kun. Fr. Juškaitis, Cambridge, Mass.
Kun. J. A. Karalius, Shenandoah, Pa.

Kun. Pr. Vaitukaitis, Chicago, Ill.
Kun. Petras P. Laumakis,
Kalnis Petras P., Chicago, Ill.
Kaminskiutē Kot. Simsbury, Conn.
Kalinauskai Mr. & Mrs. Wm., Kingston, Pa.
Karpavičienē Ona, Worcester, Mass.
Kasper Victoria, Taylorville, Ill.
Kerulis Alice, Worcester, Mass.
Kierutē Magdalena, Northampton, Mass.
Kincinas J., Chicago, Illinois
Klimašauskienē Ona, Lawrence, Mass.
Krakaukaitē Magd., Baltimore, Md.
Kremenckaitē Judita, Chicago, Ill.
Kupstienē Ant., Saint Clair, Pa.

L

Laužikaitē E., Phila, Pa.
Lasiawčienē Antanina
Liberis Vladas, Worcester, Mass.
Litvinavičius Stanley, Cicero, Ill.

M

Margis Magdē, Wibaux, Mont.
Markevich S., Elizabeth, N. J.
Martinaitienē, Elena, Chicago, Ill.
Matulayitias C., West Frankfort, Illinois
Matulaitis Kanst., Cicero, Ill.
Macejunas Jonas, Shenandoah, Pa.
Meškauskienē Mar., Cicero, Ill.
Meškauskas Juozas, So. Boston, Mass.
Meškeliutē B., Mattapan, Mass.
Mikēnas A., Sioux City, Iowa
Milauckas Ant., Cicero, Ill.
Misukaitienē Marg., Detroit, Mich.
Mogolis K., Dearborn, Mich.
Muzdakis Barbora Baltimore, Md.

N

Narbut A., Exeter Borough, Pa.
Nasakaitis, Pranas, Chicago, Ill.
Nowodzelski, L., Aurora, Ill.
Norbutienė Ona, Waterbury, Conn.

O

Olberkis St., Chicago, Ill.

P

Paulekas Ant., Washington, Pa.
Palevičius, Jr. Peter, Shrewsbury, Mass.
Pavelkienė A., Shenandoah, Pa.
Paulekas Ant. Washington, Pa.
Petkus Jonas, Brocton, Mass.
Petkus Jonas, Brockton, Mass.
Petkus A., Chicago, Ill.
Petrauskas Pov., Binghamton, N. Y.
Petrauskas Jonas L., So. Boston, Mass.
Petrauskas Motiejus, Bristol, Mass.
Petrauskas Motiejus, Bristol, Mass.
Petrauskas Povilas P., Binghamton, N. Y.
Petruškienė Viktorija, Waukegan, Illinois
Pilackas Simas A., Chicago, Ill.
Piliponiutė Anast., Worcester, Mass.
Platakis Mik., Chicago, Ill.
Pleinienė Petronelė, Philadelphia, Pa.
Pranckunas Paulina, Minersville, Pa.
Purickienė Dom., Blsville L I.C., New York
Pupauskas Iz. A., Chicago, Ill.
Putsavage Adam, St. Clair, Pa.
Puplesis J., Chicago, Ill.

R

Radzevičia Petras, Chicago, Ill.
Raižienė T., Blissville L. I. C., New York

Rasinienė Rozalija, Chicago, Ill.
Ratušinskas W., Detroit, Mich.
Raulinas Anielė, Worcester, Mass.
Rimgaila V., Philadelphia, Pa.
Rimidaitė Adolfina, Chicago, Ill.
Rugienis Antanas, Chicago, Ill.

S

Sakalauskaitė Ona, Schenectady, N. Y.
Sams B., Chicago, Ill.
Sesuo Marija Regina, Hartford, Conn.
Shislosky John, Brooklyn, N. Y.
Shukvietienė Ona, Naugatuck, Conn.
Sister Ceslaus, Union City, N. J.
Sisters of St. Francis, Pittsburgh, Pa.
Sister Anna, Dominican Sisters of Perpetual Rosary, Union City, New Jersey
Skeiveinė Lucija, Brockton, Mass.
Skudris J., So. Boston, Mass.
Sklenis Augustinas, Athol, Mass.
Skrypkas Kun. K. Binghamton, N. Y.
Slaninienė M., Blissville L. I. C. New York
Slifka Yonas, Dolgeville, N. Y.
Slavinskas Juozas, Beckmeyer, Illinois
Smilgius Jonas, Chicago, Ill.
Sokalienė Ona, Racine, Wis.
Staugaitienė Ptronė, Naugatuck, Conn.
Staniutė Marijona, So. Arange, N. J.
Steponoitis A., Rochester, N. Y.
Streukas Juozapas, Detroit, Mich.
Strackis P., Chicago, Ill.
Susa Anna, Camden, N. J.

Š

Šaputienė St., Montello, Mass.
Šarkienė Jozefa, Chicago, Ill.
Šaukaitienė Ona, Bristol, Conn.
Šimkus Antanas, Oglesby, Ill.
Šimkai St. ir K., Chicago, Ill.
Šliapris Julius, Chicago, Ill.

T

Tamašauskienė L., Rochester, N. Y.
Tamoševičienė · Antanina, Montello, Mass.

U

Urbonas Ignacas, Chicago, Ill.
Urban M., Blue Island, Ill.

V

Vaisieta K. S., Du Bois, Pa.
Vaitkus Antanas S., Dayton, O.,
Valiulienė Paulina
Venis T. G., So. Boston, Mass.
Vilkas Jonas, · Cicero, Ill.
Vosiliutė Mag., Waterbury, Conn.

W

Wallace, A., Kenosha, Wis.
Wargon F., Westville, Ill.
Wilkus, Dominic, ir Wilkus Roma, Sheboygan, Wis.

Y

Yakubauckas Ona, Omaha, Neb.
Yuškauskas Motiejus, E. Haven, Conn.

Z

Zmudinienė A., Waterbury, Conn.

Ž

Žilinskiutė Mar., Cleveland, Ohio
Žilinskiutė M., Cleveland, Ohio
Žudienė Petronelė, St. Charles, Illinois.